

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
THE LEADERSHIP ACCORDING TO BUDDHA DHAMMA OF SUB-DISTRICT
MUNICIPALLITY ADMINISTRATORS IN KUTCHIK SUNGNOEDIST
DISTRICT, NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

พระประดิษฐ์ อภินนโท (นรินนอก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

พระประดิษฐ์ อภินันโท (นรินนอก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Leadership According to Buddha Dhamma of Sub-district
Municipality Administrators in Kutchik Sungnoedist
District, Nakhonratchasima Province

Phra Pradit Apinanto (Narinnok)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด
นครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์

(พระมหาสมบรูณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูสังวรภัชเกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(รศ.ดร.สมาน งามสนิท)

กรรมการ

(ผศ.ดร.จิตวุฒิ หมั่นมี)

กรรมการ

(ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.จิตวุฒิ หมั่นมี

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระประดิษฐ์ อภินนโท)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย : พระประดิษฐ์ อภินันโท (นรินนอก)
ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
: ผศ.ดร.ธิตูตติ หมั่นมี พธ.บ., (การสอนสังคม) พธ.ม., (ปรัชญา) พธ.ด.,
(รัฐประศาสนศาสตร์)
: ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ พธ.บ.,(การสอนสังคมศึกษา), M.A.
(Political Science), Ph.D. (Political Science)
วันที่สำเร็จการศึกษา : ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะของผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารในเขตเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยการสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๓ คน ซึ่งเป็นประชาชนในตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า ๕ ระดับ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ ๐.๘๑๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๙ ท่าน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการศึกษาพบว่า :

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ทั้ง ๔ ชุมชน จำนวน ๓๘๓ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๙,๐๓๒ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติดังนี้ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านจรรยาบรรณ ($\bar{X} = ๓.๕๔$) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = ๓.๖๒$) และด้านนิยมนโยบาย ($\bar{X} = ๓.๖๐$)

๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาและรายได้ ต่างกัน เพศ อายุ อาชีพ ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารควรมีความเมตตาและกรุณาต่อลูกน้องด้วยการใส่ใจในการดูแลประชาชนในองค์กรเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัว ให้เจ้าหน้าที่หรือประชาชนมีความสุขกับการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถ อยากให้มีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบให้แก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ควรมีความกรุณาต่อประชาชนและสนับสนุนให้สมาชิกและประชาชนในองค์กรได้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นไปและเตรียมความพร้อมในการบริการประชาชน ไม่ควรเลือกปฏิบัติในการให้บริการประชาชนที่มาขอรับบริการ ผู้บริหารเทศบาลควรให้ความสำคัญในการให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ

ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารงานของเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ๑) ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลกุตุจิก ๒) ประชาชนบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง ๓) การบริหารงานในบางเรื่องขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความชัดเจนในเรื่องของงบประมาณที่นำไปใช้ และผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ๔) การทำงานในบางเรื่องไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ๕) เจ้าหน้าที่บางส่วนปฏิบัติงานตามความรู้สึกของตนเอง โดยไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ออกมา ๖) การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเทศบาลตำบลกุตุจิก ไม่มีความทั่วถึงไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง

Thesis title :The Leadership According to Buddha Dhamma of Sub-district Municipallity Administrators in Kutchik Sungnoedist District,Nakhonratchasima Province.

Researcher : Phra Pradit Apinantho (Nrinnok)

Degree : Master of Arts (Public Administration)

Thesis supervisory committee
 Asst Prof Dr.Thitiwut Manmee B.A.(Social Teaching M.A.(Philosophy) Ph.D.(Public. Administratrution)
 : Asst Prof. Dr. Termsak Thongin B.A.(Teaching Social Studies), M.A.,(Political Science) Ph.D. (Political.Science.)

Date of graduation : May 30, 2018

Abstracts

The objective of this research were: 1) to study an application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province, 2) to compare the opinions of populace toward an application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province, 3) to study the problems obstacles and suggestions of an application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province.

The research methods were used the mixed research methodology of quantitative and qualitative research. The quantitative research was conducted by using survey research to study the samples of 383 persons who were populace of Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province by using the simple random sampling. The tools used for data collection were 5 levels questionnaires at reliability of 0.812. The data were analyzed by using computer application for social sciences research. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation. The describing and testing hypotheses of personal factors were t-test in order to test the differences between two average groups and the F-test by using One Way ANOVA to test the differences between the average of three or more and test the differences of the average pairing with the Least Significant Difference (LSD) method. The quantitative research conducted by In-depth Interviewing the primary key informants of 8 persons to support the quantitative data and analyzed the data by using the content analysis context.

The research findings were as following:

1) An application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province found that the opinions of populace in overall were at a high level ($\bar{X}=3.54$). When considered east aspect found that Chanda aspect was highest level ($\bar{X}=3.44$), Vimam sa aspect was high level ($\bar{X}=3.63$) and Viriya aspect was lowest level ($\bar{X}=3.60$).

2) The results of opinions comparison of populace toward an application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province classified by personal factors found that the opinions of populace who were different by gender, status, age and educational level were not different therefore reject the hypothesis and opinions of populace who were different by income per mount were different by statistical significant at the 0.05 level therefore accept the hypothesis.

3) The problems and obstacles of an application of Buddhist principles for Kutchik sub-district administrative organization Sungnoen district Nakhonratchasima province were: the local development was not in line with the local status, lack the database for development plan making and lack the participation of populace for monitoring and tracking the project and activities of organization. The suggestions were: should develop the local in line with the local status, should create the database for local development plan making and should permit the populace to participant in the project and activities of organization.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธิดา วัฒนศิริ มี ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอขอบพระคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.ดร.สุรพล สุริยะพรหม พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย คือ พระมหาปัญญาวรรตน์ สิริภทโท ผศ.ดร., ดร.สุวัฒน์ รักขันโท, ดร.พิชิต ปุริมาตร, ดร.วินัย ภูมิสุข, ดร.ประพันธ์ นีกรทะโทก, ขอขอบพระคุณ นายภัทรพล บัญชาจารุรัตน์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก นายสำราญ ปลั่งสูงเนิน, นางลดาวัลย์ ดอกสันเทียะ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, นายประวิทย์ เล็กสูงงษ์ เลขาธิการนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, นางสาวแดง คำแย้ม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, นายวิทยา เล็กสูงงษ์ ประธานสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, นายอลงกต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, นายอภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิกที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนญาติโยมประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลกุดจิก ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ นายภูษลินน์ ปรีชา นักวิชาการศึกษา วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ที่ช่วยเป็นกำลังใจให้และช่วยหาข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร, และเพื่อนๆรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตรุ่นที่ ๙ ทุกรูป/คน ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาทุกท่าน

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตาแก่ บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง และที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างผลงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระประดิษฐ์ อภินันโท (นรินนอก)

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ง)
กิตติกรรมประกาศ	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ญ)
สารบัญแผนภาพ	(ฐ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฑ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ	๘
๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหาร	๑๔
๒.๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการหลักพุทธธรรม	๒๐
๒.๑.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล	๓๑
๒.๑.๕ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย	๓๘
๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
๒.๒.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ	๔๐
๒.๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล	๕๒
๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๗
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๗๓
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของ ผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา	๗๕
๔.๓ เปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาล ตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๗๙
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิกในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา	๙๔
๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักปาปนิกรรม ๓	๙๙
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๐๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๑๔
ภาคผนวก	๑๒๓
ผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๒๔
ผนวก ข ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ	๑๓๐
ผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	๑๓๕
ผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)	๑๓๗
ผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๓๙
ผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๐
ผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๔๗
ผนวก ซ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๕๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๓
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	๗๕
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตาม หลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านจักษุมา	๗๖
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิธูโร	๗๗
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านนิสสัยสัมปโน	๗๘
๔.๖ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ	๗๙
๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ	๘๐
๔.๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ	๘๑
๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปณิกธรรม ๓ โดยจำแนกตามอายุ ด้านจักษุมา	๘๑
๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอายุ ด้านวิธูโร	๘๒
๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของโดยภาพรวมจำแนกตามอายุ ด้านนิสสัยสัมปโน	๘๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๒	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ๘๓
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านจักขุมา ๘๔
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านวิธูโร ๘๕
๔.๑๕	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ ๘๖
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ ๘๗
๔.๑๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ ด้านจักขุมา ๘๗
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ ด้านวิธูโร ๘๘
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ด้านนิสสัยสัมปันโน ๘๙
๔.๒๐	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ๙๐
๔.๒๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ ๙๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๒๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านจิตวิทยา ๙๑
๔.๒๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของจังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านวิธวิธี ๙๒
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านนิสสัยสัมปັນโน ๙๓
๔.๒๕	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕ ๙๓
๔.๒๖	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกรายด้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ - ๔.๓๔ ๙๔
๔.๒๗	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ด้านจิตวิทยา ๙๔
๔.๒๘	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ด้านจิตวิทยา ๙๕
๔.๒๙	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ด้านวิธวิธี ๙๖
๔.๓๐	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ด้านวิธวิธี ๙๗
๔.๓๑	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม๓ ด้านนิสสัยสัมปັນโน ๙๘
๔.๓๒	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ด้านนิสสัยสัมปັນโน ๙๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล	๓๓
๒.๒ โครงสร้างการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล	๓๔
๒.๓ โครงสร้างองค์การการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารเทศบาลตำบลภูตจิก	๔๐
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาบาลีและพระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนคัมภีร์อรรถกถา/ภาษาไทยใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหามกุฏราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ลี้.(บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗๑ ที.ลี้.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘ หมายถึงที่ขณิกาย สิลกขันธ์คคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐ และที่ขณิกาย สิลกขันธ์จรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม/หน้า เช่น ที.ลี้.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ที่ขณิกาย สมุทตลิลาสินี สิลกขันธ์จรรคคฤคธกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา ตามลำดับนี้

อธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระวินัยปิฎก/พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ. ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	ภาษาไทย
วิ. มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก ภิกขุวิภังค์	ภาษาไทย
วิ. ภิกขุณี. (ไทย)	= วินัยปิฎก ภิกขุณีวิภังค์	ภาษาไทย
ที. ส. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ที่ขณิกายสิลกขันธ์จรรค	ภาษาไทย
ที. ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ที่ขณิกายปาฏิรวรรค	ภาษาไทย
ที. ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ที่ขณิกายมหารวรรค	ภาษาไทย
อง.จตุกก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายจตุกกนิบาต	ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(บาลี)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายจตุกกนิบาต	ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายนวกนิบาต	ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ขุ.ธ.(บาลี) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๗๒ หมายความว่า การอ้างอิงนั้นระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทปาลี ฉบับภาษาบาลีพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑-๓๒๒ หน้าที่ ๗๒ ส่วนพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม / ข้อ / หน้า/ เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๑๓๓ หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๒๑ - ๓๒๒ หน้าที่ ๑๓๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ตัวผู้นำ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการนำครอบครัว ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองความร่มเย็นเป็นสุข อันเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ของบุคคลและสังคมทั่วไปเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์กับการปกครอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกัน เพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นที่ยอมรับกันว่า ตั้งแต่เกิดมีขึ้นบนโลกมนุษย์ก็ได้แสดงสัญชาตญาณของสัตว์สังคมที่ปรารถนาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่กันและปรารถนาความสุขทางใจจากการมีวงสมาคมมากกว่าอยู่ตามลำพัง การที่มนุษย์มีสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันนั้นมีความต้องการพื้นฐาน มนุษย์ต้องการแสวงหาปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม บ้านที่อยู่อาศัยและยารักษาโลกร่วมมือกันแสวงหาจึงมีความสะดวกและปลอดภัยจะต้องมีผู้ดูแลคุ้มครองมีผู้แนะนำสั่งสอนและเป็นแบบอย่างให้ดำเนินชีวิต ตลอดจนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ก็ต้องมีผู้นำหรือผู้ปกครอง ที่มีความสามารถในการพัฒนาแก้ไขปัญหาและนำไปสู่จุดหมายที่ดีนั้นได้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในการบริหารงานขององค์กรนั้นผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ต่อความสำเร็จขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้เพราะผู้นำ มีภาระหน้าที่และมีความรับผิดชอบโดยตรง ที่จะต้องทำการวางแผน สั่งการ ดูแลให้บุคลากรขององค์กรสามารถขับเคลื่อน ปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า “ผู้นำ” จะต้องทำอย่างไรหรือมีวิธีการนำอย่างไร จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้ว ทุ่มความสามารถและพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยความเต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร^๑

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) นั้นเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่ผู้นำก็คือ การเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคน ซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ทั้งในทางปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงาม และให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^๒ ฝันความ

^๑ ดิน ปรัชญพฤทธ์, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมนุษย์ในองค์กร, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, ๒๕๔๓), หน้า ๘๗.

^๒ เนตรพัฒนา ยาวีราช, ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

ต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็จะไม่มีความสุขและสิ่งที่ทำก็อยากจะทำสำเร็จ เพราะในองค์กรหนึ่งๆ ไม่ว่าจะ
จะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชนบุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารงานขององค์กร
ใดๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย
การบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่ม การวางแผน การบริการ กำกับการ และดำเนินการปรับปรุง
แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผล
กระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร^๓ และการบุคคล
ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ ในแง่ข้อมูล
ข่าวสารและเทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นในระดับประเทศ ในสถาบันของภาครัฐและเอกชน ความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับ
การตัดสินใจอย่างถูกต้อง รอบคอบและทันต่อสถานการณ์ของผู้บริหาร ซึ่งก็คือผู้นำขององค์กร
นั้นๆ ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำในทุกๆ สังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่างๆ เช่นสถาบัน
ครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาย่อมต้องมีผู้นำ เพื่อช่วยกำหนดทิศทางช่วยสั่งการ
ช่วยควบคุมระบบและช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งมาที่ได้อ่าง
ไว้ร่วมกัน นอกจากนี้ปัญหากับผู้นำก็มักเกิดขึ้นใน สังคมปัจจุบันเสมอผู้นำบริหารงานอย่างไม่มี
เอกภาพไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและพวก
พ้อง และยึดหลักประโยชน์นิยมเป็นใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการณ์ของสภาวะ ผู้นำที่
ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือเป็นปัญหากับการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันเกี่ยวกับ
บทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี จึงทำให้กลไกของการบริหารงานล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบ
ต่อความเสื่อมและความเจริญขององค์กรหรือสังคมนั้นๆ และบางครั้งอาจส่งผลทำให้เกิดความล่ม
สลายแห่งองค์กรหรือสังคมนั้นๆ นักบริหารต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความ
เด่นก็เพื่อการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตน ตามปกตินักบริหารมักมองเห็นความ
ผิดพลาดของลูกน้องได้ง่าย แต่มองข้ามความผิดพลาดของตนเอง^๔ ดังพุทธพจน์ว่า “ความผิดพลาดของ
คนอื่นเห็นได้ง่าย แต่มองข้ามความผิดพลาดของตนเองนั้นเห็นได้ยาก ” เมื่อนักบริหารทำงาน
ผิดพลาดลูกน้อง ไม่กล้าบอกและแนะนำ ดังนั้นนักบริหารต้องหัดมองตนและดัดเตือนตนเอง สมดัง
พุทธพจน์ว่า “อตตนาโจทยตตานํ จงเตือนตนด้วยตน” เช่น ถ้านักบริหารสั่งการหลายๆ ครั้งแต่
ลูกน้อง ไม่เข้าใจ นักบริหารก็อย่าตำหนิลูกน้องว่าโง่งเงาเพราะบางทีเราเองอาจสั่งการไม่ชัดเจนก็
เป็นไปได้ ดังภาษิตอุทานธรรมที่ว่า “ถ้าพูดไปเขาไม่รู้อย่าว่าเขาว่าโง่งเงาเพราะบางทีเราเองอาจสั่งการไม่ชัดเจนก็
เราทำไม่ไมไกรธา ว่าพูดจาให้เขาไม่เข้าใจ” การที่นักบริหารมองไม่เห็นความผิดพลาดของตนเองนั้นเป็น
เรื่องธรรมดา เพราะวันหนึ่งดวงตาของเรามีไว้สำหรับมองด้านนอกมันไม่ได้มองตัวเราเองเวลาคนอื่น
ทำผิดพลาดเราจะมองเห็นทันที แต่เวลาตัวเราทำผิดพลาดเองกลับมองไม่เห็น ดังนั้น เพื่อสำรวจ

^๓ บุญทัน ดอกไธสง, . การจัดการองค์กร, . พิมพ์ครั้งที่๘. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕๕.

^๔ สิบปนนท์ เกตุทัต, . “วิสัยทัศน์กว้างไกล ปฏิบัติได้ผลจริง.” (ในภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคต
ไทย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๔.

ตนเองนักบริหารต้องหัดมองด้านในคือ เจริญวิปัสสนาเป็นการมองด้านในนั่นเอง วิปัสสนากรรมฐาน เน้นเรื่องการเจริญสติพิจารณากาย เวทนา จิตและธรรมหรือความดีความชั่วในใจของตัวเอง ” พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของ “ผู้นำ” ดังมีคาถาพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความได้ว่า^๕ “เมื่อฝูง โคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคดตามกัน เพราะมีผู้นำไปคด ฉันทใด ในหมู่มนุษย์ ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใด ได้รับสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่ชอบธรรม หมู่ประชาชน นอกนั้นก็จะมีประพฤติชั่วเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ธรรม” “เมื่อ ฝูงโคว่ายน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉันทใด ในหมู่ มนุษย์ ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคล ผู้นั้นประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชน นอกนั้นก็จะมีพลอยดำเนินตาม ทั้งวันแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” พุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำที่มีต่อความอยู่รอดและขององค์การและการดำเนินชีวิตของกลุ่ม บุคคลในสังคมมีความยั่งยืน และสันติสุขของสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดแล้วซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นขาดความชอบธรรม ในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ ของผู้นำ ที่ทำให้ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆทั้งในองค์กรและ สังคมทั่วไปดังนั้นการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคล ทั่วไปซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์การ

การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของ รัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลัก เท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงาน ของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการอัน เนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจาก ส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม อันจะทำให้เกิดการบริหารจัดการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดียิ่งขึ้นไป ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น ^๖

เมื่อองค์การบริหารงานส่วนตำบลเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาชนบทที่สำคัญจึงต้องมี หลักการบริหารงานพัฒนาชนบทให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหลักพุทธธรรมกับการบริหาร คือ การ มองการณ์ไกล การมีส่วนร่วม ความโปร่งใสตรวจสอบได้และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้หลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนฉันทานุมัติ

^๕ ธนิตา ฐิติภากร, “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^๖ สถาบันดำรงราชานุภาพร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ปัญหาการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗.

อย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่า เสียงของประชาชนจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเองก็เป็นสิ่งที่รัฐบาลพยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคสิ่งที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น ตัวองค์กรบริหารส่วนตำบล จึงเป็นทั้งกลไก เครื่องมือ กระบวนการและเป้าหมายของหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนได้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้บริหารมีรูปแบบภาวะผู้นำระดับใด ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอย่างไรนำเสนอผลวิจัยนี้ เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารของเทศบาลและหน่วยงานอื่นๆ ใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหลักธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาพัฒนาภาวะผู้นำในที่นี้ คือ หลักพุทธธรรมกับการบริหารที่ปรากฏในทศิยปาปนิคธรรม๓

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักพุทธธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

^๓ เทศบาลกุดจิก, ออนไลน์ถูกรูปแบบ, เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙,

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารงานของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาโดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก วรรณกรรมต่างๆ และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการวิจัยโดยวิจัยเฉพาะเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๙,๐๘๒ คน^๔

๑.๔.๔ ระยะเวลาในการดำเนินการ

งานวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๘ ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๔ เดือน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ๑) ด้านจักษุม่า ๒) วิธวิธี ๓) ด้านนิสสัยสัมปันโน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก ที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก ที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะของผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

^๔ ชัยวิทย์ ประเสริฐสุข, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์,” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗.

๑.๕.๓ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก ที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก ที่มีรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง บุคคลในกลุ่มสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่พยายามให้พฤติกรรมมีอิทธิพลเหนือสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกันภาวะผู้นำคือกระบวนการที่บุคคลสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับทั้งในแง่ความรู้ ความสามารถในทางวิชาการ ดึงดูดใจและชักและชักจูงใจให้ผู้อื่นยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยเขามีได้บังคับให้กระทำแต่อย่างใด เพื่อความสำเร็จของงานองค์กร

หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมที่นำมาพัฒนาภาวะผู้นำในที่นี้ คือ หลักพุทธธรรมกับการบริหารที่ปรากฏในทศพิธราชธรรม คือผู้นำจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

๑. จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก และจะวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร

๒. วิธูโร คือ เป็นผู้ชำนาญในงานรู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ

๓. นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น

ผู้บริหาร หมายถึง นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรีองค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก ส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารงานของผู้นำหรือผู้บริหาร ที่มีทักษะ มีความรู้ความสามารถในการนำพาองค์กรให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาร อำเภอสองแคว จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาร อำเภอสองแคว จังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้สำหรับหน่วยงานอื่นๆต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานทางวิชาการทั้งไทย และต่างประเทศได้แต่งไว้แล้วโดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหาร

๒.๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม

๒.๑.๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

๒.๑.๕ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

๒.๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับบริหารมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

คำว่า ผู้นำ เป็นการมองเห็นที่ตัวบุคคล มักจะได้ยินคำพูดที่ใช้เรียกแทนผู้นำไปในทิศทางที่ต่างกันและมีขอบเขตที่กว้างขวาง เพื่อความเข้าใจความหมายเกี่ยวกับผู้นำให้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของผู้นำจากนักวิชาการและนักบริหารที่ได้ให้นิยามความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ จะต้องวิเคราะห์หัดตัดสินใจโดยมองอย่างน้อมมองภาพรวมทั้งหมดและปฏิบัติตนอย่างนอบน้อม เคารพยำเกรงและสมอบสัมพันธ์สามารถวางแผนที่ชัดเจน จัดแผนงาน แผนคนและแผนเงินให้เข้ากัน กระจายอำนาจงาน และกำหนดนโยบาย^๑ และผู้นำนั้นต้องเป็นบุคคลที่สามารถให้อำนาจอิทธิพลต่างๆ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์การ โดยใช้อิทธิพลจูงใจและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม^๒

^๑ สมศักดิ์ ขาวลาภ, ภาวะผู้นำ การจูงใจ และทีมงาน, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

^๒ เจษฎา บุญมาโฮม, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (นครปฐม, คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘๕.

ผู้นำนั้นเป็นคนที่ได้รับ การแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้า มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อหน่วยงานหนึ่งในองค์กร^๓ คำว่า ผู้นำ มองเน้นที่ตัวบุคคล ส่วนคำว่า ภาวะผู้นำมองเน้นที่คุณลักษณะ ในตัวบุคคล ให้คำนิยามของคำว่า ผู้นำ ได้โดยอาศัยหลัก ๓ ประการดังนี้^๔

(๑) ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลายๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขาได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติตนหรือพฤติกรรมของผู้อื่น คำว่าผู้อื่นในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าผู้อื่นทุกคนในกลุ่มคนที่ผู้นำคนนั้นมีส่วนร่วม เพราะภาวะผู้นำมิได้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการเดียวกันทั้งหมด หรือไม่ก็มีเลย แต่ภาวะผู้นำเกี่ยวกับความเป็นผู้นำจะมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณคนที่เขานำ คืออยู่ที่ความมากน้อยของอำนาจ อิทธิพลหรือความสามารถ ในการจูงใจคน

(๒) ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจเหนือ ในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ ๒ ทาง (Two-way Process) คือ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม และในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำจึงเป็นผลรวมของเจตคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั่นเอง งานวิจัยหลายเรื่องยืนยันว่า ผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมเผด็จการมักเป็นเผด็จการด้วย ส่วนผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมประชาธิปไตยก็มักเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตยด้วย

(๓) ผู้นำแตกต่างจากหัวหน้าหรือผู้บริหาร คน ๒ คนนี้อาจจะเป็นคนๆ เดียวกันได้ แต่ไม่จำเป็นเสมอไป หัวหน้าหรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่ม ผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่นซึ่งมิใช่หัวหน้าและผู้บริหาร แต่เขามีอำนาจมีอิทธิพลและมีความสามารถในการจูงใจคนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ทั้งๆ ที่เขาไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งใดๆ ทั้งนั้น

ผู้นำคือ บุคคลหนึ่งซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น หรือเป็นบุคคลที่ทำการกระทำความก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จโดยใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอด หรือการพัฒนาขององค์การ นอกจากนั้นแล้วผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การ และพนักงานรวมทั้งสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่ายแต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้น เป็นเรื่องยาก^๕ และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญซึ่งสามารถนำหรือประสานการทำงานของสมาชิกในกลุ่มให้ทำงานร่วมกันจนประสบผลสำเร็จโดยบุคคลนั้นได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มด้วย^๖ ที่สำคัญผู้นำ เป็นผู้ที่มี

^๓ สิบปนธ์ เกตุทัต, *วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มติชน, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

^๔ สมศักดิ์ ขาวลาภ, *ภาวะผู้นำ การจูงใจ และทีมงาน*, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

^๕ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๙.

^๖ ศักดิ์ชัย สุรกิจบวร, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุริยาสาสน, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓๘.

ความรู้ ผู้ที่ใช้เหตุผลสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้นได้อย่างชาญฉลาด ใช้ความรู้ได้ถูกที่ ถูกคน ถูกเวลา สามารถวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้อง เข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์อนาคตได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตปรารถนาอุทิศตัวเพื่อการแพร่แนวความคิดและถ่ายทอดสัจจะทางปัญญาที่เป็นประโยชน์ แก่สังคมด้วยวิธีการต่างๆ และเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศหรือสามารถช่วยเหลือบ้านเมืองได้^๗ มีผู้กล่าวว่าผู้นำ คือบุคคลที่มีลักษณะประการใดประการหนึ่งใน ๕ ประการต่อไปนี้ คือ ๑) มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น ๒) มีบทบาทเหนือผู้อื่น ๓) มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ๔) ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้ นำ และ ๕) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำ หรือหัวหน้าในหน่วยงาน^๘ ผู้นำ คือบุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาผู้อื่นและประสานงานให้ผู้อื่น ช่วยทำกิจการงานต่างๆ ของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยความเต็มใจ^๙ เป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยเป็นแรงจูงใจให้ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องร่วมแรงใจทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยความสมัครใจ มีความกระตือรือร้นและมุ่งให้ผลงานดียิ่ง และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เห็นใจผู้ที่อยู่ทำงานร่วมกันว่ามีความรู้สึกรู้คิดและมีใจในการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานอบอุ่นใจ เคารพใคร่ใคร่ไว้วางใจผู้นำ และผู้นำได้มีโอกาสรู้ความเคลื่อนไหวและปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น^{๑๐} ผู้นำนั้นอาจจะมองได้หลายมุมอย่างเช่น

๑) ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่น

๒) ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นมากกว่าคนอื่นในกลุ่มที่ปฏิบัติงานอยู่

๓) ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากกลุ่มเพื่อเป็นหัวหน้า

๔) ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในการกำหนดเป้าหมายให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

๕) ผู้นำ คือ ผู้ได้รับตำแหน่งในสำนักงานและมีอิทธิพลในตัวสูง

ถ้าบุคคลใดที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่างๆ ในองค์กรต่างๆ ต้องอาศัยบุคคลผู้เป็นผู้นำ และมีความเป็นผู้นำจึงจะทำให้การดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า^{๑๑} ผู้นำ (Leader) หมายถึง^{๑๒}

๑) ผู้มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

^๗ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *เคล็ดลับที่ ๕ ปรารถนาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๗.

^๘ เรื่องเดียวกันหน้า ๘๒.

^๙ รศ.ดร.ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่*, หน้า ๒๖.

^{๑๐} นิพนธ์ ศศิธร, *การจัดระเบียบองค์การปัจจุบันและอนาคต*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมเณศ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๑.

^{๑๑} เนรต์พัฒนา ยาวีราษ, *ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์*, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^{๑๒} บุญทัน ดอกไธสง, *การจัดการองค์กร*, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๖.

๒) เป็นผู้นำและแนะนำ เพราะผู้นำ ต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ

๓) ผู้นำไม่เพียงแต่นั่งอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยวางแผนและผลักดัน แต่ผู้นำจะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่มและนำกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

ผู้นำต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้ผู้อื่นไปสู่จุดหมายปลายทางได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด โดยใช้วิธีการจูงใจและอาศัยบุคลิกภาพของตนเอง ที่ทำงานให้สำเร็จด้วยลักษณะต่างๆ คือ การใช้อำนาจ การกำหนดเป้าหมายทัศนคติขององค์กร การทำหน้าที่ผู้นำโดยอาศัยความร่วมมือของผู้อื่น ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการวางตัวที่เหมาะสม^{๑๓}

ผู้นำอาจจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม^{๑๔}

จากแนวคิดที่นักวิชาการหลายๆท่าน ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้ศึกษาได้กล่าวสรุป ผู้นำ คือ ผู้มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานต่างๆ รวมทั้งงานองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยเพราะผู้นำมีบทบาททั้งในฐานะผู้บริหาร ซึ่งมีหน้าที่ต้องกำหนดทิศทางขององค์การ และบริหารงานทั้งองค์การ บทบาทในฐานะผู้ประสาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างพนักงาน ประสานการปฏิบัติทั่วทั้งองค์การ ประสานระหว่างองค์การกับผู้รับบริการ และประสานระหว่างองค์การที่ตนรับผิดชอบกับองค์การอื่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในฐานะผู้ให้อีกด้วย คือ ให้ประสบการณ์แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ให้ขวัญกำลังใจ ให้โอกาสก้าวหน้า และให้น้ำใจเพื่อสร้างความเคารพศรัทธา ให้เกิดขึ้นในใจ ของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะช่วยสร้างความร่วมมือความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ให้กับองค์การได้ยิ่งขึ้น อันจะทำให้การบริหารงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำเป็นทฤษฎีที่มีการค้นคว้าอย่างกว้างขวาง จึงมีนักวิชาการมากมาย ได้ให้ความหมาย นิยาม และแสดงทัศนะคติเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ ว่าภาวะผู้นำก็คือคุณสมบัติ เช่นสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักคนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดียิ่ง และกล่าวถึงลักษณะผู้นำไว้ ๓ ข้อคือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง^{๑๕} และได้รวบรวมประมวลภาวะผู้นำที่ดี ที่มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางของหลักพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ และได้นำเสนอคุณลักษณะผู้นำไว้ ๗ ด้าน ของพระพุทธเจ้า เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป^{๑๖}

^{๑๓} เสนาะ ดีเยาว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๖-๘.

^{๑๔} มัลลิกา ดันสอน, **พฤติกรรมองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๔๗.

^{๑๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑-๓๒.

^{๑๖} นิพนธ์ ศศิธร, **การจัดระเบียบองค์การปัจจุบันและอนาคต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เนต, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๑.

ในหนังสือธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์ ว่า นายสารสิทธิ์ดี คือ ผู้ที่สามารถขบถเทียมมาทำให้สามารถบรรทุกสิ่งของได้มาก ไปถึงจุดหมายปลายทาง ได้รวดเร็วและปลอดภัย เพราะมีคุณสมบัติของนายสารสิทธิ์ดี ที่สามารถ หรือนายวงดนตรีที่ดี คือ สามารถควบคุมวงดนตรี ซึ่งมีผู้เล่นวงดนตรีหลายชั้นหลายคน เป็นวงใหญ่ให้บรรเลงเพลงได้เพราะเพราะพริ้ง สะกดใจผู้ฟังให้เคลิบเคลิ้ม เป็นสุข หรือให้บรรเลงได้เร้าใจผู้ฟัง ให้สนุกสนาน เพราะเป็นวงดนตรีที่มีความสามารถ กล่าวคือมีสภาวะความเป็นผู้นำสูง ฉันทิ ห้วนหน้าฝ่ายบริหารตลอดถึงหัวหน้างานทุกระดับขององค์กร ที่จะสามารถปกครองบังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและสามารถบริหารกิจการ กิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ขององค์กรให้บรรลุผลดี มีประสิทธิภาพสูง ก็จะต้องมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี คือ มีประมุขศิลป์สูง^{๑๗} ภาวะผู้นำ คือ ความมีคุณธรรม มีคุณสมบัติในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ในการรวมเอากายรวมเอาใจของมวลชนหรือประสานร้อยรวมคนจำนวนมากให้เห็นดีเห็นชอบ แล้วดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งงามอันเดียวกัน เป็นผู้คิดริเริ่มหรือยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้นหรือที่ผ่านมาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามพร้อมทั้งเป็นผู้เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมก่อนบุคคลอื่นๆ เป็นต้น พูดให้สั้นๆว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณความดีของบุคคลในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคม และมนุษยชาติ เช่น ความมีสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ความบากบั่นเอาจริง เสียสละ มีความหนักแน่น อดทน รอคอยได้ ความเมตตา กรุณา ปราศรณาดีต่อสรรพสัตว์ ทุกรูปทุกนาม รวมทั้งสามารถในการประสานงาน การชี้แจง แนะนำ ชักชวนให้บุคคล หรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ให้เห็นร่วมกัน เห็นไปในแนวเดียวกัน มีใจเดียว มุ่งมั่นทุ่มเทดำเนินไปในทางเดียวกันเพื่อเป้าหมายที่ตั้งงามร่วมกัน คนมีคุณธรรมแบบนี้เราเรียกว่า ผู้นำ หรือ มีภาวะผู้นำ ในที่นี้^{๑๘} การใช้อิทธิพล หรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการ และอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๙} และความสามารถในการนำและการจูงใจผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้ทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและองค์การ^{๒๐} ความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อคนอื่นและกลุ่ม เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้^{๒๑} การที่บุคคลหนึ่งหรือผู้นำพยายามที่จะใช้กำลังสมอง กำลังกาย และกำลังใจ เพื่อจูงใจหรือคลบคลานใจเช่นนั้น จะต้องไม่เป็นการบังคับ ตลอดจนต้องได้รับความยินยอมจากผู้ตามด้วย^{๒๒} และความครอบคลุมในมิติที่อย่างกว้างขวางและหลากหลายกว่าเรื่องความกล้าหาญ

^{๑๗} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคฺโล) หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มงคลชัยพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๒.

^{๑๘} พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), **สงฆ์ผู้นำสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๕๒.

^{๑๙} เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า ๑๕.

^{๒๐} กิตติทัศน์ ผกาทอง, **ภาวะผู้นำตามแนวพุทธ**, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^{๒๑} พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์, ผศ., **พฤติกรรมองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๖.

^{๒๒} ดิน ปรัชญพฤทธิ, **พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๘), หน้า ๖๑๔.

การตัดสินใจ การเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำ ผลักดันและสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมายซึ่งต้องประกอบไปด้วยความกล้าหาญ ความสามารถในการโน้มน้าวใจและจังหวะเวลาในการตัดสินใจ^{๒๓} การที่บุคคลหนึ่ง(ผู้นำ) พยายามที่จะใช้กำลังสมอง กำลังกาย และกำลังใจเพื่อจูงใจให้ผู้ตามกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตนและเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และการจูงใจหรือคล้อยใจเช่นนั้นจะต้องไม่เป็นการบังคับ ตลอดจนต้องได้รับความยินยอมจากผู้ตามด้วย นอกจากนั้นยังได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำที่มีผู้ให้ความหมายไว้ ๑๑ แห่งมาด้วยกัน ดังนี้^{๒๔}

๑. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการเน้นถึงกระบวนการของกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่นภาวะผู้นำ คือความเด่นหรือความมีอำนาจของบุคคลหนึ่งหรือสองสามคนเหนือบุคคลอื่นๆภายในกลุ่มในกระบวนการของการควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆทางสังคม

๒. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่นภาวะผู้นำ หมายถึง การที่คนๆหนึ่งมีบุคลิกภาพ (Personality) อัตลักษณ์ (Character) และลักษณะการ (Trait) ที่พึงประสงค์มากกว่าคนอื่น

๓. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นศิลปะของการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตามวัตถุประสงค์ของตน เช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำที่ทำให้ผู้ตามตระหนักถึงความประสงค์ของตน ตลอดจนให้ผู้ตามเชื่อฟัง เคารพนับถือ มีความจงรักภักดีและให้ความช่วยเหลือ

๔. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพล ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้ อิทธิพลเพื่อเปลี่ยนแปลงความประพฤติของผู้อื่น

๕. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้นำที่ทำให้ผู้อื่นๆกระทำการหรือสนองตอบต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของตนไปในทิศทางที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม

๖. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการชักชวนหรือเกลี้ยกล่อม ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับคน ด้วยวิธีชักชวนและคล้อยใจมากกว่าที่จะเป็นการอำนาจการ หรือส่อไปในทางที่จะใช้การบังคับข่มขู่^{๒๕}

๗. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ด้านอำนาจ ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางด้านอำนาจที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่แตกต่างกัน

๘. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการมีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง พลัฏศาสตร์ (Dynamis Force) ซึ่งกระตุ้น จูงใจ และประสานงาน ของการจัดระเบียบการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย^{๒๖}

^{๒๓} สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, **วิสัยทัศน์ขุนคลัง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๗.

^{๒๔} ดิน ปรัชญพฤทธิ, **ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมนุษย์ในองค์กร**, (เนนทุปริมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๖๑๔.

^{๒๕} รศ. สมคิด บางโม, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร : วิทย์พัฒน์, ๒๕๔๒) หน้า ๙.

^{๒๖} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒-๓.

๙. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นผลของการปฏิริยาโต้ตอบ ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งบุคคลอื่นๆยอมคล้อยตามความประสงค์ของผู้นำ เพราะบุคคลเหล่านั้น ประสงค์ที่จะกระทำการเช่นนั้นด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับให้กระทำ^{๒๗}

๑๐. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบทบาทที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง ผลปฏิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคลที่มีบทบาทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในปฏิริยาโต้ตอบดังกล่าว นั้น มีทั้งบุคคลที่มีบทบาทสูงกว่า (ผู้นำ) และบทบาทที่ต่ำกว่า (ผู้ตาม)^{๒๘}

๑๑. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความริเริ่มในการทำงาน เช่น ภาวะผู้นำ หมายถึง การริเริ่มและบำรุงรักษาเกี่ยวกับโครงสร้างของความคาดหวัง และปฏิริยาโต้ตอบระหว่างกัน^{๒๙}

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำต้องมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะกระตุ้นจิตใจ หรืออิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายการติดต่อ ซึ่งกันและกัน ให้เกิดมีใจร่วมกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินการจะเป็นไปในทางดีหรือชั่วก็ได้ ฉะนั้นไม่ว่าคนนั้นจะเป็นอธิบดี ประธานกรรมการ ผู้อำนวยการ หรือผู้จัดการบริษัท แม้แต่หัวหน้าโจรแต่ละคนจะต้องมีภาวะผู้นำทั้งนั้น ซึ่งลักษณะของผู้นำนั้น ได้พัฒนาปรับปรุงอักษรย่อหลักการบริหารเป็น ๗ ตัวโดยได้มาจากงานวิเคราะห์ของ Henry Fayol และกลายเป็นอักษรย่อต้นบัญญัติทั้ง ๗ อันหมายถึงกิจกรรมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร อักษรย่อดังนี้ POSDCORB (พอสต์คอร์บ)

๒.๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๑) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หาร ชาติในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหิ ปริหริตฺ สมตฺโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้วางส่งเสริมและบำรุง^{๓๐}

การบริหาร คือ กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิดเช่นโพสต์คอร์บ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ

^{๒๗} นพเก้า ศิริพลไพบุลย์ และคณะ, Personsl productivity เพิ่มผลผลิตให้ตนเองเพื่อความสำเร้จ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๐.

^{๒๘} นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา, ผู้นำ คือ บพิตรการพิมพ์, ๒๕๓๔, หน้า ๙๕.

^{๒๙} เนรต์พัฒนา ยาวีราช, ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๓๐} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารองค์การ, (นนทบุรี) : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

(Organizing) การบริหารบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^{๓๑}

การบริหาร “Management” หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๓๒} การบริหาร หมายถึง กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคล ที่จะร่วมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการพอขยายความได้ดังนี้

๑. ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการใน การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล

๒. การจัดการทุกชนิดในองค์กร

๓. ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น

๔. ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่างๆ ให้สูงกว่ามาตรฐาน

๕. การจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับผลผลิต ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ (Leadership) การแนะแนว (Guiding) และการกระตุ้น (Motivative) ความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ (Inspiring) การสื่อสาร (communicating) การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Management)^{๓๓}

การบริหาร หมายถึง ระบบที่ใช้ในการดำเนินการนำเอาทรัพยากรทั้งคนและวัตถุสิ่งของมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหาร มีลักษณะเป็นกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการคิด การวางแผน การจัดองค์การ การบริหาร งานบุคคล การอำนวยการ การบังคับ การรายงาน การงบประมาณ การประสานงาน การควบคุมงาน การตัดสินใจ และนโยบายทฤษฎีการบริหารนั้นมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ในหลายประเด็น เป็นเรื่องประเภทองค์ประกอบตัวชี้วัดของความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๓๔}

^{๓๑} ลูเธอร์ กูลิค, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ , **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

^{๓๒} รศ. สุนทร วงศ์ไวยวรรณ “ภาวะผู้นำ” ในเอกสารการสอนวิชา **องค์การและการจัดการ**, หน้า ๑๘๐-๑๘๓.

^{๓๓} กวี วงศ์พัฒน์, **ภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๔๒),. หน้า ๗.

^{๓๔} พระสมรส ธรรมโรโส (ขวัญหอม), “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ , บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑ – ๒๒.

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ^{๓๕}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิด การดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

การบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ^{๓๖}

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็ช่วยให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีความสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

^{๓๕} พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ - ๕.

^{๓๖} เทเลอร์, อังโนธชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗ - ๔๘.

การบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๓๓๗}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับ การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง^{๓๓๘}

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์กร ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในการลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าใน การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์กรจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์กรได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคล

^{๓๓๗} ฟาโย, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ , **ทฤษฎีองค์กร : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘ - ๖๙.

^{๓๓๘} ดิน ปรัชญ พุทธิ, **ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมนุษย์ในองค์กร**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๖๑๔.

อื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้น เป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม^{๓๙}

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีผลสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรม ของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่ง ต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่ง ความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ชัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน^{๔๐}

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือ

^{๓๙} เรื่องเดียวกันหน้า, ๘๒.

^{๔๐} กิตติทัศน์ ผกาทอง. **ภาวะผู้นำตามแนวพุทธ**. (คณะสังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗- ๒๔.

ออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย^{๔๑}

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่ม โดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้้องค์การมีความแข็งแกร่ง

หลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCORB Model มีดังนี้^{๔๒}

๑. P=Planning (การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์การต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์การ และ สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O=Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงานคุณภาพงาน ขนาด

^{๔๑} เทเลอร์, อังในธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗ - ๔๘.

^{๔๒} ลูเธอร์ กูลิค, อังใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ , ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

ของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

๓. S=Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์กร โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D=Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงานผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา

๕. Co=Coordinating (การประสานงาน) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

๖. R=Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับต่างๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B=Budgeting (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงาน โดยใช้วงจรงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณ การเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้

๒.๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยมุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลจตุจักรอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา วรณกรรมต่างๆ และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยยึดเอาหลักพุทธธรรมกับการบริหารที่ปรากฏในพุทธปิปปณิกรรม คือผู้นำจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

๑. จักขมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก และจะวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร

๒. วิรุโธ คือ เป็นผู้ชำนาญในงานรู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบ

๓. นิสสัยสัมปโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น และจะได้นำผลการวิจัยมานำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในโอกาสต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้นมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ในหลายประเด็น เป็นเรื่องประเภทองค์ประกอบตัวชี้วัดของความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอนำรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่า ในทางพระพุทธศาสนาการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคม และตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการพัฒนาคือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจอันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็ง

ของบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่งหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องพัฒนาทำให้เจริญทำให้เป็นให้ดีขึ้น ฝึกอบรม คือ ภาวนา มี ๔ ประการ^{๔๓} คือ

๑) กายภาวนา หมายถึง การเจริญ การพัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒) สีลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน

๓) จิตตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสติขึ้น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาการพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคล หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคม ควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ทางด้านกาย ทางด้านหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม คือ อปปริหานิยธรรม หรือวัชชูปริหานิยธรรม ได้แก่ ธรรมไม่ทำให้เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๗ ประการ^{๔๔} คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิত্য

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีกรรมตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยไม่ถูกข่มเหงหรือดูคร่ำครวญใจ

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ของวัชชีทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลายตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นผาสุก

อปปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้เวลาเกลี้ยกล่อมหรือทำให้เกิดความแตกสามัคคีกันภายในกลุ่มของวัชชีจึงจะมี

^{๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๘๑-๘๒.

^{๔๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๔/๗๘-๘๐.

สิทธิชนะ จะเห็นได้ว่า อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ มีสามัคคีธรรม เป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง ฉะนั้น หลักสามัคคีธรรม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาสังคมเป็นไปตามแนวทางที่ชุมชนหรือสังคมตั้งเป้าหมายเอาไว้ ได้แก่ ความมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สาระสำคัญของความคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้นเนื่องมาจากปรัชญาพื้นฐานของพุทธศาสนาที่ปรารถนาชี้ทางหลุดพ้นจากความทุกข์และชี้ทางสู่ความสุขให้แก่มนุษย์ตามหลักคำสอนนี้ พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะพระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา ด้อยการศึกษาความสำคัญของการพัฒนา โดยการช่วยเหลือกัน ทั้งการอบรมในศาสนธรรม และประสบการณ์มีอิทธิพลสำคัญต่อการก่อรูปแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์^{๔๕}

สรุปได้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึง เช่น ภาวนา ๔ อปริหานิยธรรม ๗ เป็นต้น ล้วนเป็นการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคม และตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมและเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง

ปาปณิกธรรม๓ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้บริหารหรือผู้นำในการบริหารนี้มากโดยมีคำสอนที่พูดถึงเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำดังที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก^{๔๖} ว่า

๑. ทุตติยาปาณิกสูตร ว่า ผู้นำจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

๑.๑ จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก และจะวางแผนเตรียมรับ หรือรุกได้อย่างไร เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจ ต้องรู้ว่าสินค้าที่ไหนได้ราคาถูกแล้วนำไปขายที่ไหนจึงได้ราคาแพง ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือ ชำนาญในการใช้ความคิด

๑.๒ วิธูโร คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ตนได้รับผิดชอบ จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรต้องดูออกกว่าเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหนาคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Technical Skill คือ ชำนาญด้านเทคนิค^{๔๗}

๑.๓ นิสสยสัมปันโน คือ พึงอาศัยคนอื่นได้ เนื่องด้วยเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีพ่อค้าในเมืองนั้นๆ ให้พักอาศัย หรือให้กู้ยืมเงินเพราะมีเครดิตดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Human Relation Skill คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์^{๔๘}

ภาวะผู้นำทั้งสามประการนี้มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหาร ถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก

^{๔๕} สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๓.

^{๔๖} Michael Fullan, Educational Leadership (San Francisco : Josey-Bass.2000),1.

^{๔๗} Jhon P. Kotter, Leading Change, (Boston : Harvard Business School Press,1996) ,413.

^{๔๘} องค์กรทุก.(ไทย) ๒๑/๑๕๗/๒๐๓.

คุณลักษณะข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓ สำคัญมาก ส่วนข้อที่สองมีความสำคัญน้อย เพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้ สำหรับนักบริหารระดับกลาง คุณลักษณะทั้งสามข้อมีความสำคัญพอๆกันสำหรับนักบริหารระดับต้นที่ต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดนั้น คุณลักษณะ ข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓ คือความชำนาญเฉพาะด้านและมนุษยสัมพันธ์มาก แต่ก็ต้องพัฒนาภาวะผู้นำข้อที่ ๑ คือปัญญา เอาไว้เพื่อเตรียมเลื่อนสู่ระดับกลางต่อไป

๒. สังฆโสภณสูตร นอกจากนี้ผู้นำต้องประกอบด้วยคุณธรรมจะต้องวางตัวในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดพระพุทธองค์ได้แสดงถึงลักษณะคุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่า

๒.๑) วิยตโต เป็นผู้ที่มีปัญญาหากกล่าวในทางพระพุทธศาสนาผู้มีปัญญาต้องประกอบด้วยปัญญาทางธรรมและทางโลกเปรียบได้กับปัจจุบันคือเชี่ยวชาญทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

๒.๒) วินีโต เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี กล่าวคือผู้นำต้องเป็นแบบ แบบในที่นี้คือ แบบอย่างเช่นการรักษาระเบียบ วินัย ยึดถือปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

๒.๓) วิสารโท เป็นผู้แก้แกล้งกล้า กล้าหาญ บุคคลที่มีความกล้าหาญมีพลังสองอย่างในตัวคือพลังกายและพลังใจที่เข้มแข็ง เมื่อมีพลังดังกล่าวย่อมแสดงออกด้วยความกล้าหาญ

๒.๔) พหุสุโต เป็นผู้มีความรู้ มีระอาความจำมาก เช่นพระอานนท์เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความจำดีมาก หากพระพุทธเจ้าแสดงธรรมเรื่องใด หรือตรัสเรื่อง กับผู้ใด พระอานนท์จำรายละเอียดได้ครบทั้งหมด

๒.๕) ธัมมานุธัมมปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติธรรมมีคุณธรรมรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ควร

ผู้นำที่ประกอบด้วยคุณธรรม ๕ ประการดังกล่าวนี้ย่อมประสบความสำเร็จและได้รับการยกย่อง นับถือต่อผู้ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม^{๔๙}

หลักพุทธธรรมที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึงในรูปแบบที่เรียกว่า พุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารงานที่ดีที่ผู้บริหารควรนำมาปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่ชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนาที่มีแนวทางที่เกี่ยวข้องพอสังเขป ดังนี้

สัปปริสธรรม ๗ ^{๕๐} หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี^{๕๑}

(๑) ธัมมัญญตา คือ ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล

(๒) อตถัญญตา คือ ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก

^{๔๙} พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณขันธ, “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม” ,ดุสิตนิพนธ์, ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๒.

^{๕๐} ที.ปา. ๑๑/๓๓๑/๒๖๔; ๔๓๙/๓๑๒.

^{๕๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑๐.

(๓) อัตตัญญูตา คือ ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

(๔) มัตตัญญูตา คือ ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

(๕) กาลัญญูตา คือ ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

(๖) ปริสัญญูตา คือ ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ควรประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

(๗) ปุคคลัญญูตา หรือ ปุคคลปรปักษ์ัญญูตา คือ ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอริยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร

สรุปได้ว่าหลักสัปปุริสธรรม ๗ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึงคุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่ชุมชน

อิทธิบาท ๔ จากอิทธิบาทสูตร ดังกล่าว มีผู้อธิบายความหมายของ อิทธิบาท ๔ ไว้ที่น่าสนใจดังนี้

อิทธิบาท ๔ คือ การใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ ต้องมีความพอใจ มีความเพียร มีสมาธิ จึงทำให้เกิดปัญญา^{๕๒}

ภิกษุนั้นเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตจะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)^{๕๓}

อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ (ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป) วิริยะ (ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง) จิตตะ (ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ)

^{๕๒} วจ.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๖๓/๔๐๓.

^{๕๓} วจ.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๖๓/๔๐๓.

วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์วิธีแก้ไขปรับปรุง^{๔๔}

อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่ง

ซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น

๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น

๔) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน

ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อ ไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของความกล้าหาญเจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัวทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

๔) วิมังสา ความใคร่ครวญหรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์หาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อไปสู่ความสัมฤทธิ์ผล^{๔๕}

ความหมายของ อิทธิบาท ๔ ว่าเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความสำเร็จมี ๔ ประการ ได้แก่

๑) ฉันทะ คือ ความพอใจในงานที่ทำ หมายถึงงานที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ตนชอบเป็นความชอบ หรือความพอใจที่มีอยู่แล้วเกี่ยวกับงาน แต่คนเราไม่ได้มีโอกาสทำงานที่ตนชอบเสมอไปงานในหน้าที่ และงานที่จำเป็นต้องทำก็มีอยู่มาก งานเช่นนี้ ถ้าไม่มีความชอบมาแต่เดิมก็ต้องสร้างความชอบ ความพอใจหรือแรงจูงใจในการทำงานขึ้น ความพอใจหรือแรงจูงใจนี้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้ถ้าได้ศึกษาให้รู้งาน นั้นอย่างละเอียด รู้วิธีทำงาน และจุดหมายของงานนั้นเป็นอย่างดีแล้ว เมื่อสร้างความพอใจในงานได้ และลงมือทำงานก็เท่ากับงานนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

๒) วิริยะ คือ ความเพียรหรือความขยันทำงาน วิริยะจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฉันทะ ดังนั้น การจะขยันหมั่นเพียรทำงานให้สำเร็จได้ต้องสร้างฉันทะให้มาก นอกจากฉันทะแล้วสิ่งเสริมแรง ก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวิริยะ สิ่งเสริมแรง ได้แก่ รางวัล ของตอบแทน คำชม เป็นต้น การมีเพื่อน คอยให้กำลังใจและการมองเห็นความสำเร็จเป็นขั้น ๆ สิ่งเสริมแรงเหล่านี้จะช่วยให้มีความ ขยันหมั่นเพียรมากขึ้น

^{๔๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๐.

^{๔๕}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), ทำอย่างไรจึงเรียนเก่ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๙.

๓) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ หรือฝึกฝนในการนั้นเสมอ ตรวจดูแลว่างานได้ทำไปแล้วเท่าไร ยังเหลือเท่าไรจึงจะสำเร็จ ในการทำงานมีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องอย่างไร หรืองานนั้นทำไปได้อย่างราบรื่น จิตตะจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฉันทะและวิริยะ ถ้ามีความพอใจมาก ความขยันมาก ความเอาใจใส่ก็มากตามเป็นการมุ่งตรงต่อความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

๔) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลและกระบวนการทำงาน วิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่าการทำงานบกพร่อง หรือผิดวัตถุประสงค์ก็จัดการแก้ไข ความบกพร่อง และทำงานให้ตรงวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งก็พิจารณาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอนงานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้น ๆ อย่างไร เป็นผลที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลไม่พึงปรารถนาก็จัดการแก้ไข^{๕๖}

ความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ เป็นหัวข้อธรรมที่น่าศึกษาเหตุเพราะประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าได้ใช้หมวดธรรมข้อนี้พัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมาจากคำว่าอุตสาหกรรมแปลว่าความเพียรพยายาม และคำว่า กรรมแปลว่า การกระทำ เมื่อรวมกันแล้วได้คำว่าประเทศอุตสาหกรรมซึ่งแปลว่า ประเทศที่ใช้ความเพียรพยายามในการสร้างกรรมให้เกิดขึ้นหรือประเทศที่ใช้อิทธิบาท ๔ ในการสร้างประเทศสูง^{๕๗}

ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่การใช้ปัญญาพิจารณานั้นใครควรตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้นในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก คนมีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไรก็พิจารณาทดสอบไป เช่น คิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างนี้ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างนี้ คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ หรือในการปฏิบัติธรรม ก็ชอบพิจารณาใคร่ครวญสอบสวน เช่นว่า ธรรมข้อนี้ ๆ มีความหมายว่าอย่างไร มีจุดหมายอย่างไร ควรใช้ในโอกาสอย่างไร ควบคู่สัมพันธ์กับข้อธรรมอื่นข้อใดปฏิบัติธรรมคราวนี้ไม่ค่อยก้าวหน้า อินทรีย์ใดอ่อนไป อินทรีย์ใดเกินไป คนปัจจุบันในสภาพอย่างนี้ขาดแคลนธรรมข้อใดมาก จะนำธรรมข้อนี้เข้าไปควรใช้วิธีการอย่างไร ควรเน้นความหมายด้านไหนเป็นต้น การคิดหาเหตุผลสอบสวนทดลองอย่างนี้ ย่อมช่วยรวม จิตให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวกและกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิซึ่งก็มีปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่น ๆ^{๕๘}

^{๕๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๒-๑๐๓.

^{๕๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒,(กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน , ๒๕๕๐), หน้า ๓๙.

^{๕๘}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิถีสืบค้น**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

อิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ เป็นหัวข้อธรรมที่น่าศึกษาเหตุเพราะประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าได้ใช้หมวดธรรมข้อนี้พัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมาจากคำว่าอุตสาหกรรม แปลว่าความเพียรพยายาม และคำว่า กรรม แปลว่า การกระทำ เมื่อรวมกันแล้วได้คำว่าประเทศอุตสาหกรรมซึ่งแปลว่า ประเทศที่ใช้ความเพียรพยายามในการสร้างกรรมให้เกิดขึ้นหรือประเทศที่ใช้อิทธิบาท ๔ ในการสร้างประเทศสูง^{๕๙}

งานที่ทำและมีการติดตามผลงานไว้ว่า จิตตะ ความเป็นผู้มีจิตตั้งใจจดจ่ออยู่กับการงาน ผู้ที่จะทำงานได้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำ และมุ่งกระทำ งานอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จไม่ทอดทิ้ง หรือวางธุระเสียกลางคัน ไม่เป็นคนจู้จืด หรือทำงานแบบทำ ๆ หยุด ๆ เหมือนกิ้งก่าที่มีปกติคลาน ๆ ไปหนอยก้หยุดเสียแล้ว ไม่มุ่งต่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางให้สำเร็จ กิจการงานจึงล้มเหลวหรือสำเร็จได้ยาก สำหรับการบริหารกิจการงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีความรับผิดชอบสูง ที่มีวิธีการบริหารที่ทันสมัย หัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้บริหารจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ติดตามผลงาน หน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรของตน เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ตัดสินใจและสั่งการ ให้กิจการงานทุกหน่วยดำเนินตามนโยบายและแผนงาน ให้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยจะมีหน่วยงานทำหน้าที่ ติดตามผลงาน และตรวจงาน เพื่อทำหน้าที่คอยเป็นหูเป็นตา คือ ติดตามผลงานและตรวจงานแล้วรายงานความคืบหน้าของงานแต่ละหน่วยให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อประกอบการวินิจฉัย และสั่งการให้การดำเนินกิจการงานแต่ละหน่วย ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์สำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่หัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาเอาแต่ส่งลูกน้องให้ทำโดยที่ตนเองไม่เอาใจใส่ติดตามผลงาน หรือตรวจตราดูงานให้รู้ความคืบหน้า ให้รู้ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานของผู้ নয় หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแล้ว กิจการงานทั้งหลายที่ตนได้แต่สั่ง ๆ ออกไปนั้น ย่อมยากที่จะสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงได้^{๖๐}

วิริยะ ความเพียร ความบากบั่น ความพยายามทำหน้าที่อย่างไม่ท้อถอย มีใจสู้โดยไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก ในการทำงานแม้ว่างานจะถูกใจ แต่ถ้าไม่ขยันฝึกฝนจนชำนาญ หรือมีความเพียรพยายาม งานย่อมไม่เกิดผลสำเร็จขึ้นได้ ต้องมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ต้องมีจิตใจที่ แน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย ในการสร้างเสริมวิริยะจะต้องสร้างที่ฐานรากของจิตใจ คือ ต้องจุดจิตสำนึกในการฝึกฝน โดยมองเห็นว่างานเป็นสิ่งที่ท้าทาย ใจสู้เมื่อทำแล้วก็จะไม่ท้อถอย วิริยะจึงมีความจำเป็นยิ่งสำหรับงานทุกอย่างรวมทั้งงานบริหารการศึกษา

ความเพียร ได้แก่ความอาจหาญ แก่กล้า บากบั่นก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนักมีอุปสรรคมากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนาน ก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จคนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงาน หรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิเกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะ

^{๕๙}พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน), การนำหลักอิทธิบาท๔มาใช้ในการปฏิบัติงาน, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^{๖๐}พระมหาธีรพล อธิปญโญ (แฝงสะโด), การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ๒๕๕๕), หน้า ๗-๑๐

สมาธิ วิธียะ คือ ความเพียร หรือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอา
ธุระ ไม่ทอดทิ้ง

ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความขยันแข็งแรง มีความมานะพยายามพากเพียรที่จะค้นหาความรู้
เทคนิคที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการบริหารมาบริหารเพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจ มี
ความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายเพื่อให้การเรียนการสอน
ประสบผลดี ตรงตามหลักสูตรผู้บริหารตั้งไว้ หมั่นร่วมประชุมเพื่อปรึกษา เพื่อวางจุดมุ่งหมายร่วมกัน
หรือประชุมเพื่อจะให้คำปรึกษาทั้งในส่วนที่เป็นหมู่และเป็นรายบุคคล^{๖๑}

จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจใส่ได้แก่ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ เผื่อคิดเรื่องนั้น ใจอยู่
กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหนถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรืองานใดงาน
หนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรในเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะ
สนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้นงานนั้นชุลก่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่ง
เนื้อแต่งตัวอะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ ๆ บางทีไม่รู้ ทำจนลืมนอน ลืมกิน ลืมนอน
ความมีใจจดจ่อฝึกได้เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมาก
เฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่า จิตตสมาธิ จิตตะ คือ ความคิดหรือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วย
ความคิดไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปผู้บริหารต้องใส่ใจฝึกฝนรับผิดชอบทุกอย่างในโรงเรียน
ผู้บริหารต้องมีความ ตั้งใจ มีความมั่นใจแน่วแน่ในอันที่จะวางตัวให้เป็นตัวอย่างทางคุณธรรมและ
จริยธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดทั้งทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมผู้บริหารต้องหนักแน่นและ
ซื่อสัตย์ต่อตัวเองและผู้อื่นเสมอ^{๖๒}

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อาจสรุปได้ว่า จิตตะ คือ ความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ ผูกใจจด
จ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ มีความตั้งมั่น มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานที่ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่
ทอดธุระ ไม่ปล่อยปะละเลยในงานที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอยไปจากงาน บางที่อาจทำงาน
ชุลก่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนจนไม่เอาใจใส่หรือไม่สนใจสิ่งอื่น สนใจที่จะรับรู้แค่เพียงเรื่องเกี่ยวกับงานที่
กำลังทำเท่านั้น

วิมังสา การสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจตราหาเหตุผล และ
ตรวจสอบหาข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ เป็นต้น รู้จักทดลองคิดค้นหา
ทางแก้ไขปรับปรุง คนที่มีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลองการคิดหาเหตุผลและชอบ
ทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยรวมจิตให้คอยกำหนดและติดตาม เรื่องที่พิจารณาอย่างติดใจตลอดเวลา เป็น
เหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสา
สมาธิ วิมังสาคือความไตร่ตรองหรือทดลอง ได้แก่หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล
และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำมีการวางแผนวัดผล คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุงงาน

การไตร่ตรองและให้เหตุผล ใช้สติปัญญาพิจารณาคิดหาเหตุผลรู้จักวิธีการบริหารงานให้
สำเร็จไปด้วยความเรียบร้อยและทันต่อเหตุการณ์เมื่อเจอปัญหาใด ๆ ผู้บริหารต้องใช้ปัญญา ไตร่ตรอง

^{๖๑}พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

^{๖๒}มณฑนา อินทุสมบัติ, คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร: พุทธธรรมเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทาง
การศึกษา (เลย : สถาบันราชภัฏเลย, ม.ป.ป. ๒๕๔๒), หน้า ๒๔.

ไม่ว่าความรู้จักใช้เหตุผลด้วยตนเองก็ควรที่จะกระตุ้นให้ผู้ได้บังคับบัญชา รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง พิจารณาสິงต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน และมีเหตุผลอีกด้วยความหมายของอิทธิบาท ๔ นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้มากผู้วิจัยได้รวบรวมและขอนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ(ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือแปลง่ายๆว่า ทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ อย่างคือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียร ทำเอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน^{๒๓}

ความสำเร็จ ความสัมฤทธิ์ การบรรลุผล และ บาท หมายถึง วิธีทาง เป็นรากฐานที่นำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น อิทธิบาท หมายถึง วิธีทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เป็นหลักในการสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ในการประกอบกิจ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยความหมายของความสำเร็จนั้น ควรเป็นความสำเร็จในทางที่ดี ทางสร้างสรรค์ มากกว่าความชั่วทางทำลาย หลักธรรมนี้เรียกอีกอย่างว่าธรรมสามัคคี เป็นหลักธรรมที่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกัน ผู้กระทำจะต้องร่วมกันกระทำทั้ง ๔ ข้อ ถึงจะไปถึงความสำเร็จที่หวังไว้จะทำเพียงข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้

อิทธิ แปลว่า ความยิ่งใหญ่ บาท แปลว่า ทางเดิน อิทธิบาท จึงแปลว่า ทางเดินที่จะนำไปสู่ความยิ่งใหญ่นั่นเอง ถ้าเราปรารถนาจะประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการงานที่ดี การศึกษาก็ดี หรือ กิจการงานใด ๆ ก็ตาม เราต้องใช้อิทธิบาท ๔

บุคคลถึงสิ่งที่ต้องการซึ่งไม่เหลือวิสัย จนกล่าวได้ว่าอิทธิบาท ๔ เป็นธรรมะที่เป็นธรรมที่มีอุปการะแก่งานทุกชนิด ตั้งแต่งานของผู้ครองเรือนจนถึงงานของผู้บำเพ็ญสมณวิปัสสนา ๑๔ อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมสำหรับความสำเร็จ ซึ่งต้องใช้ในการทำงาน และเป็นทางเดียวที่จะปฏิบัติเพื่อนำไปสู่นิพพานได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุ นั้น ๆ ย่อมเจริญด้วยอิทธิบาทเป็นเครื่องประสมอันประกอบด้วย ฉันทะเป็นประธาน ด้วยวิริยะเป็นประธาน ด้วยจิตตะเป็นประธาน ด้วยวิมังสาเป็นประธาน”

ความหมายของอิทธิบาท ๔ ที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในชีวิตประจำวัน เป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) และวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง)

๑. ช่วยด้วยเมตตา แบ่งเบาภาระ ร่วมมือ แสดงน้ำใจไมตรี
๒. ช่วยด้วยกรุณา นำพาผู้อ่อนแอหรือตกอยู่ในอันตรายให้หลุดรอดพ้นภัย
๓. ช่วยด้วยมุทิตา ให้กำลังสนับสนุนร่วมมือแก่ผู้ทำความดีและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

๔. ช่วยด้วยอุเบกขา การตัวเสมอต้นเสมอปลายสนับสนุนร่วมมือแก่ผู้ทำความดีและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึง

^{๒๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑-๓๒.

แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมในทางจริยธรรมประพจน์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น เช่น ช่วยกันไถนา ช่วยกันปลูกบ้าน นี่เรียกว่าประพจน์ซึ่งเป็นประโยชน์ด้วยกันในทางกาย เป็นต้น ผูกพันกันให้เป็นคน มีประโยชน์ คือมีความรู้ความสามารถ แล้วนำความรู้ความสามารถนั้นมาช่วยเหลือกัน ประพจน์ตน เป็นประโยชน์ต่อกันในทุกด้าน เมื่อรู้ว่าอะไรดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร ก็นำมาเล่าสู่กันฟัง พยายาม ศึกษาหาความรู้ทางธรรม เอาใจมาเกาะกับธรรมให้มาก สามิภรรยานั้นเมื่อทะเลาะกันมักจะโยน ความผิดให้อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแท้จริงแล้วย่อมมีความผิดด้วยกันทั้งคู่ อย่างน้อยก็ผิดที่ไม่หาวิธีที่เหมาะสม แนะนำตักเตือนกัน ปลอ่ยให้อีกฝ่ายหนึ่งทำความผิดประพจน์ประโยชน์ ได้แก่การบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือกัน ในที่นี้หมายถึงการปรับปรุงตัวเอง ๒ ประเด็น คือ

๑. การทำตนให้เป็นคนที่มีประโยชน์ คือ ทำให้ตัวเรามีราคา มีความดี ที่พอจะเป็น ประโยชน์แก่คนอื่นได้ด้วย คือเป็นคนที่มีกำลังในตัว คือ กำลังกาย กำลังความคิด กำลังปัญญา เป็นต้น

๒. การทำสิ่งที่มีประโยชน์แก่กัน เรื่องนี้เป็นเรื่องง่ายกำลังออกไปช่วยคนอื่น คนใจกว้าง จึงจะทำได้ คนใจแคบก็เห็นแก่ตัวยอมทำไม่ได้ การบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือบอกกล่าว สั่งสอนวิชาความรู้ ช่วยงาน ช่วยแนะทางอาชีพให้ เป็นต้น

๒.๑.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติดังนี้

๑. องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ ประชาชนกล่าวคือ องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทาง การเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งเป็นราชการชักนำให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ตนเองเป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง

๒. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองระดับชาติโดยง่าย

๓. การปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขัน กันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

๔. การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมือง ระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อ การปกครองท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์และเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

๕. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น^{๖๔}

ประเภทขององค์กรปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไปมี ๓ รูปแบบได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ตามบทบัญญัติในหมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๑-๒๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กล่าวถึงที่มาขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้^{๖๕}

๑. รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๒. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๕. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

^{๖๔} สมพงษ์ เกษมสิน, “การบริหาร”, (พิมพ์ครั้งที่๘), กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, หน้า ๓๖๔.

^{๖๕} รัศมี ภิบาลแทน, “คุณลักษณะความเป็นผู้นำ”, วารสารรามคำแหง, (๒๕๓๗) : ๔๐-๔๗.

๖. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

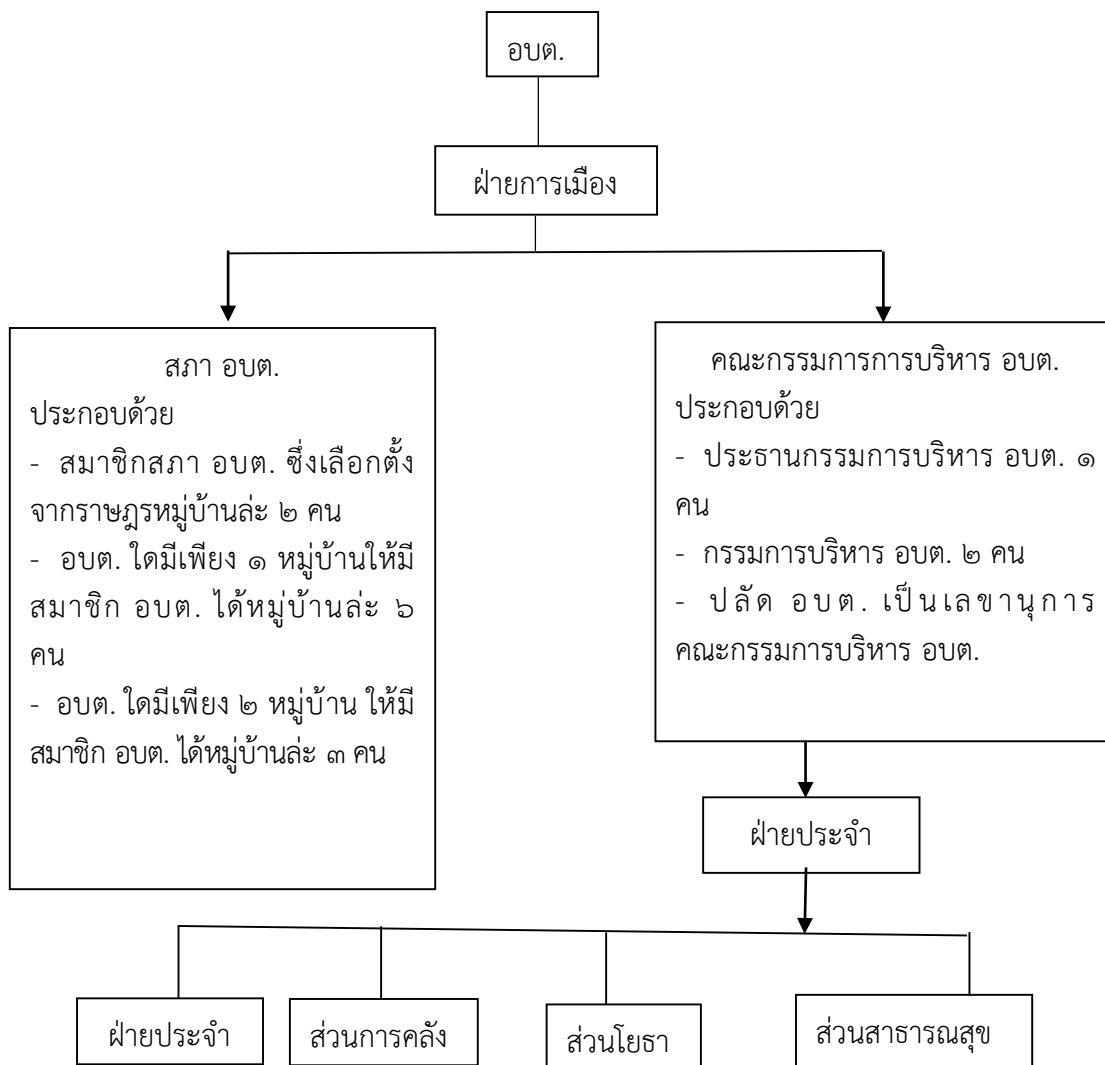
๗. ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

๘. การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๙. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

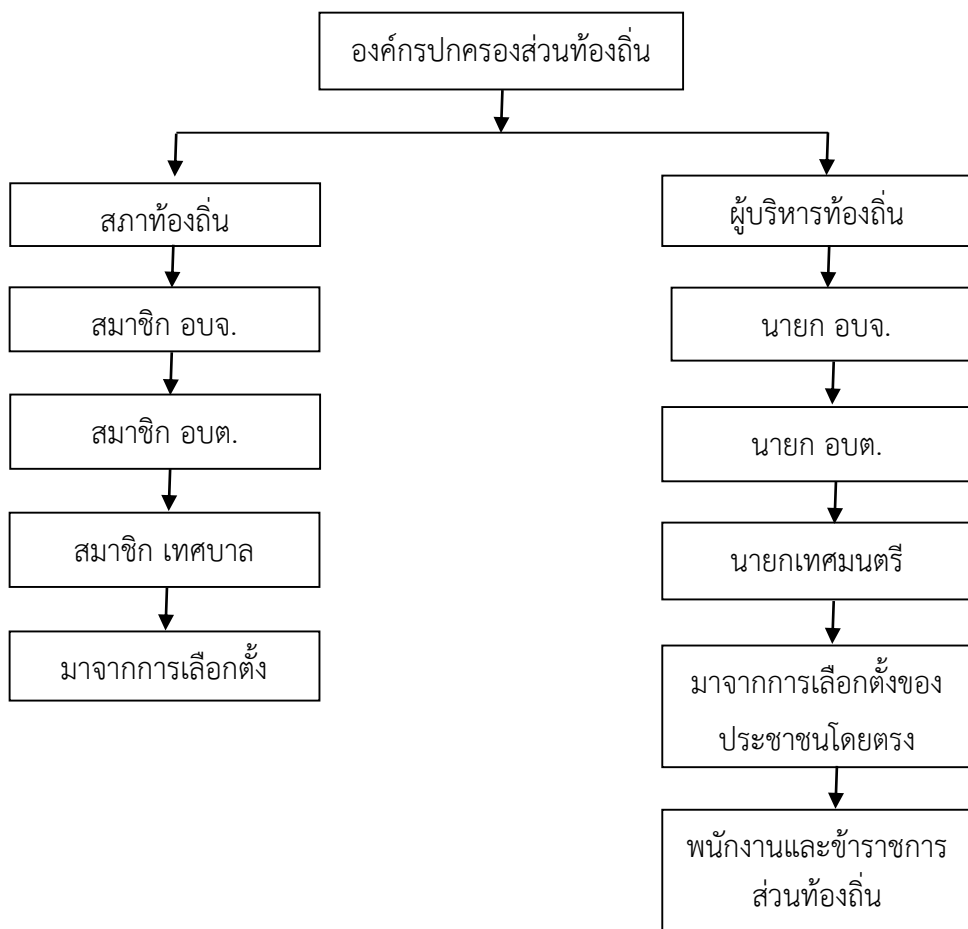
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นชั่วคราวมีให้นับทบบัญญัติตามวรรคสองวรรคสาม และวรรคหก มาบังคับใช้ทั้งนี้ ตามกฎหมายกำหนด

โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น
โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๖๖}

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบล แสดงโครงสร้างการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^{๖๗} พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๖๗} นันทวัฒน์ บรมานันท์. การปกครองส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๔(กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๕๒). หน้า ๓.

แผนภาพที่ ๒.๒ : แสดงโครงสร้างการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงที่มาของเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มา การปกครองท้องถิ่นไทย : พัฒนาการและปฏิรูปองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

ความคิดเห็นในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายการปกครองท้องถิ่นฉบับพระราชบัญญัติสภาตำบลโดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภาโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ๒ ประการ คือประเภทแรก ประสิทธิภาพในการจัดสาธารณะ ประการที่สอง เป็นสถาบันการสอนการปกครองระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีการจัดตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๔๗ การจัดตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลกระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและมีการแบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น ๒ ประเภท แต่ละประเภทมีเงื่อนไขการจัดตั้งดังนี้^{๖๘}

๑. องค์การบริหารส่วนตำบล ใช้เกณฑ์รายได้เป็นตัวกำหนดคือ พื้นที่ใดจะจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีเกณฑ์รายได้เป็นตัวกำหนดคือ ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ ล่วงมาติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลง (ซึ่งทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา)

๒. องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนประชากรไม่ถึง ๒,๐๐๐ คน แต่มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะโดยสภาพพื้นที่เป็นภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถติดต่อกับหน่วยราชการท้องถิ่นได้โดยสะดวก (มาตรา ๔๑ จัตวา แก้ไข โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล) (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบางกรวยองค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ที่ต้อง ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้^{๖๙}

๑) เลือกประธานสภา รองประธานสภา และเลขาธิการ

๒) รับทราบนโยบายของ นายก องค์การบริหารส่วนตำบลก่อนนายก องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ารับหน้าที่และรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่นายก องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประจำทุกปี

๓) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๖ ดังนี้

(๑) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายก องค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนพัฒนาตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

ทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น

ทฤษฎีของ Nozick และ Buchamam มีความเห็นว่า สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหา บุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษี รัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกันโดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติ และขยายอำนาจบังคับไปถึงการธรรมาภิบาล สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียวและไม่มีจรรยาใดๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัว คอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมีกฎหมาย (Law) และข้อตกลง (Social Contrast) ทำให้เกิดการ

^{๖๘} สนิท จรอนันต์, ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, พิมพ์ที่บริษัทสุโขมและบุตรจำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒๙.

^{๖๙} กองราชการส่วนตำบล สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาธิตการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๔๙ - ๑๕๑.

กำหนดบทบาทในการบริหารของรัฐจนถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ^{๗๐}

๑. การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนดทิศทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

๒. เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย แผนงานโครงการในเรื่องต่างๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน รวมทั้งร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กร

๓. ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับความสะดวกหรือการประกอบกิจการ ใดๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนได้

๔. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

จากบทบาทหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้เป็นที่พึ่งและเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้ด้วยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่างๆ อย่างหลากหลายความต้องการของชุมชนเพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการและติดตามผลแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

การปกครองท้องถิ่นไทยนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการต้องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น จึงทำให้เกิดองค์กรที่มีคนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนและบริหาร รวมถึงได้กล่าวถึงในส่วนของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ประวัติความเป็นมา โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตั้งแต่เริ่มต้น จนพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างการบริหารส่วนภายใน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล^{๗๑}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะ และหน่วยงานการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งขึ้นและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาล^{๗๒}

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ

^{๗๐} Gary Dessler, **Management : Principles and Practices for Tomorrow's Leaders**, 3th ed., (New Jersey : Pearson Education, Inc, 2004), pp. 256- 258.

^{๗๑} โกวิท พวงงาม, **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**, หน้า ๒๕๔-๒๘๑.

^{๗๒} John J. Clark, อ้างใน โกวิท พวงงาม, **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มี การปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง”^{๗๓}

การปกครองท้องถิ่นไทย เป็นกระจกสะท้อนภาพหลายด้านในสังคมไทย กล่าวคือ ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศพัฒนามากไป เช่นเดียวกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันเศรษฐกิจให้ก้าวไปข้างหน้า ระบบการเมืองการปกครองกลับประสบปัญหาอย่างหนัก ระบบราชการซึ่งเป็นกลไกของรัฐ มีหน้าที่ปฏิบัติงานเพื่อภารกิจของรัฐ แต่กลับหาผลประโยชน์กับประชาชน ส่วนการปกครองท้องถิ่นซึ่งดูแลส่งเสริมท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีอำนาจเท่าที่ควรและถูกระบบการเมืองกับระบบราชการครอบงำ^{๗๔}

ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้โดยได้กล่าวถึงในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการการปฏิบัติการ(Operational management theory) หรือบางทีก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่า การบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ(Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน(Planning), การจัดองค์การ(Organizing), การบังคับบัญชา(Commanding), การประสานงาน(Coordinating), และการควบคุม(Controlling) หรือ POCC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ^{๗๕}

ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่าเป็นแนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคโลกาภิวัตน์ ว่าเป็นองค์กรประชาธิปไตยที่สำคัญมากที่สุดในระดับรากหญ้า มีบทบาทที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยตรง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันนี้^{๗๖} ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๗๗}

^{๗๓} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, **ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^{๗๔} ธเนศวร์ เจริญเมือง, **๑๐๐ปีการปกครองท้องถิ่นไทย ๒๔๔๐ - ๒๕๔๐**, (กรุงเทพมหานคร โครงการ จัดพิมพ์ คบไฟ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔๗.

^{๗๕} เนตร์พัฒนา ยาวีราข, **การจัดการสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๘.

^{๗๖} พิเชษฐ วงศ์เกียรติขจร, **แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ในยุคโลกาภิวัตน์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๒), คำนำ.

^{๗๗} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๓-๙.

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค เพื่อไม่ให้อำนาจกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองหลวง อันทำให้เกิดองค์กรที่ทำหน้าที่ในการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคนในพื้นที่นั้นๆ ทำให้สามารถเข้าถึงปัญหาของแต่ละท้องถิ่นได้โดยตรงตามความเป็นจริง อย่างไรก็ตามองค์กรส่วนท้องถิ่นนี้ยังคงต้องอยู่ในความควบคุมของส่วนกลางหรือภาครัฐอยู่ แต่ก็ป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน

๒.๑.๕ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เทศบาลตำบลกุดจิก ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลกุดจิก

การจัดตั้งเทศบาลตำบลกุดจิก เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๒ สุขาภิบาลกุดจิกได้ยกฐานะเปลี่ยนแปลงเป็นเทศบาลตำบลกุดจิกตามประกาศแห่งราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๒ ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.๒๕๔๒ ที่ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๕ หมู่ ๔ ถนนเทศบาล ๑ ตำบลนากลางอำเภอสูงเนินจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ ๕.๙๒ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๓,๗๐๐ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดนครราชสีมา เขตการปกครอง เทศบาลตำบลกุดจิกครอบคลุมพื้นที่ ๒ ตำบลดังนี้ ตำบลกุดจิกมี ๒ หมู่บ้านได้แก่ หมู่ ๑ บ้านกุดจิก หมู่ ๒ บ้านบุตำบลนากลางมี ๑ หมู่บ้านได้แก่ หมู่ ๔ บ้านหนองบอน(บางส่วน) จำนวนประชากร/ครัวเรือน (ณ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๙) มีประชากรทั้งสิ้น ๒,๖๖๒ คน ประชากรชาย ๑,๒๗๑ คน ประชากรหญิง ๑,๓๙๑ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๑๘๕ ครัวเรือน อยู่ห่างจากอำเภอสูงเนิน ๖ กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลโค้งยาง	อำเภอสูงเนิน	จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลนากลาง	อำเภอสูงเนิน	จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลโคกกรวด	อำเภอสูงเนิน	จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลโคราช	อำเภอสูงเนิน	จังหวัดนครราชสีมา

สภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลกุดจิก ภารกิจหน้าที่โดยรวม

๑. ก่อสร้างพัฒนาปรับปรุง แหล่งน้ำการเกษตร
๒. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่างๆในพื้นที่
๓. ก่อสร้าง พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำอุปโภคบริโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา อินเทอร์เน็ต เป็นต้น
๔. สนับสนุนการปรับปรุงภูมิทัศน์และการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่
๕. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งทุนเพื่อการผลิตด้านการเกษตร
๖. ส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนเพื่อการเกษตร
๗. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ ฝึกอบรมอาชีพ เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนยั่งยืน

๘. ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

๙. ส่งเสริมและสนับสนุนการสาธารณสุข ป้องกันโรค และมีการเฝ้าระวัง รักษามาตรฐานมีอาหารปลอดภัย

๑๐. ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

๑๑. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตลอดชีพโดยทั่วถึง ส่งเสริมและอนุรักษ์ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬา และนันทนาการ

๑๓. สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน

๑๔. ส่งเสริมพัฒนาระบบตามหลักธรรมาภิบาล (คุณธรรม นิติธรรม คัมค่า โปร่งใส การมีส่วนร่วม และรับผิดชอบ)

๑๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

๑๖. ให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (AC)

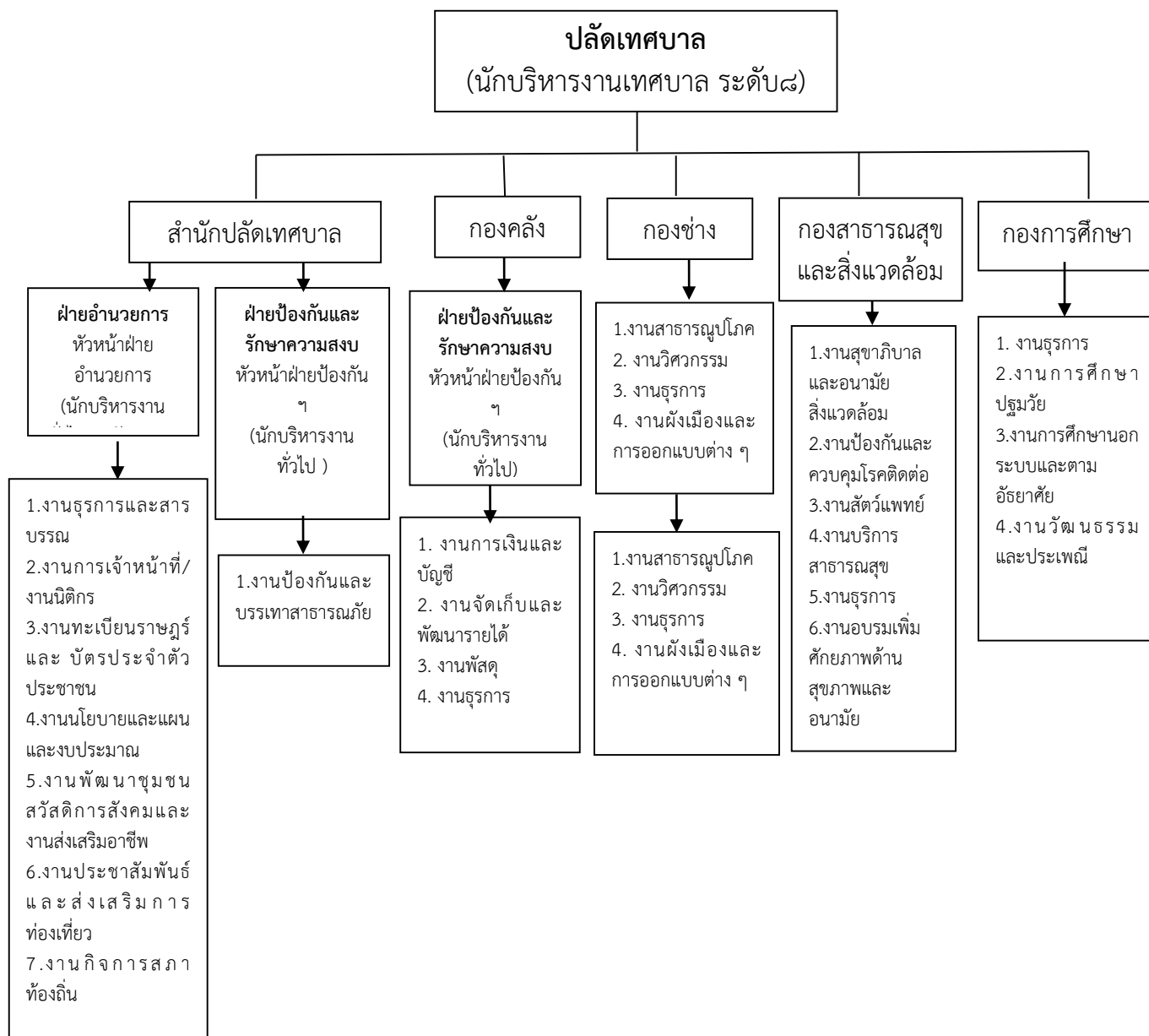
๑๗. ส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นเพื่อรองรับอาเซียน

๑๘. ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในการพัฒนาบุคลากรภาคการเกษตร

๑๙. ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

โครงสร้างองค์กร

แผนภูมิโครงสร้างการกำหนดส่วนราชการ เรื่อง การปรับโครงสร้างส่วนราชการ และกำหนดตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก โดยการมอบอำนาจให้กับหน่วยงานในสังกัด ดังรูป

แผนภาพที่ ๒.๓ โครงสร้างองค์กรการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนต์จาโร) ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผู้นำมีความความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ เพราะ

ผู้นำ คือผู้ที่สามารถประสานชักจูงบุคคลอื่น ให้เกิดความเชื่อมั่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และนำพาองค์การไปสู่เป้าหมาย ผู้นำในทางพระพุทธศาสนาได้แก่ พระพุทธเจ้า ทรงนำพาสมาชิกในองค์การคือ พุทธบริษัท ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน ๒) ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนต์จาโร) ผู้วิจัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่ทรงพระธรรมวินัย ประพฤติพรหมวิหารธรรมเป็นปกติ และได้บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา และสังคมประเทศชาติ ซึ่งแสดงถึงภาวะผู้นำขององค์คณะสงฆ์ตามภาระงานที่ปฏิบัติตามบทบาทของพระสังฆาธิการ แบ่งออกเป็น ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ท่านปกครองแบบพ่อปกครองลูก ด้านการศาสนศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์ได้ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้ศึกษาพระปริยัติธรรม คือนักธรรม ภาษาบาลี และวิชาสามัญโดยมอบทุนการศึกษา สร้างอาคารเรียน เป็นต้น ด้านการเผยแผ่โดยการแสดงธรรม และส่งเสริมให้มีการเผยแผ่ธรรมในและต่างประเทศ ด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้สร้างสิ่งก่อสร้างภายในวัดและนอกวัดจำนวนมาก ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนามากมายโดยยึดหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ เป็นแม่แบบ ๓) การประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนต์จาโร) กับพระสงฆ์โดยส่งเสริมให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามหน้าที่ การพัฒนาชุมชนและสังคม โดยไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย โดยยึดหลักพรหมวิหาร ๔^{๗๘}

ภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม สรุปได้ดังนี้ ด้านทานการให้ความเสียสละ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ข้อที่ ๑ ทานโดยรวมอยู่ในระดับมากด้านปิยวาจา การพูดไพเราะ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจาในข้อการไม่แสดงอาการไม่พอใจหรือพูดจาไม่สุภาพและวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับกลาง ส่วนข้ออื่นๆ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมากทุกข้อด้านอัตถจริยา การสังเคราะห์ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อด้านสมานัตตตา การวางตัวสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย บุคลากรมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตตาโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ^{๗๙}

^{๗๘} พระมหาภูติมา ปัญญะโท (เถาว์หมอ), “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนต์จาโร) ”วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๗๙} พระมหาชัยณรงค์ ญาณกิตติ (ลำไธสง), “ภาวะผู้นำด้านสัมพันธภาพของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๙.

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคคล ที่ได้รับแต่งตั้งหรือยกย่องให้ทำหน้าที่เป็นกลุ่มหรือองค์กร โดยที่เขาเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีกว่าทุกคนในกลุ่มหรือองค์กรกล่าวคือ การที่เขามีความรู้ความสามารถมีอิทธิพลบทบาทเหนือผู้อื่นด้านการติดต่อ ประสานงาน อำนวยการ สั่งการหรือชักนำองค์กรไปสู่เป้าหมายจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ และธรรมอื่นๆ ที่จะสนับสนุนให้ผู้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ยุคโลกาภิวัตน์ศึกษาจากหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลักธรรม เช่นพรหมวิหาร ๔ พละ ๕ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลรูปแบบผู้นำที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมย่อมประกอบด้วยหลักการ ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน ครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้ผู้นำเกิดการพัฒนาคณาการ พัฒนา และการพัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพสมบูรณ์แบบทั้ง ๒ ด้านคือ ๑) คุณภาพด้านความสามารถ ๒) คุณภาพ ด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดยกระดับจิตใจของผู้ผู้นำให้มีคุณธรรมจริยธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก^{๔๐}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าการได้เป็นผู้นำที่ดีนั้น มีโอกาสที่งานจะประสบความสำเร็จได้มากกว่า เพราะว่ามันจะเป็นสัตว์สังคมเมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นที่จะต้องมีความผู้นำในการที่จะปกครองดูแลเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำที่ดีต้องประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน

ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเห็นว่าผู้นำ อบต.มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน คือ ด้านวิริยะและด้านสังคหพละ สำหรับด้านปัญญาพละและด้านอนวัชพละประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล แตกต่างกันตามรายได้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ๑) ผู้นำไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์ ไม่ค่อยลงพื้นที่ออกพบปะชาวบ้านเพื่อสอบถามความต้องการ สอบถามปัญหาของชาวบ้าน ไม่รู้จักการบริหารงานบุคคล ๒) ผู้นำไม่ค่อยเอาใจใส่ดูแล

^{๔๐} พระสุพิตร์ เขมวีโร (บุญบรรล), “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๖๓.

ต่อความเดือดร้อนของชาวบ้าน ขาดประชุมบ่อย ๓) ผู้นำมีความประพฤติไม่เป็นที่น่าศรัทธาโดยการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทำงานขาดความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบไม่ได้ ให้การช่วยเหลือไม่เท่าเทียมกัน ๔) ผู้นำไม่ค่อยให้การอบรมความรู้เรื่องอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประชาชน ขาดการให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พูดขวานผ่าซาก มุทะลุ เอาแต่อารมณ์ ไม่คอยรับฟังความคิดเห็น พบยาก ถือตัว แข็งกระดาง ขอเสนอแนะ คือ ๑) ควรแสวงหาชนชวายในความรู้ วิทยาการต่างๆ รู้จักพัฒนาตนเองให้มีความสามารถอยู่เสมอ ควรลงพื้นที่ออกพบปะชาวบ้านเพื่อสอบถามความต้องการ สอบถามปัญหาของชาวบ้าน ๒) ควรเพิ่มความทุ่มเทเอาใจใส่ดูแลต่อความเดือดร้อนของชาวบ้านหมั่นประชุมไม่ขาดการประชุม ๓) ควรทำตนเป็นที่น่าเคารพศรัทธาไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ให้การช่วยเหลือยุติธรรมเสมอภาคเท่าเทียมกัน ๔) ควรให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในการบริหารแกชาวบ้าน ควรพูดวาจาสุภาพ รับฟังความคิดเห็น ควรจะเข้าไปหาชาวบ้านมากกว่าที่จะให้ชาวบ้านเขามาหาผู้นำ ควรทำตนให้ เป็นคนพบง่าย ไม่ถือตัวเป็นกันเองอ่อนน้อมถ่อมตน^{๘๑}

ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอ เมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลจากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านทาน ดานปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และดานสมานัตตตา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกดานผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาบุคลากรทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักถึงความรู้ สึกอันละเอียดอ่อนของบุคคลเป็นหลัก ใช่วิธีการพูดอย่างมีวาทศิลป์ ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และในการบริหารงานบุคคลควรใช้วิธีการจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามที่มอบหมายมากกว่าสั่งการ ควรใช้วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ เช่น การบริหารงานหรือการให้บริการที่รวดเร็ว ก็เป็นการสร้างความประทับใจแก่ ผู้ร่วมงาน และไม่ควรเยอหยิ่ง หรือวางตัวสูงกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา มากจนเกินไป และควรสร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้เกิดขึ้น สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับสังคมหรือองค์กรภายนอกเพื่อประสานสัมพันธ์ไมตรีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือองค์การให้เกิดขึ้น^{๘๒}

^{๘๑} พระสุรเดช คมกัธิ์ปณโย (อินปัน), “ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำตามหลักผล๔ ของผนำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๘๒} พิชรพร พิพัฒน์พงศกร, “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕). บทคัดย่อ.

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมูทิตา คือ ผู้บริหารพลอยยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างจริงใจ และแสดงความปรารถนาดีเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จ ด้านอุเบกขา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านความอดทนต่อการปฏิบัติ งานที่ยากและท้าทาย พร้อมยอมรับการประเมินผล ด้านเมตตา ผู้บริหารไดมอบหมายงานอื่นๆ นอกเหนือจากงานประจำให้ตรงกับความรู้ความสามารถและผู้บริหารมีความโปร่งใส ด้านกรุณา ผู้บริหารจัดสวัสดิการภายในสถานศึกษาเพื่อบรรเทาความทุกข์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และมีระบบงานที่ไม่เบียดเบียนผู้ร่วมงาน^{๔๓}

ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต๑กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการสั่ง ด้านความสัมพันธ์ ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลและด้านการจัดการระบบการทำงานตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักฆราวาสธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สวนผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักฆราวาสธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษา คือ อยากรให้ผู้บริหารรับฟังข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ด้วยการยึดหลักฆราวาสธรรม ๔ เพื่อส่งเสริมและให้ ความรู้ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนรอบโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักขันติและเสียสละเพื่อส่วนรวมให้มาก^{๔๔}

ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปริยธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปริยธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอัตถัญญตา ด้านปริสัญญัตตา ด้านกาลัญญตา ด้านปุคคลปโรปรัญญตา ด้านมัตตัญญตา ด้านธัมมัญญตา และด้านอัตตัญญตา

^{๔๓} พระครูภัทรธรรมคุณ, “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๔๔} พระพาบ ชตมาโร, “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่นตามความคิดเห็นของบุคลากร โดยจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารควรนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กรการศึกษายิ่งขึ้น^{๘๕}

คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ ๔ ในธุรกิจประกันภัย พบว่า หลักธรรมพละ ๔ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำองค์กรมี ๔ คุณลักษณะ คือ (๑) ปัญญาพละ - คุณลักษณะทางดานสติปัญญา ความรอบรู้ เฉลียวฉลาดรอบคอบในการตัดสินใจและสั่งการ (๒) วิริยะพละ - คุณลักษณะทางด้านความขยันอดทน ความอดสาเหบากันไม่ย่อท้อเมื่อพบปัญหาอุปสรรคในการทำงานสามารถปลุกปลอบใจตนเองได้และมีกำลังใจดี (๓) อนวัชพละ - คุณลักษณะทางดานการงานไม่มีโทษ ความซื่อสัตย์สุจริตยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบกิจการ ไม่เป็นโทษหรือเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน (๔) สังคหพละ - คุณลักษณะทางดานมนุษยสัมพันธ์ สร้างหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยวัตถุ ๔ ประการ ไตแก การให้ การไวยาจาปณมิตรสุภาพอ่อนหวาน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการวางตนเหมาะสมถูกต้องดังาม^{๘๖}

ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษาผลการวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงพุทธและ การบริหารสถานศึกษา มีดังนี้ ดานภาวะผู้นำเชิงพุทธมีหลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องด้วยกัน จำนวน ๑๙ หลักธรรม ไตแก กัลยาณมิตตดา โยนโสมนสิการ ธรรมคัมภรอกโลก ๒ ธรรมททำให้งาม ๒ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ กุศลมูล ๓ สันโดษ ๓ สุจริต ๓ อธิปไตย ๓ ขรวาสธรรม ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อธิบาท ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ สัปปริสธรรม ๗ อปริหานิยธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ทศพิราชธรรม และพละ ๕^{๘๗}

ภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น จำแนกตามสถานภาพ

^{๘๕} อรุณช โขพิมพ์, “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๘๖} ณภัทร ปณทรัตน์, “คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ ๔ ในธุรกิจประกันภัย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๘๗} ชนกพร เทียมวิไล, “ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและ ประสิทธิภาพการทำงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑^{๘๘}

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านมีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มี พฤติกรรมสูงสุดคือ ด้านการกระตุ้นการไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านการสร้าง บารมี ส่วนด้านที่มีระดับพฤติกรรมต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒) ผล การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้านมีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมมากกว่าครูสอน ๓) ผลการ เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จำนวน ๒ ด้าน คือ ด้านการ สร้างแรงบันดาลใจและด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน ๔) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่ควรดำเนินการดังนี้ ผู้บริหารควรให้เกียรติกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคนครองงาน ควรส่งเสริมให้ครูรวมงานได้เข้ารับการอบรม เสริมความรู้ใหม่ และควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองตามความสามารถและความตอง การ^{๘๙}

การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ด้านคือ ๑) ความสามารถในการส่งสาร ๒) ความสามารถในการรับสาร และ ๓) ความสามารถในการตอบสนอง ภาวะผู้นำทางการสื่อสารที่ จะ เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารควรยึดถือหรือ ประยุกต์ใช้หลักสัจจวาทีหรือการพูดความจริงมาเป็นอันดับแรก ส่วนลำดับที่รองลงมานอกจากจะพูดแต่ความจริงแล้ว ผู้บริหารจะต้องพูดในสิ่ง ที่เป้นจริงหรือพูดอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป้นจริง พูดในสิ่งที่เป้นประโยชน์หรือก่อประโยชน์ไม่ไขการ พูดไร้สาระ ขณะเดียวกันก็ต้องพึงระวังว่าจะต้องพูดด้วยความเป้นธรรมโดยอยู่บนบรรทัดฐานแห่ง จรรยาบรรณ และสิ่งที่ไม่ควรละเลยก็คือการพูดที่ต้องอาศัยจังหวะเวลาหรือกาลเทศะที่เหมาะสมจึง

^{๘๘} พระदेวิดณ สุขาวโร (ยัมเนียม), “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^{๘๙} นณมล โยคานุกูล, “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

จะทำให้ทักษะทางการสื่อสารประสิทธิผลและมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นที่ยอมรับมากขึ้น^{๙๐}

ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ๑) การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายดานอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๔ อันดับได้แก่ ดานปิยวาจาในระดับมากที่สุด ด้านทาน ดานสมานัตตตา ดานอรรถจริยา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒) การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร ดานเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๓) จากข้อเสนอแนะเรื่องการศึกษา พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร ด้านสวัสดิการต่างๆ รางวัล คำชมเชยให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เอื้ออำนวยอย่างเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานเสมอ ดานปิยวาจา ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่สุภาพและอ่อนโยนในการชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากร ควบคุมวุฒิภาวะทางอารมณ์และพูดไปในทางสร้างสรรค์ ด้วยท่าทางที่สุภาพให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ด้านอรรถจริยา ผู้บริหารควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือ รวมมือและสนับสนุนการทำงานและกิจกรรมต่างๆ ด้วยความกระตือรือร้น หากผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาเกิดขึ้นต่างๆ ควรช่วยเหลือ อยู่เคียงข้าง วางตนเหมาะสมกับฐานะของตนทุกสถานการณ์ และควรเป็นกำลังที่สำคัญและส่วนหนึ่งในการบำเพ็ญประโยชน์แกองคร ชุมชน สังคม ประเทศชาติเสมอดานการใช้หลักสมานัตตตา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเป็นกลางในการบริหารหน้าที่ การมอบหมายงาน กฎระเบียบวินัย ตลอดถึงการแสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติมาตรฐานเดียวโปร่งใส ยุติธรรม เทาเทียมกันเสมอ^{๙๑}

การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลวิจัยพบว่า ประชาชนที่มารับบริการจากเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

^{๙๐} สุภางคพิมพ คลายธานี, “การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๙๑} พิณบุญหา แสงศรีธรรมะกุล, “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการ ไม่แตกต่าง ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพประสบการณ์ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการ แตกต่างกัน^{๙๒}

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗” พบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมี (ค่าเฉลี่ยที่ระดับ ๓.๘๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย น้อยไปหามากดังนี้คือด้านธัมมัญญุตาด้านอรรถัญญุตาด้านอรรถัญญุตาด้านมัตตัญญุตาด้าน กาลัญญุตาด้านปริสสัญญุตาด้านปุกคัลลัญญุตาด้าน^{๙๓}

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลางทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมธรรมาภิบาล คือ ด้านความโปร่งใส และด้านคืบค้ำ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ บริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญต่างกันทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๙๔}

การศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในกรุงเทพมหานคร” พบว่า การบริหารงาน ประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพ การศึกษาอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านคุณภาพครู ด้าน คุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้าน สนับสนุน ความร่วมมือจากภายนอกและด้านคุณภาพผู้เรียน ผู้จบการศึกษา ส่วนการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและ ประเภทโรงเรียน ผลการ เปรียบเทียบ เมื่อจำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^{๙๕}

^{๙๒} นารินทร์ กว้างขวาง, “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ๖ : กรณีศึกษาเทศบาล ตำบลบางเมือง อำเภอบางบาล จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔.

^{๙๓} พระชนันต์ ชยนาท (ประเสริฐศิลป์), “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

^{๙๔} ธีระชัย อินทร์น้อย, ดาบตำรวจ, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสน ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

^{๙๕} นฤมล ราชบุรี, “การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบใน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗.

การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” พบว่า การบริหารของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ด้านการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าบุคลากรเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้มารับบริการของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค มีการบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ มีการบริหารงาน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบการบริหารของสถานสงเคราะห์บางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศอายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันได้แก่ เพศอายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ^{๔๖}

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลัก : สาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ๑.ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒.การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดงจังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. แนวทางในการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ควรทำงานรับใช้ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย วางแผนการทำงานให้เหมาะสม เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ พูดยึดต่อกันเพื่อชักนำให้ประชาชนเกิดความสามัคคีปรองดอง และเกิดความรักความเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำงานเพื่อส่วนร่วมซื้อตรงต่อตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น เว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวกไม่รับสินบนไม่ทุจริต ให้การช่วยเหลือจัดสวัสดิการหรือแบ่งปันผลประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเสมอภาคเท่าเทียมกัน บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเองรักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้ เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในท้องถิ่น แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงานและร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และองค์กรอยู่เสมอ^{๔๗}

^{๔๖}พระมหาทองดี นิปโก (สุราทิพย์), “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแคกรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า๘๐.

^{๔๗}พระมหาเอกมร วิฑิตปัญโญ (คงตางาม), “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลัก : สาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร**

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๕๕.๙ มีอายุตั้งแต่ ๒๑ – ๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๙ มีอาชีพรับจ้าง /เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๘ เป็นประชาชนในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๐ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะหลักสราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ว่า ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้ เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนด้านเพศ อายุ และตำแหน่งหน้าที่ ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อเสนอแนะในการนำหลักสราณียธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีดังนี้ ๑) มีความเชื่อตรงต่อหน้าที่ ในการให้บริการสาธารณะ ๒) สร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นทั้งกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายประชาชน เพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมกันพัฒนาทั้ง ๓) ส่งเสริมข้อธรรมสาธารณะโกลี คือ การรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ๔) ส่งเสริมการมีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วม และ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน^{๔๘}

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลถ้าใหญ่ ซึ่งไม่มีข้อปรับปรุงในการการบริหารงานเลย ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องปรับปรุงการบริหารงานมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกระปาง ควรทำการปรับปรุงมาก คือ หลักความคุ้มค่า รองลงมาองค์การบริหารส่วนตำบลกระปาง ควรทำการปรับปรุงมาก คือ หลักนิติธรรม และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว ควรทำการปรับปรุงมาก คือ หลักความคุ้มค่า เพราะฉะนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานหลักความคุ้มค่าให้มากกว่านี้เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลมีหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวในระดับมากยิ่งขึ้น^{๔๙}

มหำบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๖๐.

^{๔๘}อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๔.

^{๔๙}กัญญ์ อินทนู, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช, รายงานการศึกษาอิสระ, **ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ๓๑.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๖๙ มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๘๕ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๔ และมีตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยาสถาบันจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยาสถาบันจังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่นด้วยความเอาใจใส่ในงานและมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ ผลก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต^{๑๐๐}

แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบล กรณีศึกษา : พนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยตรงเมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า พนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จของงาน ส่วนด้านการปกครองปกครองบังคับบัญชา พนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด^{๑๐๑}

การส่งเสริมอาชีพชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา” พบว่าประชาชนส่วนมากมีความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาและเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีปฏิสัมพันธ์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเครือข่ายติดต่อจนชุมชนประกอบอาชีพทำนา อาชีพรองคือทำไร่ยาสูบ มีกลุ่มอาชีพชุมชน รวม ๒๖ กลุ่ม มีโครงการส่งเสริมอาชีพ ๕โครงการ องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ ได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพชุมชนโดยปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ และปัญหาที่พบคือกลุ่มอาชีพชุมชนมีปัญหาที่ยังรวมตัวไม่เข้มแข็งทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ผู้นำกลุ่มขาดภาวะผู้นำ สมาชิกขาดทักษะและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

^{๑๐๐}วิชญาภา เมธีวรฉัตร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยาสถาบันจังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

^{๑๐๑}กัลยา รอดแก้ว, “แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบลกรณีศึกษา : พนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, รายงานการศึกษาอิสระ, **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ๗๑.

กิจกรรมการขาดตลาดรองรับสินค้า แนวทางการพัฒนาต้องสร้างผู้นำที่เข้มแข็งปรับเปลี่ยนแนวคิด แก้ไขปัญหาทางการตลาดตลอดจนสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ^{๑๐๒}

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร ผลการวิจัยพบว่า ๑.ประชาชนมีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒. ผลเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกันและระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แต่ในส่วนของผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า คือ บุคลากรในองค์การบริหารต้องมีความรอบรู้ข้อมูลกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดหลักความถูกต้อง เป็นธรรมกับทุกฝ่ายและมีความเสมอภาค เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบกิจการภายในองค์การบริหาร และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและการมีส่วนร่วมทุกมิติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานโดยวางกรอบความรับผิดชอบต่อองค์การบริหารให้มีขอบเขตที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน บริหารงานในองค์การบริหารให้เกิดความคุ้มค่า^{๑๐๓}

๒.๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้การบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอลำปาง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ลูกจ้างประจำพนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอลำปาง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (X =

^{๑๐๒}สมบุญ แต้คำ, “องค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมอาชีพชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบุญ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ๖๔.

^{๑๐๓}สุพจน์ เจริญข้า, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๓.

๓.๘๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ลูกจ้างประจำพนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป มีความคิดเห็นการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ลูกจ้างประจำพนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งหน้าที่ สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน^{๑๐๔}

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๐ มีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๐ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓๐ และมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐ และพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกด้านผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการการการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมได้ ดังนี้ คือ รมรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับ มอบหมายผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาศักยภาพให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป^{๑๐๕}

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขามเฒ่าลักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิ

^{๑๐๔}พระภานุวัฒน์ ฐิตวินโย (ทวีร่าง), “การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐๕}พระจรรณ ธีรบุญโญ (เวฬุวาปี), “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓, หน้า ๑๐๗),

บาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกันและระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แต่ในส่วนหนึ่งของประชาชนที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑^{๑๐๖}

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑^{๑๐๗}

ประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนาของสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลางว่าการบริหารการพัฒนาของสำนักงานเขตบึงกุ่มมีประสิทธิภาพสูง เห็นด้วยในระดับมากกว่า การบริหารการพัฒนาในปีปัจจุบันมีประสิทธิภาพสูงกว่าในอดีต และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าปัจจุบันนอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับปานกลางว่า การบริหารการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าสำนักงานเขตอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ เช่น เพิ่มการพัฒนาบุคลากรทุกระดับปลูกฝังจิตสำนึกของการให้บริการ เพิ่มการมีส่วนร่วม และการควบคุมการปฏิบัติงานล้วนเป็นสิ่งจำเป็น^{๑๐๘}

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารพนักงาน และลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

^{๑๐๖}สุพจน์ เจริญชา, ร้อยตำรวจโท, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพชร,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๐.

^{๑๐๗}อภรณ์รัตน์ เลิศไพบรุษ, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๕.

^{๑๐๘}ชลวิทย์ อ้วนศรี, “ประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนาของสำนักงานเขตบึงกุ่มกรุงเทพมหานคร” *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์*, (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

ทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารพนักงาน และลูกจ้างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้บริหารพนักงาน และลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวย มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ปัญหาในการบริหารงานพบว่า บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบข้อกฎหมายหรือหลักธรรมาภิบาล เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง การทำงานในบางเรื่องไม่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม บุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานตามความรู้สึกของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลงานที่ออกมา การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง^{๑๐๙}

การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งนี้เนื่องจากการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง มีการสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานให้พนักงานมีส่วนร่วมในการบริหาร รับฟังความคิดเห็นของพนักงาน นำความคิดเห็นมาร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวริยา เอี่ยมวิบูลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล มีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง^{๑๑๐}

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ลูกจ้างประจำพนักงาน จ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไปที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ พนักงาน จ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบข้อกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล

^{๑๐๙}พระคณพศ กิตติสาร, “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑.

^{๑๑๐}พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฒนโน, “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร, มหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๔.

บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารขาดการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร ตลอดถึงความไม่เป็นกลางของผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดสรรคนให้ตรงกับงาน เรื่องการประเมินขั้น ประเมินตำแหน่ง และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการให้ผู้บริหารมีความเป็นกลางควรดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความสนุกสนานกับการทำงานด้วย ผู้บริหารต้องมีความกรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีการจัดสรรงานให้เท่าๆ กันและเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีความทุกข์ ต้องช่วยเหลือและหาวิธีหรือผ่อนจากหนักให้เป็นเบาพูดให้กำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่รักชอบเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดคนหนึ่ง และควรให้โอกาสทั้งสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความเจริญก้าวหน้า^{๑๑๑}

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางในการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ควรทำงานรับใช้ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย วางแผนการทำงานให้เหมาะสม เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ เว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวกไม่รับสินบนไม่ทุจริต ให้การช่วยเหลือจัดสวัสดิการหรือแบ่งปันผลประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเสมอภาคเท่าเทียมกัน^{๑๑๒}

ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีความคิดเห็นว่า ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อจังหวัดสมุทรปราการ โดย

^{๑๑๑}พระภานุวัฒน์ ฐิตวินโย, “การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์, มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔.

^{๑๑๒}พระมหาเอกอมร จิตญาโณ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต** (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๖๙.

ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริการที่ดีแก่ประชาชนพอสมควรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรวิทย์ สิงห์นิล** ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกองนางอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง^{๑๑๓}

ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า

๑.สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้าน ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงานบุคคลด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณด้านโครงสร้างและระบบงานส่วนด้านการบริหารงานพัสดุมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ใน ระดับน้อย

๒.สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางมีด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณและมีปัญหาในระดับน้อยในด้านโครงสร้างและระบบงาน และการบริหารงานพัสดุส่วนคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล พบว่ามีปัญหาโดยรวมและด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาระดับน้อยในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณและโครงสร้างและระบบงาน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนอกจากนี้ยังมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และโครงสร้างและระบบ และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการบริหารงานพัสดุ

๓.สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า พบว่ามีปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นกับปัญหาในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน^{๑๑๔}

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังเกต ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังเกต ๔ ในอำเภอนาแก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนมี

^{๑๑๓}ภาณุพล ภูเขา, “ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญอำเภอบางบ่อจังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๙.

^{๑๑๔}เริงชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอฆ้องชัยจังหวัดกาฬสินธุ์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๗), หน้า ๙๖.

ความคิดเห็นค่อนข้างดีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนาแกตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ทั้งนี้เพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพัฒนาท้องถิ่นของตนโดยการทำโครงการต่างๆให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนปัญหาของประชาชนได้รับการตอบสนองและได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนอกจากนี้แล้วองค์การบริหารส่วนตำบลยังกระจายผลประโยชน์สิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงกันและการเข้าไปใช้บริการขององค์การ ประชาชนก็ได้รับการบริการได้รับการแนะนำการช่วยเหลือด้วยคำพูดที่ดีคำพูดที่ไพเราะเป็นกันเองกับประชาชน^{๑๑๕}

๒.๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม

ชาตรี แนวจำปา ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติ หน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร" ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการ ปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะและด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก สำหรับการประยุกต์ใช้ อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลางบุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทุกคนต้องใช้ อิทธิบาท ๔ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงานปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบ ความสำเร็จในงานอยู่เสมอ^{๑๑๖}

พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฑฒ ได้วิจัยเรื่อง โนการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า๑.พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานในการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓.ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่

^{๑๑๕}พระยุทธิภูมิ ธมมธโร, “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนาแกจังหวัดนครพนม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร, มหามบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕๑.

^{๑๑๖}ชาตรี แนวจำปา, "การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒.

เกิดจากสาเหตุ ๓ ส่วนด้วยกันคือ ส่วนแรกเกี่ยวกับตัวผู้บริหารขององค์กร ที่ใช้อำนาจการตัดสินใจฝ่ายเดียวและปัญหาความไม่เป็นกลางของผู้บริหารส่วนที่ ๒ เกี่ยวกับพนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่ขาดคุณลักษณะทางการควบคุมอารมณ์ ทำให้ขาดสติ ไม่มีเหตุผลในการตัดสินใจในการทำงาน รวมไปถึงการขาดการจัดการระเบียบภายในองค์กรเกี่ยวกับการบริการประชาชน^{๑๑๗}

สุธาดา สนธิเวช ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์” ผลการวิจัย ระดับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อการให้บริการในโรงพยาบาลสงฆ์ของพระสงฆ์สามเณร ด้านระบบการให้บริการและด้านผู้ให้บริการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พระสงฆ์-สามเณร มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์ตามปัจจัยระบบการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับสูง เปรียบเทียบความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่เป็นผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกด้านระบบการให้บริการโดยรวม มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่ามีความพึงพอใจแตกต่างกัน ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการในการให้บริการพระสงฆ์ของโรงพยาบาลสงฆ์ จากหัวหน้าการพยาบาลผู้ป่วยนอก และหัวหน้าการพยาบาลผู้ป่วยใน มีแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคล้ายคลึงกัน เริ่มจากต้องกำหนดแผนงาน ดำเนินการตามแผน ประเมินผลการทำงาน ติดตามประสานงาน และควบคุม ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ ต่อองค์กรตลอดจนการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง ให้กำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน^{๑๑๘}

พระมหาวุฒิกิจ บัวทอง ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอริยธำมะ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗" ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้อริยธำมะ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครู ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอริยธำมะ ๔ ต่างกัน และผู้มีประสบการณ์ทำงานต่างกันก็ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอริยธำมะ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอริยธำมะ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านวิริยะแตกต่างกัน^{๑๑๙}

วิษณุภา เมธีวรฉัตร ได้วิจัยเรื่อง พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยธำมะ ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสฤษดิ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ในด้านฉันทะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยธำมะ ๔ ของโรงเรียนศรีรังสฤษดิ์วิทยา ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและ

^{๑๑๗}พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฒนโน, “การบริหารงานตามหลักอริยธำมะ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอกู่ซ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓.

^{๑๑๘}สุธาดา สนธิเวช, “ความพึงพอใจของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์”, *วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๑๑๙}พระมหาวุฒิกิจ บัวทอง, “การใช้หลักอริยธำมะ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒).

บุคลากรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านฉันทะมาก โดยบุคลากรมีความพอใจที่ทำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รักและพอใจในการที่จะได้รับการพัฒนาตนเอง พึงพอใจในหน้าที่ที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ มีความพร้อมที่จะให้มีการพัฒนาตนเองทั้งกายและใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนางานในโรงเรียน มีความพอใจที่โรงเรียนมีการพัฒนาอยู่เสมอ มีการพัฒนาด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โรงเรียนยังเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานในโรงเรียนโรงเรียนมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และ โรงเรียนมีการจัดบุคลากรไปรับการฝึกอบรมภายนอกสถานที่อย่างสม่ำเสมอทั้งนี้เพราะฉันทะมีความหมายว่า ความพอใจความรัก ความชอบ ความสนใจในสิ่งที่ทำ คือ มีใจรักการทำงาน เมื่อมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการใดแล้วก็มีจิตใจรักในงานนั้น มีความตั้งใจที่จะทำงานพอใจที่ได้ทำงานชิ้นนั้น^{๑๒๐}

พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” พบว่าการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอริยบท ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา มาใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุดยกเว้นด้านฉันทะ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก^{๑๒๑}

พระสุนันท์ กิตติสัทโท (สายพิมพ์พงษ์) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อริยบท ๔ ในการทำงาน ศึกษากรณีผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาตำบลเกวียนจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ธรรมะที่เรียกว่า อริยบท ๔ เป็นธรรมะที่แสดงให้เห็นถึงหลักการทำงานให้บรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ในการประกอบกิจการและอาชีพได้ทุกประเภทส่วนผลจากการศึกษาในพื้นที่ตำบลเกวียนของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผานั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวตำบลเกวียนได้ใช้หลักอริยบท ๔ ในการทำงานครบทุก ๔ องค์ประกอบ คือ มีความพึงพอใจ มีความรักในอาชีพการงาน (ฉันทะ) มีความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น (วิริยะ) มีการเอาใจใส่ดูแล (จิตตะ) และมีการพิจารณาหาช่องทางในการปรับปรุงให้เหมาะสม (วิมังสา) ซึ่งผลจากการประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ทำให้ชาวตำบลเกวียนได้ทำงานในอาชีพที่ตนเองรักอย่างต่อเนื่องและนำมาซึ่งความสำเร็จในกิจการงานอาชีพ และกลุ่มคนที่เล็กหรือหยุดกิจการนั้นมักบ่นพร่องในการประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ข้อใดข้อหนึ่งโดยเฉพาะข้อที่ ๑-๒ และเมื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มที่มีพื้นฐานอาชีพ (ความรู้ ต่างกัน) ก็

^{๑๒๐}วิชญาภา เมธีวรฉัตร. “พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวังค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า๙๑.

^{๑๒๑}พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน), “ การนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า๗.

พบว่าทั้ง ๓ กลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวในการทำงานจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๒๒}

มาริษา ชุกิตติพงษ์ ได้วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงาน อิทธิบาท ๔ และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทผลิตุอุปกรณ์ยานยนต์" ผลการศึกษาพบว่า ระดับ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ระดับความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับปานกลาง และอิทธิบาท ๔ อยู่ใน ระดับสูง พนักงานที่มีระดับการศึกษาและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันสถานภาพสมรสต่างกันและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อ องค์การต่างกัน คุณภาพชีวิตในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์การและอิทธิบาท ๔ มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านโอกาสในการก้าวหน้า และความมั่นคง ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเหมาะสมอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ สามารถร่วมกัน พยากรณ์ความผูกพันต่อองค์การได้^{๑๒๓}

พระสุพิตร เขมวีโร (บุญบรรล), ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า พนักงานเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองลัดหลวง มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านฉันทะ และด้านวิมังสา^{๑๒๔}

ไพบูลย์ ตั้งใจ ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษาบริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภเมือง จังหวัดสมุทรปราการผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ฝ่ายที่สังกัด และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่

^{๑๒๒}พระสุนันท์ กิตติสทโท (สายพิมพ์พงษ์), “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการทำงานศึกษากรณีผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาตามเขวียน จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า๖๑.

^{๑๒๓}มาริษา ชุกิตติพงษ์, "คุณภาพชีวิตในการทำงานอิทธิบาท ๔ และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทผลิตุอุปกรณ์ยานยนต์", **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๙.

^{๑๒๔}พระสุพิตร เขมวีโร (บุญบรรล), “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๙.

ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ยังไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมยังไม่ค่อยสะอาด สวัสดิการยังไม่ครอบคลุมเทคโนโลยีในด้านงานเอกสารยังไม่ดีพอสถานที่จอดรถน้อย และยังต้องเสียค่าที่จอดรถ ความล่าช้าด้านเอกสาร การให้คำปรึกษากับลูกค้ายังไม่ดีเท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นแนวทางการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท แอมพานอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถพิจารณาได้ ๔ ด้าน โดยการพัฒนาด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น^{๑๒๕}

อรทัย แสงทอง ได้วิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นครูผู้สอนและเป็นเพศหญิง มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป และมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ๒๐ ปีขึ้นไป การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาล ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การนำหลักการและแนวการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั้ง ๖ งานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีความเหมาะสมในระดับมากและมากที่สุด^{๑๒๖}

ชาตรี แนวจำปา ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ และด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก สำหรับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลางการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ

^{๑๒๕}ไพบุลย์ ตั้งใจ, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษาบริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑.

^{๑๒๖}อรทัย แสงทอง, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

สมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๒๗}

วิษณุภา เมธีวรฉัตร ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๖๕ มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๘๕ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๔ และมีตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยาจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยาจังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงานและมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ ผลก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต^{๑๒๘}

อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะหลักสารณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจ

^{๑๒๗}ชาตรี แนวจำปา, "การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า๑.

^{๑๒๘}วิษณุภา เมธีวรฉัตร, "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

ต่อการให้บริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑^{๑๒๙}

พัชรี ชำนาญศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ "พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนบุคลากรที่มีเพศ อายุ รายได้ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไม่แตกต่างกัน^{๑๓๐}

ทรงสิริ เถลิ้มชัยกิจ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ในด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการอย่างรวดเร็วถูกต้อง แม่นยำด้านความเพียงพอของทรัพยากรที่ให้บริการ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างมีคุณภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา วัตถุประสงค์ในการใช้บริการ จำนวนครั้ง ครั้ง ในการมาใช้บริการวันที่เข้าใช้บริการ ช่วงเวลาในการใช้บริการ และระยะเวลาในการเข้าใช้บริการ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินีทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการอย่างรวดเร็วถูกต้อง แม่นยำ ด้านความเพียงพอของทรัพยากรที่ให้บริการ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างมีคุณภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชน สวนลุมพินีจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา วัตถุประสงค์ในการใช้บริการ จำนวนครั้ง ในการใช้บริการวันที่เข้าใช้บริการช่วงเวลา

^{๑๒๙} อารณรัตน์ เลิศไพบรอต, "ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑.

^{๑๓๐} พชรี ชำนาญศิลป์, "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท ๔", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ในการใช้บริการ และระยะเวลาในการเข้าใช้บริการพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

๐.๐๕^{๑๓๑}

ประจันต์ ธารศิริสิน ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน และเพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลนครสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้รับบริการที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล นครสมุทรปราการ ของแต่ละครัวเรือน ซึ่งจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของเทศบาลนครสมุทรปราการ ในกิจกรรมบริการด้านสาธารณสุขโรค โดยการออกไปให้บริการในพื้นที่ต่างๆ นั้น อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนกิจกรรมบริการเฉพาะด้าน ที่ประชาชนเป็นผู้ติดต่อขอรับบริการ ณ สำนักงานเทศบาล อยู่ในระดับดี สรุปประสิทธิภาพในการทำงานของเทศบาลเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ผลการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภูมิหลังของประชาชนได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลนครสมุทรปราการ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ยกเว้นปัจจัยด้านเพศ และประสิทธิภาพในการทำงานของเทศบาลนครสมุทรปราการ ขึ้นอยู่กับการให้บริการแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๓๒}

กัญกัฬารณ์ กลิ่นนิมมวล ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงาน จังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงาน จังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ตามทัศนะของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๖$) ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ

^{๑๓๑}ทรงสิริ เถลิ้มชัยกิจ, "การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์, มหามบัณฑิต, (สาขาวิชานโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๑๓๒}ประจันต์ ธารศิริสิน, ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร, มหามบัณฑิต, (สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๓), หน้า ๕๒.

ต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๓๓}

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักพุทธธรรม ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการบริหารงานของเทศบาลกุดจิก ในส่วนเสนอแนะ ประชาชนต้องการให้ขั้นตอนการให้บริการของเทศบาลกุดจิกมีความเหมาะสมชัดเจนรวดเร็ว ดูแลเอาใจใส่ผู้มาใช้บริการอยู่เสมอ และควรให้บริการโดยยึดกฎระเบียบให้ความเท่าเทียมกันและเป็นธรรมในส่วนของผู้บริหารพบว่า มีความเข้าใจในหลักพุทธธรรม ไม่ชัดเจนจึงไม่สามารถนำหลักพุทธธรรมในการบริหารได้อย่างเต็มประสิทธิภาพได้

๒. ๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่มีต่อรูปแบบภาวะของผู้นำในการบริหารส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลกุดจิก คือ หลักพุทธธรรมกับการบริหาร มี ๓ ประการ คือ ๑) จักขุมา ๒) วิรุโธ ๓) นิสสยสัมปันโน ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

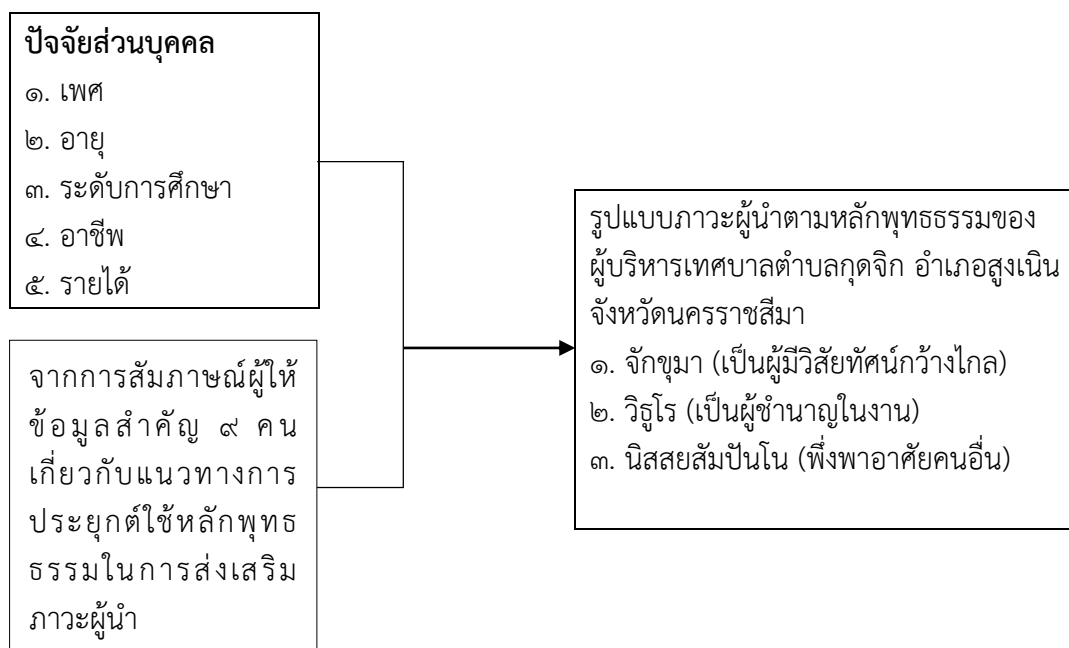
ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรธรรม ๓ ได้แก่ ๑) จักขุมา คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออกและจะวางแผนเตรียมรับ หรือรุกได้อย่างไร ๒) วิรุโธ คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีไม่บกพร่องในหน้าที่ตนไม่บกพร่องในหน้าที่ตนที่ได้รับผิดชอบ จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ๓) นิสสยสัมปันโน คือ พึ่งอาศัยคนอื่นได้ เนื่องด้วยเป็นมนุษยสัมพันธ์ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น ดังรูปที่ ๑๐.๑ ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

^{๑๓๓} ภัฏแก้วพารณ กลินนิมณฑล, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕๑.

แผนภาพ ๒.๔ กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” การวิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” โดยนอกจากจะมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลหลักพุทธธรรมจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากนักวิชาการ ภาคประชาสังคม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินการวิจัยแบบสำรวจ (Survey research) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประกอบและรับรองผลการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลกุดจิกทั้ง ๔ ชุมชน จำนวน ๙,๐๓๒ คน

๓.๒.๒ ขนาดประชากร

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๓ คน

ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) การคำนวณหาขนาด/จำนวนตัวอย่างในกรณีที่สามารถรู้จำนวนหรือปริมาณประชากร เช่น คณะกรรมการผู้นำ ผู้บริหารในเขตเทศบาลตำบลกุดจิกและประชาชนทั่วไป จำนวน ๙,๐๓๒ คน การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (allowable error ๐.๐๕)

$$n = \frac{9,032}{1 + 9,032(0.05)^2}$$

$$n = \frac{9,032}{1 + 22.58}$$

$$n = \frac{9,032}{23.58}$$

$$n = 383.04 \text{ คน}$$

โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างได้ ดังรายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล

ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา (หมู่บ้านต่างๆ)

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก

หมู่	ประชากรทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
๑	ชุมชนบ้านบ้านกุดจิก ๒,๑๙๓	๙๖
๒	ชุมชนบ้านบุ ๒,๔๐๐	๙๒
๓	ชุมชนบ้าน ๒,๒๐๙	๙๗
๔	ชุมชนบ้าน ๒,๒๓๐	๙๘
รวม	๙,๐๓๒	๓๘๓

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๙ ท่าน ได้แก่

๑. นายภัทรพล บัญชาจรรรัตน์	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๒. นายสำราญ ปล้องสูงเนิน	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๓. นางลดาวัลย์ ดอกสันเทียะ	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๔. นายประวิทย์ เล็กสูงงษ์	เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๕. นางสาวแดง คำแย้ม	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๖. นายวิทยา เล็กสูงงษ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๗. นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๘. นายอภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๙. นายอลงกรต สุวรรณดวง	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะและการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการบริหารทั่วไปของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาและหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการบริหารงาน จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

๗) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๙) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและหลักการบริหารงานทั่วไปของเทศบาลตำบลกุดจิก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดเกี่ยวกับการนำเอาหลักธรรมปาปนิกรรม ๓ มาใช้ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักธรรมปาปนิกรรม ๓ ซึ่งมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔ หมายถึง เห็นด้วย

๓ หมายถึง ไม่แน่ใจ

๒ หมายถึง ไม่เห็นด้วย

๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานของเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

(๑) อาจารย์ ดร.พิชิต ปุริมาต อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒) อาจารย์ ดร.วินัย ภูมิสุข อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) อาจารย์ ดร.ประพันธ์ นิกกระโทก อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๔) อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ สุรักขันโท อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๕) พระมหาปัญญาวรวัฒน์ ผศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)^๑ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕ ถึง ๑.๐ มีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า ๐.๕ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๘

^๑ผศ.ดร. ยุทธ ไกยวรรณ และ ผศ.ดร. กุสุมา ผลาพรหม, **พื้นฐานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๙.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๑) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักปณิธิกรรม ๓

๒) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามการสุ่มแบบบังเอิญ (Convenience or Accidental Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๘๓ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างเดือน กันยายน - ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ รวมใช้ระยะเวลา ๔ เดือน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

๑) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกรับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓) การวิเคราะห์ข้อมูล

(๑) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

(๒) ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ใช้สถิติการวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้^๒

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายความว่า	ปานกลาง

^๒ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายความว่า	น้อยที่สุด

(๔) การทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์โดยใช้ทดสอบค่าที (t-test) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนเป็นความถี่ และร้อยละ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ends Questions) โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) โดยใช้วิธีการเขียนเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

บทที่ ๔
ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล กุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๓ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด นครราชสีมา และผลจากการสัมภาษณ์

๔.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ ผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของ ประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๘๓)		
สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๕๓	๓๙.๙
หญิง	๒๓๐	๖๐.๑
รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐
อายุ		
๒๐ - ๓๐ ปี	๖๐	๑๖.๑
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๐๕	๒๗.๒
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๑๕	๓๐.๐
๕๑ - ๖๐ ปี	๗๔	๑๙.๑
๖๐ ปีขึ้นไป	๒๙	๗.๖
รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๒๒๔	๕๘.๗
มัธยมศึกษาตอนต้น	๗๔	๑๙.๓
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๕๒	๑๔.๓
อนุปริญญา	๑๘	๔.๕
ปริญญาตรีขึ้นไป	๑๕	๓.๒
รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐
รายได้		
น้อยกว่า ๕,๐๐๐	๒๓๐	๖๓.๐
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๒๐	๓๐.๓
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐	๒๕	๕.๓
๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป	๘	๑.๔
รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐
อาชีพ		
ค้าขาย	๓๔	๘.๖
เกษตรกรรวม	๒๒๐	๕๗.๑
รับจ้างทั่วไป	๙๖	๒๕.๙
ธุรกิจส่วนตัว	๑๗	๔.๐
ข้าราชการ	๑๐	๒.๙
อื่นๆ	๖	๑.๕
รวม	๓๘๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑ และเป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๙

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ รองลงมาคือ มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ และน้อยที่สุด คือ ผู้มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีเพียงจำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี

จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และน้อยที่สุดคือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเพียงจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒

รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีจำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐ รองลงมาคือ มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีจำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓ และน้อยที่สุดคือ มีรายได้ตั้งแต่ ๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป มีจำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๔

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙ และน้อยที่สุดคือ ประกอบอาชีพอื่นๆ มีจำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านจักษุม่า คือ เป็นผู้มิวิสัยทัศน์กว้างไกล ด้านวิรุโ คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน ด้านนิสสัยสัมปโน คือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n = ๓๘๓)

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ ผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านจักษุม่า	๓.๔๔	๐.๗๘	ปานกลาง
ด้านวิรุโ	๓.๕๑	๐.๙๘	มาก
ด้านนิสสัยสัมปโน	๓.๖๑	๐.๘๙	มาก
รวม	๓.๕๔	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๔) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านวิรุโ ด้านนิสสัยสัมปโน และด้านจักษุม่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตาม
หลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา
ด้านจักษุมา (n = ๓๘๓)

ด้านจักษุมา คือ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มอง สภาพ เหตุการณ์ออก เตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.๑ ผู้บริหารมีความคิดทันยุคทันสมัย ทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	๓.๔๐	๐.๘๔	ปานกลาง
๑.๒ ผู้บริหารมีการใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่นเทคโนโลยีต่างๆ	๓.๓๖	๑.๐๑	ปานกลาง
๑.๓ ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นขั้นตอนเป็น มิตรไมตรี มีความโอปอ้อมอารีต่อผู้อื่น	๓.๕๕	๑.๐๕	มาก
๑.๔ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา	๓.๓๑	๑.๒๒	ปานกลาง
๑.๕ ผู้บริหารมีการจัดคนเหมาะสมกับงานตามความรู้ความสามารถ ด้วยความปรารถนาดี	๓.๘๐	๐.๗๔	มาก
๑.๖ ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและวิธีการทำงานที่ถูกต้อง	๓.๒๔	๑.๐๖	ปานกลาง
๑.๗ ผู้บริหารยอมรับความเปลี่ยนแปลงขององค์กรและสังคมได้ มีความยุติธรรมแก่บุคลากร และเจ้าหน้าที่	๓.๔๐	๑.๐๑	ปานกลาง
๑.๘ ผู้บริหารมีความชัดเจนในการทำงานเป็นระบบและตรวจสอบได้	๓.๖๑	๐.๗๑	มาก
๑.๙ ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาที่เกิดจากงาน/สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๓.๖๒	๐.๕๖	มาก
๑.๑๐ ผู้บริหารปกครองดูแลคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม	๓.๖๙	๐.๖๑	มาก
รวม	๓.๔๔	๐.๗๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านจักษุมา คือ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก เตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๔๔ , S.D. = ๐.๗๘) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีการจัดคนเหมาะสมกับงานตามความรู้ความสามารถ ด้วยความปรารถนาดี อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๐ , S.D. = ๐.๗๕) รองลงมาคือ ผู้บริหารปกครองดูแลคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๖๙ , S.D. = ๐.๕๖) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและวิธีการทำงานที่ถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๓.๒๔ , S.D. = ๑.๐๖)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นรูปแบบภาวะผู้นำตามหลัก
พุทธ ธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
ด้านวิธโร

(n = ๓๘๓)

ด้านวิธโร คือ เป็นผู้ชำนาญในงานรู้จักวิธีการไม่บกพร่อง ในหน้าที่ที่ตนได้รับการจัดการได้ดี มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๒.๑ ผู้บริหารมีการฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ และความรู้ใน การบริหารงานอยู่เสมอ	๓.๕๖	๑.๐๕๗	มาก
๒.๒ ผู้บริหารมีการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง	๓.๔๔	๑.๒๖๖	มาก
๒.๓ ผู้บริหารมีความสามารถในการรับรู้แนวโน้มวิทยาการ ที่ ทันสมัยเกี่ยวกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง	๓.๔๘	๑.๐๒๐	มาก
๒.๔ ผู้บริหารมีความสามารถในการนำความรู้เชิงบูรณาการ ของตนไปใช้ในการปฏิบัติงาน	๓.๓๑	๑.๒๒	มาก
๒.๕ ผู้บริหารมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับ ผู้อื่นใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารงาน	๓.๔๙	๑.๐๖๓	มาก
๒.๖ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้สมาชิกได้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น	๓.๕๑	๐.๕๕๘	มาก
๒.๗ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงผลงานและแสดง ความสามารถเท่าเทียมกัน	๓.๖๐	๐.๕๘๓	มาก
๒.๘ ผู้บริหารร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆมีการจัดอบรมเพื่อ พัฒนาจิตใจให้กับชุมชน	๓.๕๔	๐.๕๗๔	มาก
๒.๙ ผู้บริหารมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่นคนพิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้าฝึกอบรมอาชีพ	๓.๕๖	๐.๖๐๖	มาก
๒.๑๐ ผู้บริหารมีการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านการจัด ทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา	๓.๖๗	๐.๖๐๐	มาก
รวม	๓.๕๙	๐.๘๒๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธ
ธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิธโรโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๒๔๓) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ
รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด
นครราชสีมา อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านนิสยสัมปโน (n = ๓๘๓)

ด้านนิสยสัมปโน คือ พึงพาอาศัยผู้อื่นได้ เนื่องด้วยเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๓.๑ ผู้บริหารได้วางตนยึดถือความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่ในหลักธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม	๓.๘๘	๐.๔๙๑	มาก
๓.๒ ผู้บริหารเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละ	๓.๔๙	๐.๕๒๑	ปานกลาง
๓.๓ ผู้บริหารมีการแสดงความยินดีทุกครั้งเมื่อผู้อื่นได้เลื่อนตำแหน่งมีการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ทำงาน	๓.๖๔	๐.๖๒๘	มาก
๓.๔ ผู้บริหารมีความยินดีในการรับฟังบุคคลอื่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น	๓.๖๔	๐.๕๕๘	มาก
๓.๕ ผู้บริหารใช้อำนาจอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน	๓.๕๖	๐.๖๓๗	มาก
๓.๖ ผู้บริหารมีความยินดีต่อการให้บริการประชาชนที่มาติดต่อประสานงาน	๓.๕๑	๐.๕๕๘	มาก
๓.๗ ผู้บริหารประพฤติตนตามกฎหมายระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนเท่าเทียมกัน	๓.๕๒	๐.๖๐๘	มาก
๓.๘ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน	๓.๖๓	๐.๖๒๖	มาก
๓.๙ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	๓.๕๑	๐.๕๕๘	มาก
๓.๑๐ ผู้บริหารยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาชุมชนทุกๆหมู่บ้าน	๓.๖๔	๐.๕๙๒	มาก
รวม	๓.๖๐	๐.๒๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อด้านนิสยสัมปโน โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๐ , S.D. = ๐.๒๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงผลงานและแสดงความสามารถเท่าเทียมกันอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๘ , S.D. = ๐.๕๑๑) รองลงมาคือ ผู้บริหารยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาชุมชนทุกๆหมู่บ้าน ($\bar{X}$ = ๓.๖๘ , S.D. = ๐.๕๘๓) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ คือผู้บริหารมีการเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละของประชาชน ($\bar{X}$ = ๓.๔๙ , S.D. = ๐.๕๒๑) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓ เปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประชาชนที่มีต่อความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตามสมมติฐานที่ ๑-๖ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

(n = ๓๘๓)

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลัก พุทธธรรมของผู้บริหาร เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๑๕๓ คน)		หญิง (๒๓๐คน)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านจักขุมา	๓.๔๖	๐.๘๒๔	๓.๔๒	๐.๗๕๔	๐.๔๗๖	๐.๖๓๔
๒. ด้านวิฐูโร	๓.๕๖	๑.๐๙๕	๓.๔๗	๐.๘๙๙	๐.๘๔๘	๐.๓๙๗
๓. ด้านนิสสัยสัมปันโน	๓.๕๗	๑.๐๘๔	๓.๖๓	๐.๗๓๗	๐.๖๒๓	๐.๕๓๔
รวม	๓.๕๕	๐.๙๗๑	๓.๕๓	๐.๗๔๔	๐.๒๖๒	๐.๗๙๓

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t – test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

(n=๓๘๓)

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา		ss	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านจักษุมา	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๘๕๑	๓	๓.๙๕๐	๖.๗๕๒**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๒๑.๗๒๘	๓๗๙	.๕๘๕		
	รวม	๒๓๓.๕๗๙	๓๘๒			
๒.ด้านวิรูโร	ระหว่างกลุ่ม	๑๓.๕๕๔	๓	๔.๕๑๘	๔.๘๒๘**	.๐๐๓
	ภายในกลุ่ม	๓๕๔.๗๑๓	๓๗๙	.๙๓๖		
	รวม	๓๖๘.๒๖๗	๓๘๒			
๓.ด้านนิสสัยสัมปันโน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๘๙๙	๓	๒.๙๖๖	๓.๘๒๑**	.๐๑๐
	ภายในกลุ่ม	๒๙๔.๒๒๒	๓๗๙	.๗๗๖		
	รวม	๓๐๓.๑๒๑	๓๘๒			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๙.๗๑๒	๓	๓.๒๓๗	๔.๗๑๓**	.๐๐๓
	ภายในกลุ่ม	๒๖๐.๓๕๔	๓๗๙	.๖๘๗		
	รวม	๒๗๐.๐๖๗	๓๘๒			

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านจักษุมา ด้านวิรูโร ด้านนิสสัยสัมปันโน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นหลายคู่ ด้านจักษุมา ด้านวิรูโร และด้านนิสสัยสัมปันโน ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Differences : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๙-๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ

(n=๓๘๓)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				๖๐ ปีขึ้นไป
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	
		๓.๙๑	๓.๔๗	๓.๔๖	๓.๔๗	
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๙๑		๐.๔๕*	๐.๔๕*	๐.๔๕*	๐.๐๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๔๗			๐.๐๑	๐	๐.๐๓
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๔๖				-๐.๑๑	๐.๑๒
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๔๗					-๐.๑๘
๖๐ ปีขึ้นไป	๓.๖๑					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี และประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมากกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๕๑ - ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยจำแนกตามอายุ **ด้านจักขุมา**

(n=๓๘๓)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				๖๐ ปีขึ้นไป
		๒๐- ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	
		๓.๘๒	๓.๒๘	๓.๔๑	๓.๔๒	
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๘๒		๐.๔๕*	๐.๔๑*	๐.๔*	-๐.๐๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๒๘			-๐.๑๓	๐.๑๔*	๐.๐๖
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๔๑				๐.๐๑	๐.๐๘
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๔๒					-๐.๓๐
๖๐ ปีขึ้นไป	๓.๖๗					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ปี,อายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี และอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปีมีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร

เทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ ในด้านจักษุมา มากกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๕๑ – ๖๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา โดยจำแนกตามอายุ **ด้านวิธูโร** (n=๓๘๓)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				๖๐ ปีขึ้นไป
		๒๐- ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	
		๓.๘๘	๓.๕๕	๓.๔๗	๓.๒๙	
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๘๘		๐.๓๓*	๐.๔๑*	๐.๔๑*	-๐.๑๗
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๕๕			-๐.๑๓	๐.๑๔*	๐.๒๕*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๔๗				๐.๐๑	
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๒๙					
๖๐ ปีขึ้นไป	๓.๘๐					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐ – ๓๐ ปีมีระดับความคิดเห็น ต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา ด้านวิธูโรมากกว่าอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี, ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๐ ปีขึ้นไป ส่วน ประชาชนที่มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปีมีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ ผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิธูโรน้อยกว่า ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของโดย ภาพรวมจำแนกตามอายุ **ด้านนิสยสัมปันโน** (n=๓๘๓)

ด้านอายุ	$\bar{X}$	อายุ				๖๐ ปีขึ้นไป
		๒๐- ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	
		๓.๙๓	๓.๕๔	๓.๔๖	๓.๖๔	
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๙๓		๐.๓๙*	๐.๔๗*	๐.๒๙*	-๐.๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๕๔			๐.๐๐	-๐.๑	๐.๓*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๔๖				๐.๑๘	
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๖๔					
๖๐ ปีขึ้นไป	๓.๗๐					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐ – ๓๐ ปี มีระดับความคิดเห็น ต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด

นครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิรุโรรมากกว่าอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี, ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๐ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา **จำแนกตามระดับการศึกษา**

(n=๓๘๓)

ระดับการศึกษา		ss	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านจักษุมา	ระหว่างกลุ่ม	๓๗.๖๔๙	๓	๑๒.๕๕๐	๒๔.๒๗๖**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๕.๙๓๐	๓๗๙	.๕๑๗		
	รวม	๒๓๓.๕๗๙	๓๘๒			
๒.ด้านวิรุโ	ระหว่างกลุ่ม	๓๒.๓๒๙	๓	๑๐.๗๗๖	๑๒.๑๕๘**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๕.๙๓๙	๓๗๙	.๘๘๖		
	รวม	๓๖๘.๒๖๗	๓๘๒			
๓.ด้านนิสสัยสัมปโน	ระหว่างกลุ่ม	๑๙.๘๘๔	๓	๖.๖๒๘	๘.๘๖๙**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๘๓.๒๓๗	๓๗๙	.๗๔๗		
	รวม	๓๐๓.๑๒๑	๓๘๒			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒๑.๒๐๖	๓	๗.๐๖๙	๑๐.๗๖๕**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๔๘.๘๖๑	๓๗๙	.๖๕๗		
	รวม	๒๗๐.๐๖๗	๓๘๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน น้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านจักษุมา ด้านวิรุโ ด้านนิสสัยสัมปโน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึง

ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในด้านจักขุมา ด้านวิจรู ด้านนิสสยสัมปโน ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD.)รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕-๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา **ด้านจักขุมา**

(n=๓๘๓)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				ปริญาตรี
		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อนุปริญญา	
		๒.๓๗	๒.๖๗	๒.๖๔	๒.๙๐	๓.๔๐
ประถมศึกษา	๒.๓๗		-๐.๒*	-๐.๑๒	-๐.๒๖	-๐.๖๕*
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒.๖๗			๐.๐๘	-๐.๐๖	-๐.๔๕*
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๒.๖๔				-๐.๑๔	-๐.๕๓*
อนุปริญญา	๒.๙๐					-๐.๓๙
ปริญาตรี	๓.๔๐					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นต่อ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิจรู น้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับปริญาตรี ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิจรู น้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ
ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินทรี อำเภอสูงเนิน
จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ด้าน
วิธวิธี

(n=๓๘๓)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				ปริญญาดู ตรี
		ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	อนุปริญญา	
		๒.๕๖	๒.๘๔	๒.๖๔	๒.๗๗	
ประถมศึกษา	๒.๕๖		-๐.๑๔	-๐.๑๙	-๐.๒๙	-๐.๘๕*
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒.๘๔			๐.๐๕	-๐.๑๕	-๐.๗๑*
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๒.๖๔				-๐.๑	-๐.๖๖*
อนุปริญญา	๒.๗๗					-๐.๕๖
ปริญญาดู ตรี	๓.๔๐					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ,ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ,มัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอนุปริญญา มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบ
ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินทรี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตาม
หลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิธวิธี น้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาดู อย่งมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม
ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินทรี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้

(n=๓๘๓)

รายได้ต่อเดือน		ss	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านจักษุมา	ระหว่างกลุ่ม	๓๗.๖๔๙	๓	๑๒.๕๕๐	๒๔.๒๗๖**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๕.๙๓๐	๓๗๙	.๕๑๗		
	รวม	๒๓๓.๕๗๙	๓๘๒			
๒.ด้านวิธูโร	ระหว่างกลุ่ม	๓๒.๓๒๙	๓	๑๐.๗๗๖	๑๒.๑๕๘**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๕.๙๓๙	๓๗๙	.๘๘๖		
	รวม	๓๖๘.๒๖๗	๓๘๒			
๓.ด้านนิสสัยสัมปันโน	ระหว่างกลุ่ม	๑๙.๘๘๕	๓	๖.๖๒๘	๘.๘๒๙**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๔๓.๒๓๗	๓๗๙	.๗๔๗		
	รวม	๓๐๑.๑๒๑	๓๘๒			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒๑.๒๐๖	๓	๗.๐๖๙	๑๐.๗๖๔**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๔๘.๘๖๑	๓๗๙	.๖๕๗		
	รวม	๒๗๐.๐๖๖	๓๘๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน อำเภอสูงโนน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิธูโร และด้านนิสสัยสัมปันโนผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านจักษุมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยรวมและรายด้าน ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๖ - ๔.๒

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม จำแนกตามรายได้

(n = ๓๘๓)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน			
		น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป
		๓.๕๖	๓.๖๔	๓.๗๕	๒.๘๙
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๕๖		-๐.๐๘	๐.๑๙	-๐.๖๗*
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๖๔			-๐.๑๑	-๐.๗๕*
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๓.๗๕				๐.๘๖
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๒.๘๙				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป บาทต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน รายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ ด้านจักขุมา

(n = ๓๘๓)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน			
		น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป
		๓.๑๑	๓.๔๒	๓.๘๐	๓.๘๕
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๑๑		-๐.๔๓*	-๐.๐๒	-๐.๓๑*
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๔๒			-๐.๐๕	-๐.๗๔*
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๓.๘๐				๐.๖๙*
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๓.๘๕				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน

จังหวัดนครราชสีมาด้านจึกขุมมา น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน, รายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน และรายได้ ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไปต่อเดือน

ส่วนประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาด้านจึกขุมมา น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน และรายได้ ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไปต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ **ด้านวิธูโร**

(n = ๓๘๓)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน			
		น้อยกว่า ๕,๐๐๐บาท	๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐บาท	๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐บาท	๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป
		๓.๗๑	๓.๗๔	๓.๘๒	๓.๒๑
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๒๑		-๐.๐๓*	-๐.๑๑	-๐.๕๐*
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๘๒			-๐.๐๘	-๐.๕๓*
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๓.๗๔				๐.๖๑*
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๓.๗๑				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนินด้านจึกขุมมา น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน รายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน และรายได้๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบ
ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาร อำเภอสองพี่น้อง
จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ ด้านนิสสัยสัมปโน

(n = ๓๘๓)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน			
		น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป
		๓.๕๘	๓.๗๑	๓.๘๒	๓.๓๗
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๕๘		-๐.๑๓	-๐.๒๔	๐.๒๑
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๓.๗๑			-๐.๐๑	๐.๓๔*
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๓.๘๒				๐.๔๕*
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๓.๓๗				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับ
ความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาร อำเภอสองพี่น้อง
จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนิสสัยสัมปโน น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท
ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม
ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

(n=๓๘๓)

รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา		ss	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านจักษุมา	ระหว่างกลุ่ม	๒๘.๙๕๔	๒	๑๔.๔๗๗	๒๖.๘๘๕**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๐๔.๖๒๕	๓๘๐	.๕๓๘		
	รวม	๒๓๓.๕๗๙	๓๘๒			
๒.ด้านวิจิโร	ระหว่างกลุ่ม	๓๐.๙๙๕	๒	๑๕.๔๙๗	๑๗.๔๖๑**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๗.๒๗๒	๓๘๐	.๘๘๘		
	รวม	๓๖๘.๒๖๗	๓๘๒			
๓.ด้านนิสสัยสัมปันโน	ระหว่างกลุ่ม	๓๓.๖๔๔	๒	๑๖.๘๒๒	๒๓.๗๒๑**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๖๙.๔๗๗	๓๘๐	.๗๐๙		
	รวม	๓๐๓.๑๒๑	๓๘๒			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒๙.๖๖๑	๒	๑๔.๘๓๑	๒๓.๔๔๒	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๔๐.๔๐๕	๓๘๐	.๖๓๓		
	รวม	๒๗๐.๐๖๗	๓๘๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านจักษุมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ด้านวิจิโร และด้านนิสสัยสัมปันโน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยรวมและรายด้าน ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๒ - ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ (n = ๓๘๓)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		ค้าขาย	เกษตรกรรม	รับจ้างทั่วไป	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	อื่นๆ
		๒.๘๔	๒.๕๓	๒.๗๓	๒.๖๔	๒.๗๑	๓.๐๘
ค้าขาย	๒.๘๔		๐.๓๑*	๐.๑๑	๐.๒	๐.๑๓	-๐.๒๔
เกษตรกรรม	๒.๕๓			-๐.๒*	-๐.๑๑	-๐.๑๘	-๐.๕๕*
รับจ้างทั่วไป	๒.๗๓				๐.๐๙	๐.๐๒	-๐.๓๕
ธุรกิจส่วนตัว	๒.๖๔					-๐.๐๗	-๐.๔๔
ข้าราชการ	๒.๗๑						-๐.๓๗
อื่นๆ	๓.๐๘						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีระดับความคิดเห็นต่อ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม และประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับความคิดเห็นต่อ จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านจักษุมหา (n = ๓๘๓)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		ค้าขาย	เกษตรกรรม	รับจ้างทั่วไป	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	อื่นๆ
		๓.๐๗	๒.๖๐	๒.๘๙	๒.๗๙	๒.๙๕	๓.๒๓
ค้าขาย	๓.๐๗		๐.๔๗*	๐.๑๘	๐.๒๘	๐.๑๒	-๐.๑๖
เกษตรกรรม	๒.๖๐			-๐.๒๙*	-๐.๑๙	-๐.๓๕	-๐.๖๓*
รับจ้างทั่วไป	๒.๘๙				๐.๑	-๐.๐๖	-๐.๓๔
ธุรกิจส่วนตัว	๒.๗๙					-๐.๑๖	-๐.๔๔
ข้าราชการ	๒.๙๕						-๐.๒๘
อื่นๆ	๓.๒๓						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจักขุมา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจักขุมา น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านวิธูโร

(n = ๓๘๓)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		ค้าขาย	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	อื่นๆ
		๒.๘๕	๒.๕๗	๒.๗๗	๒.๕๙	๒.๖๗	๓.๑๗
ค้าขาย	๒.๘๕		๐.๒๘*	๐.๐๘	๐.๒๖	๐.๑๘	-๐.๓๒
เกษตรกร	๒.๕๗			-๐.๒*	-๐.๐๒	-๐.๑	-๐.๖*
รับจ้างทั่วไป	๒.๗๗				๐.๑๘	๐.๑	-๐.๔
ธุรกิจส่วนตัว	๒.๕๙					-๐.๐๘	-๐.๕๘
ข้าราชการ	๒.๖๗						-๐.๕
อื่นๆ	๓.๑๗						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนิสยสัมพันธ์ มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนิสยสัมพันธ์ น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ ด้านนิสสัยสัมปโน

(n = ๓๘๓)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		ค้าขาย	เกษตรกรรม	รับจ้างทั่วไป	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	อื่นๆ
		๒.๗๖	๒.๓๕	๒.๖๐	๒.๔๐	๒.๔๔	๒.๕๓
ค้าขาย	๒.๗๖		๐.๔๑*	๐.๑๖	๐.๓๖	๐.๓๒	๐.๒๓
เกษตรกรรม	๒.๓๕			-๐.๒๕*	-๐.๐๕	-๐.๐๙	-๐.๑๘
รับจ้างทั่วไป	๒.๖๐				๐.๒	๐.๑๖	๐.๐๗
ธุรกิจส่วนตัว	๒.๔๐					-๐.๐๔	-๐.๑๓
ข้าราชการ	๒.๔๔						-๐.๐๙
อื่นๆ	๒.๕๓						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนิสสัยสัมปโน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิริย น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

(n = ๓๘๓)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	t	F	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	๐.๒๖๒	-	๐.๗๓๙	-	✓
๒.	อายุ	-	๔.๗๑๓**	๐.๐๐๓	✓	-
๓.	ระดับการศึกษา	-	๑๐.๗๖๕**	๐.๐๐๐	✓	๐.๐๐๐
๔.	รายได้	-	๒๓.๔๔๘**	๐.๐๐๐	✓	๐.๐๐๐
๕.	อาชีพ	-	๕๕.๗๙๐**	๐.๐๐๐	✓	-

จากตารางที่ ๔.๒๕ สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๔.๒๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกรายด้านรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ - ๔.๓๔

ตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านจักขุมา

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารอย่างเป็นขั้นตอนเป็นมิตรไมตรีมีความเมตตาและกรุณาต่อประชาชนด้วยการใส่ใจในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัว	๓๗	๙.๖
๒.	ผู้บริหารควรมีใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่น เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยทันกับสถานการณ์ในปัจจุบันผู้บริหารควรให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรมีความสุขกับการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถ	๓๑	๘.๐
๓.	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหา และขาดข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับประชาชนที่มาขอรับบริการ ทำให้ประชาชนต้องเสียเวลารอนาน	๓๖	๙.๓

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัด

นครราชสีมา ตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านจักษุมา มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารอย่างเป็นขั้นตอนเป็นมิตรไมตรีมีความเมตตาและกรุณาต่อประชาชนด้วยการใส่ใจในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัว จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๖ รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหา และขาดข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับประชาชนที่มาขอรับบริการ ทำให้ประชาชนต้องเสียเวลารอนาน จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๓ และน้อยที่สุด คือผู้บริหารควรมีใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่น เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัย ทันสมัยทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผู้บริหารควรให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรมีความสุขกับการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถ จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐

ตารางที่ ๔.๒๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล กุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านจักษุมา

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้าฝึกอบรมอาชีพ เจ้าหน้าที่ควรจัดช่องทางสำหรับผู้สูงอายุไว้ เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนที่มาใช้บริการในเทศบาล	๔๑	๑๐.๗
๒.	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ สภาพปัญหาของประชาชน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายต่อไป	๒๘	๗.๓
๓.	ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้สมาชิกได้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น	๓๘	๙.๙

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านจักษุมา มากที่สุด คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้าฝึกอบรมอาชีพ เจ้าหน้าที่ควรจัดช่องทางสำหรับผู้สูงอายุไว้ เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนที่มาใช้บริการในเทศบาล จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ รองลงมา คือ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้สมาชิกได้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๙ และน้อยที่สุด คือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ สภาพปัญหาของประชาชน นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายต่อไปจำนวน ๒๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๗.๓

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิรุโ

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	การจัดทำแผนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาตำบล เป็นผู้จัดทำ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยประชาสัมพันธ์แนะนำ	๒๙	๗.๕
๒.	ผู้บริหารไม่มีการฝึกตนเองให้มีทักษะ และความรู้ในการบริหารงาน อยู่เสมอ บางครั้งในการให้บริการประชาชนเป็นจำนวนมากๆ จนทำให้เจ้าหน้าที่พูดจาไม่ค่อยดีเลย	๓๕	๙.๑
๓.	ผู้บริหารไม่มีการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆในส่วนที่เกี่ยวกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง และไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงผลงานของตนเท่าที่ควรจะมีก็น้อยมาก	๒๐	๕.๒

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิรุโ มากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่มีการฝึกตนเองให้มีทักษะ และความรู้ในการบริหารงานอยู่เสมอ บางครั้งในการให้บริการประชาชนเป็นจำนวนมากๆ จนทำให้เจ้าหน้าที่พูดจาไม่ค่อยดีเลย จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๑ รองลงมา คือ การจัดทำแผนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาตำบล เป็นผู้จัดทำ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยประชาสัมพันธ์แนะนำ จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารไม่มีการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆในส่วนที่เกี่ยวกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง และไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงผลงานของตนเท่าที่ควรจะมีก็น้อยมาก จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒

ตารางที่ ๔.๓๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล
กุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิริโร

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	ผู้บริหารควรมีความสามารถในการนำความรู้เชิงบูรณาการของตนไปใช้ในการปฏิบัติงาน เมื่อประสบกับอุปสรรคในการทำงานใดๆ ผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้	๒๕	๖.๕
๒.	ผู้บริหารควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นโดยใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนงาน	๓๑	๘.๐
๓.	ผู้บริหารควรมีความสามารถ ในการจัดทำแผน ควรมีการสำรวจปัญหาของประชาชนและความต้องการของประชาชนก่อนที่จะจัดทำแผน ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนและเรื่องเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น	๑๓	๓.๓

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านวิริโร มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นโดยใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนงาน จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ รองลงมา คือ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการนำความรู้เชิงบูรณาการของตนไปใช้ในการปฏิบัติงาน เมื่อประสบกับอุปสรรคในการทำงานใดๆ ผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และน้อยที่สุด คือผู้บริหารควรมีความสามารถ ในการจัดทำแผน ควรมีการสำรวจปัญหาของประชาชนและความต้องการของประชาชนก่อนที่จะจัดทำแผน ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนและเรื่องเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓

ตารางที่ ๔.๓๑ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร
เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิสยสัมปโน
ด้านนิสยสัมปโน

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	ผู้บริหารไม่มีความสามารถ ปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน บางครั้งการให้บริการประชาชนเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเสียสละประโยชน์ส่วนรวมมากนัก	๑๐	๒.๖
๒.	ผู้บริหารบางครั้งไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเท่าที่ควรเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเต็มใจและไม่ค่อยยิ้มแย้มให้กับประชาชนที่มาติดต่องาน การปฏิบัติงานในแต่ละด้านยังมีความล่าช้าไม่รวดเร็ว และไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน	๑๘	๔.๖
๓.	ผู้บริหารไม่ยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาชุมชนทุกๆหมู่บ้านลำเอียง ไม่มีคุณธรรมประจำใจในการปฏิบัติงานไม่ยึดหลักเสมอภาคต่อประชาชน	๒๗	๗.๐

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านนิสยสัมปโน มากที่สุด คือผู้บริหารไม่ยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาชุมชนทุกๆหมู่บ้านลำเอียง ไม่มีคุณธรรมประจำใจในการปฏิบัติงานไม่ยึดหลักเสมอภาคต่อประชาชน จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ รองลงมา คือผู้บริหารบางครั้งไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเท่าที่ควรเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเต็มใจและไม่ค่อยยิ้มแย้มให้กับประชาชนที่มาติดต่องาน การปฏิบัติงานในแต่ละด้านยังมีความล่าช้าไม่รวดเร็ว และไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖ และน้อยที่สุด คือผู้บริหารไม่มีความสามารถ ปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน บางครั้งการให้บริการประชาชนเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเสียสละประโยชน์ส่วนรวมมากนัก จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖

ตารางที่ ๔.๓๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล
กุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านนิสสัยสัม
ปันโน

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	
		จำนวน	ร้อยละ
๑.	ผู้บริหารควรรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนเพราะผู้บริหารสามารถมอบหมายงานด้านเทคนิค หรือวิชาการให้ผู้ร่วมงานไปดำเนินการแทนได้ ตามความสามารถและความเหมาะสมของผู้นั้น	๒๔	๖.๒
๒.	ผู้บริหารควรจัดทำแผน ควรให้ความสำคัญกับประชาชนมากกว่านี้ คือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและแสดงความคิดเห็น เพื่อที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือเมื่อนำแผนมาสู่การปฏิบัติจริง	๒๑	๕.๔
๓.	ผู้บริหารควรจัดลำดับความสำคัญในแต่ละด้านในเรื่องของการปฏิบัติตามแผนงานควรเอาใจใส่ในเรื่องของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ควรสร้างทัศนคติของบุคลากรให้ไปในทิศทางเดียวกัน คือให้ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริงมีความยุติธรรมเป็นกลางต่อบุคลากรและประชาชน	๑๒	๓.๑

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ด้านนิสสัยสัมปันโน มากที่สุด คือผู้บริหารควรรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนเพราะผู้บริหารสามารถมอบหมายงานด้านเทคนิค หรือวิชาการให้ผู้ร่วมงานไปดำเนินการแทนได้ ตามความสามารถและความเหมาะสมของผู้นั้น จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒ รองลงมา คือผู้บริหารควรจัดทำแผน ควรให้ความสำคัญกับประชาชนมากกว่านี้ คือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือเมื่อนำแผนมาสู่การปฏิบัติจริง จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔ และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารควรจัดลำดับความสำคัญในแต่ละด้านในเรื่องของการปฏิบัติตามแผนงานควรเอาใจใส่ในเรื่องของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ควรสร้างทัศนคติของบุคลากรให้ไปในทิศทางเดียวกัน คือให้ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริงมีความยุติธรรมเป็นกลางต่อประชาชน จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ ใน ๓ ด้าน คือ ด้านจักขุมา ด้านวิญโร ด้านนิสสัยสัมปันโน ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๔ ท่าน ดังต่อไปนี้

๑. นายภัทรพล บัญชาจารุรัตน์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก

๒. นายสำราญ ปลั่งสูงเนิน	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๓. นางลดาวัลย์ ดอกสันเทียะ	รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๔. นายประวิทย์ เล็กสูงงษ์	เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๕. นางสาวแดง คำแย้ม	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก
๖. นายวิทยา เล็กสูงงษ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๗. นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๘. นายอภิวิน รัตน์สูงเนิน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก
๙. นายอลงกรต สุวรรณดวง	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก

๑) ด้านจักษุมา

เจ้าหน้าที่ในองค์กรนั้นมีหน้าที่แตกต่างกันไปบางคนตำแหน่งอาจจะสูง บางคนเป็นเพียงลูกจ้าง การที่ประชาชนในองค์กรจะอยู่ด้วยกันในองค์กรอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องให้แต่ละคนนั้นรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองเสียก่อนหากทุกคนทำตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายงานในองค์กรก็ไม่มีปัญหาและใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยมีการให้รางวัลและยกย่องสำหรับบุคคลที่ทำดีและมีผลงานกับเทศบาล^๑ เพราะการทำงานนั้นอาจจะมีปัญหาอุปสรรคบ้าง ฉะนั้นเงินหรือรางวัลก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปและให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงตรงตามเวลา^๒ รวมทั้งรับผิดชอบเมื่องานล้มเหลว และหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยงงานคนอื่นให้มีระเบียบวินัย คือเป็นผู้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย และข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติที่ตนเองและองค์กรกำหนดไว้^๓ รวมทั้งหลักศาสนาต่างๆ ที่สังคมยึดถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของสมาชิกในองค์กร ผู้ที่มีระเบียบวินัยจะต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตามประเพณีที่ดั่งามของสังคมหรือองค์กรนั้นๆ ด้วย จึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในองค์กรด้วยความสุข^๔ มีความซื่อสัตย์คือการปฏิบัติตนตรงไปตรงมา ไม่คดโกงหลอกลวงหรือเอาเปรียบผู้อื่น และมีความจริงใจต่อผู้อื่น^๕ ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การไม่พูดเท็จให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย การไม่ลักทรัพย์ เป็นต้น^๖ ด้านจักษุมาของภาวะผู้นำในเทศบาล คือต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีปัญญามองการณ์ไกล ต้องเป็นผู้ฉลาดในการวางแผน และฉลาดในการใช้คน การเป็นนักบริหารต้องฉลาดในการวางแผน^๗และควบคุมคนจำนวนมาก การวางแผน เป็นการกำหนดกิจกรรมที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการขององค์กรเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ปัญญาของมนุษย์^๘ การวางแผนที่

^๑ สัมภาษณ์ นายสำราญ ปลั่งสูงเนิน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^๒ สัมภาษณ์ นางลดาวัลย์ ดอกสันเทียะ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นายประวิทย์ เล็กสูงงษ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวแดง คำแย้ม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นายวิทยา เล็กสูงงษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์ นายอภิวิน รัตน์สูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ นายอลงกรต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕.๖๐.

ดียวมทำให้ประสบผลสำเร็จถึงครึ่งหนึ่ง การวางแผนเปรียบเสมือนการทำนายอนาคตจึงเป็นไปตามหลักจักษุมาของพระพุทธองค์ความก้าวหน้าที่การงานของเทศบาลนั้นหากเป็นราชการและมีตำแหน่งต่ำก็จะชี้แนะให้เรียนและเปลี่ยนสายงานหรือเปิดกรอบตำแหน่งเมื่อสอบได้^๙

๒) ด้านวิธวิธี

ความทุกข์ยากของเจ้าหน้าที่มีหลายอย่างส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาทางด้านการเงินส่วนแนวทางของการแก้ไขนั้นก็จะประสานงานกับธนาคารที่มีสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ^{๑๐} เพื่อไม่ให้เกิดบุคลากรในองค์กรนั้นจ่ายดอกเบี้ยมากเกินไปหากจำเป็นต้องกู้ยืมจริงๆ มองหาแหล่งเงินที่ไม่มีดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำ^{๑๑} ส่วนมากจะแนะนำให้ไปกู้ที่ญาติมิตร สหกรณ์ และต้องนำเงินนั้นมาเพื่อใช้จ่ายเหตุวิกฤติเท่านั้น ถ้ากู้เงินไปลงทุนก็ไม่มีปัญหา ทำให้เกิดรายได้ตามมาอีกมากแต่มีหลายคนนำเงินกู้มาใช้จ่ายอย่างอื่นด้วย จึงทำให้หนี้สินตามมาอีกมากซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการหยิบยืมญาติมิตรหรือด้วยการกู้ก็ตาม^{๑๒} ควรมองหาวิธีที่จะบริหารการเงินอย่างมีหลักการ โดยหารายได้เพิ่มมองหางานพิเศษทำนอกเหนืองานประจำที่ทำอยู่แล้วตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นบางอย่างออก^{๑๓} เช่นเงินที่จ่ายกับเรื่อง ดูหนัง ฟังเพลง กินข้าวนอกบ้าน เที่ยว ซื้อเครื่องแต่งตัววางแผนใช้จ่ายว่าขณะนี้แต่ละเดือนมีเงินใช้จ่ายเท่าไร และแต่ละวันจะใช้จ่ายได้ไม่เกินเท่าไร และแต่ละวันจะจ่ายได้ไม่เกินเท่าไรพูดคุยทำความเข้าใจกับทุกคนในครอบครัวให้รู้สถานการณ์^{๑๔} ช่วยกันประหยัดมีวินัยการใช้หนี้ค่านวณะระยะเวลาในการแก้วิกฤติให้คนในครอบครัว^{๑๕} เห็นเป้าหมายร่วมกันวางแผนล่วงหน้าว่าเดือนนี้เราจะใช้จ่ายอะไรบ้างสิ่งไหนควรซื้อก่อน สิ่งไหนควรซื้อหลัง และสิ่งไหนบ้างไม่จำเป็น ก็จะช่วยให้ประกันส่วนหนึ่ง^{๑๖} ในการแก้ปัญหาความทุกข์ยากของเจ้าหน้าที่นั้นถ้าอยู่ใกล้ก็จะกลับตอนเย็น แต่ถ้าอยู่ไกล ไป กลับลำบากก็มีที่พักให้ที่องค์การบริหารเทศบาลตำบลจึงไม่ค่อยมีปัญหา อาหารการกินก็ทำด้วยกันทานแบบครอบครัว ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเทศบาลนั้นตำแหน่งหน้าที่มีการศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติงานในองค์กรเพื่อให้องค์กรมีการเจริญก้าวหน้า การศึกษาดูงานนั้นเป็นการพัฒนาบุคลากรที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะประสบการณ์ให้กับตัวบุคคล อีกทั้งเปิดมุมมองที่จะรับการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ สร้างความพร้อมให้แก่ทั้งตัวบุคลากรเอง และสร้างผลสัมฤทธิ์ให้แก่ทีมงานและหน่วยงาน การศึกษาดูงานนั้นมีประโยชน์อย่างมาก ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ฯลฯ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มุมมองความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันบนสถานการณ์เดียวกัน ทำให้ได้เห็นถึงเทคนิควิธีการในการนำมาปรับใช้การแก้ไขปัญหา อันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

^๙ สัมภาษณ์ นายสำราญ ปล้องสูงเนิน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายอลกรต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายอภิวัดน์ รัตนสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายวิทยา เล็กสูงษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสาวแดง คำแย้ม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายประวิทย์ เล็กสูงษ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางลดาวีลย์ ดอกสันเทียะ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๕ มกราคม ๒๕๕๙

เป้าหมายสำคัญในการศึกษางานกระตุ้นทุกคนเกิดความรู้สึกร่วมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และเกิดความเชื่อมั่น มุ่งมั่น มุ่งหวังเดียวกันเพื่อให้เกิดประโยชน์หรือสัมฤทธิ์ผล^{๑๗}

๓) ด้านนิสสยสัมพันธ์

ในเทศบาลส่วนใหญ่จะมีบุคลากรไม่เยอะจะอยู่ด้วยกันแบบครอบครัวหากเกิดปัญหาที่จะเรียกเข้ามาคุยและให้เรื่องจบๆ องค์กรประกอบที่ ๓) ด้านนิสสยสัมพันธ์ ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก คือการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น^{๑๘} ซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่นได้นั้น เราควรจะได้เรียนรู้ถึงธรรมชาติ ความต้องการของคนโดยทั่วไปเสียก่อน มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารงาน^{๑๙} มนุษยสัมพันธ์มีหลักใหญ่อยู่คือการครองใจคน การทำให้คนเป็นมิตร ถือว่าเป็นศิลปะที่ลึกซึ้งสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม การเข้าถึงจิตใจคนนั้นไม่มีวิถีทางใดที่ทำได้ดีกว่าอาศัยหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา^{๒๐} การทำงานถ้าขาดการครองใจคนแล้ว กิจการนั้นก็ขาดความเจริญงอกงาม มนุษยสัมพันธ์จึงอยู่ที่การครองใจคน การชนะใจคนเป็นส่วนใหญ่ การเข้าถึงจิตใจคน ทำอะไรถูกใจ และถึงใจคนจะนำความสำเร็จมาสู่ผู้ปฏิบัติ^{๒๑} การมีมนุษยสัมพันธ์นั้นมีคำกล่าวที่ว่า ” รู้อะไร ก็ไม่สู้ รู้จักกัน ” ซึ่งตรงกับลักษณะด้านนิสสยสัมพันธ์ คือ เป็นผู้มนุษยสัมพันธ์ดี^{๒๒} มีบุคลิกดี มีทักษะในการติดต่อประสานงานดี การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสามารถครองใจคน ให้คำแนะนำช่วยเหลือประสานในห้วงการเกิดความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เมตตา กรุณา ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ยินดีเต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้มาติดต่องานในเทศบาล โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือสินจ้างแต่อย่างใด เช่นประชาชนผู้มารับบริการขอคำแนะนำ ก็แนะนำตามความยินดี และดำเนินการให้ตามประสงค์ซึ่งเป็นไปตามระบบราชการ^{๒๓} ให้บริการประชาชนด้วยมิตร มีจิตอาสา แต่บางครั้งก็ดำเนินงานล่าช้า ผู้มารับบริการมีจำนวนมากจึงทำให้รอคิวนาน สำนักงานเทศบาลมีความคับแคบกับจำนวนประชาชนที่มารับบริการที่มีจำนวนมากในแต่ละวัน จนทำให้อดอดบ้าง

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบถึงระดับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนินจังหวัดนครราชสีมา ปัญหาอุปสรรค ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการแก้ปัญหาในครั้งต่อไป สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

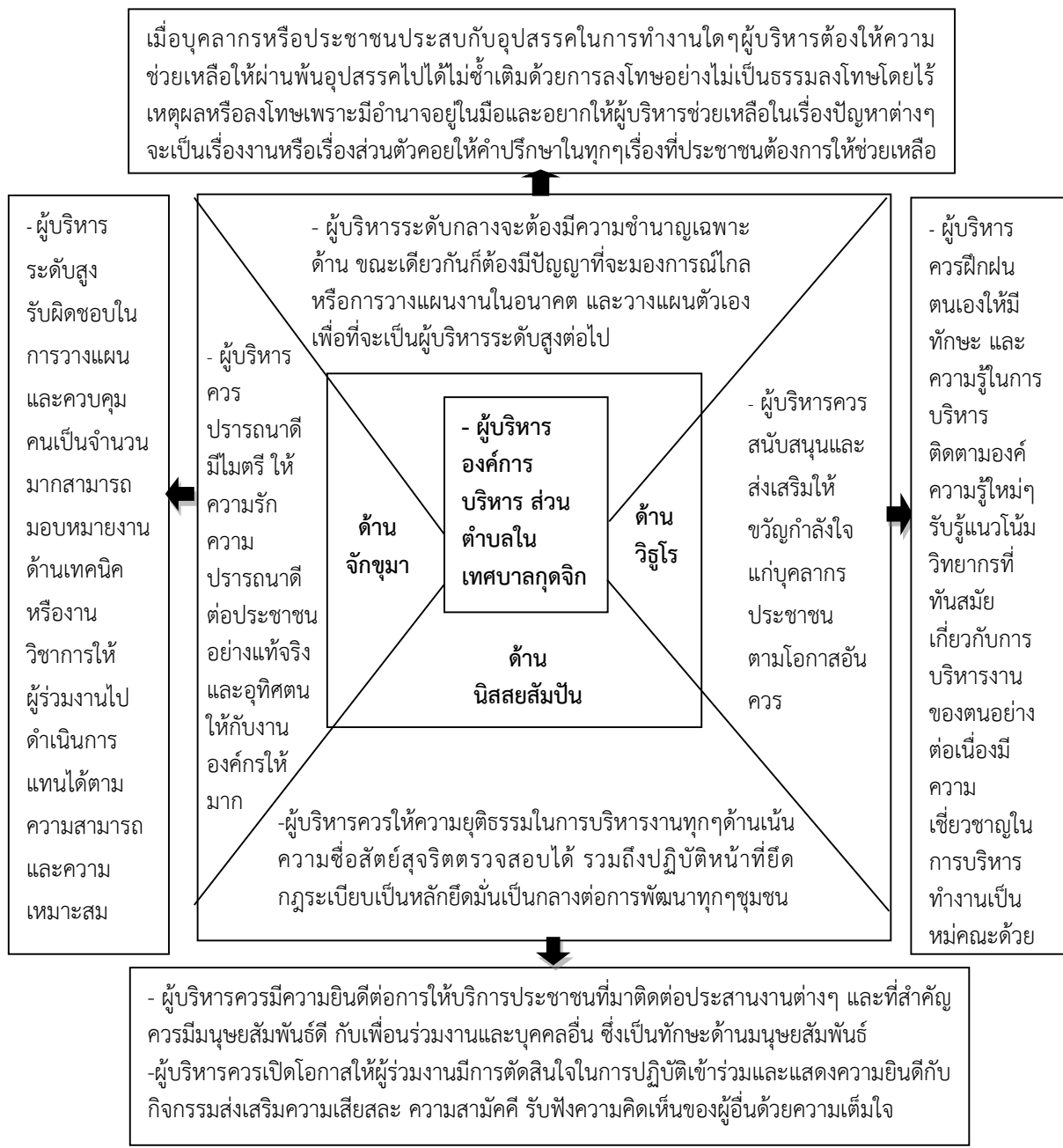
^{๑๘} สัมภาษณ์ นายอภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายอลงกรต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสำราญ ปล้องสูงเนิน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวแดง คำแยม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายวิทยา เล็กสูงงษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

แผนภาพ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ที่มา : จากการสังเคราะห์ผู้วิจัย

จากแผนภาพ ๔.๑ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปณิกธรรม ๓

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักปาปณิกธรรม ๓ สรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านจักษุมา

ปัญหา/อุปสรรค ผู้บริหารไม่ค่อยถามสารทุกข์สุกดิบไม่ค่อยเอาใจใส่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ: ๑) ผู้บริหารควรปรารถนา มีไมตรี ให้ความรักความปรารถนาดีต่อประชาชนอย่างแท้จริงและอุทิศตนให้กับงานองค์กรให้มาก ๒) ผู้บริหารระดับสูงรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนเป็นจำนวนมากสามารถมอบหมายงานด้านเทคนิคหรืองานวิชาการให้ผู้ร่วมงานไปดำเนินการแทนได้ตามความสามารถและความเหมาะสม

๒) ด้านวิธวิธี

ปัญหา/อุปสรรค ผู้บริหารบางครั้งมีอารมณ์ฉุนเฉียว ว่ากล่าวประชาชนโดยไม่รับฟังเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอายต่อสาธารณชน

ข้อเสนอแนะ: ๑) ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรประชาชนตามโอกาสอันควร ๒) ผู้บริหารควรฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ และความรู้ในการบริหารจัดการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ รับรู้แนวโน้มวิทยาการที่ทันสมัยเกี่ยวกับการบริหารงานของตนอย่างต่อเนื่องมีความเชี่ยวชาญในการบริหารทำงานเป็น หมู่คณะ ด้วย

๓) ด้านนิสสัยสัมปโน

ปัญหา/อุปสรรค ผู้บริหารไม่ค่อยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆไม่ว่าจะเป็น เรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ: ๑) ผู้บริหารควรให้คามยุติธรรมในการบริหารงานทุกๆด้านเน้นความซื่อสัตย์สุจริตตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ยึดกฎระเบียบเป็นหลักยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาทุกๆ ชุมชน ๒) ผู้บริหารควรมีความยินดีต่อการให้บริการประชาชนที่มาติดต่อประสานงานต่างๆ และที่สำคัญควรมีมนุษยสัมพันธ์ดี กับเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ๓) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีการตัดสินใจในการปฏิบัติเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละ ความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

ดังนั้นภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักปาปนิกธรรม ๓ เอกสารและแนวคิด ทฤษฎี และผลวิเคราะห์แบบสอบถามทำให้ทราบดังนี้

๑) ผู้บริหารต้องมีภาวะความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ ควบคู่กับหลักปาปนิกธรรม และหลักธรรมอื่นๆ

๒) การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีภาวะผู้นำที่ดี

๓) หลักปาปนิกธรรม ๓ เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้นำเป็นผู้นำที่ดีมีประสิทธิภาพและทำให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๕.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๕.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๕.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลกุดจิกทั้ง ๔ ชุมชนในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๙,๐๓๒ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างน้อยนัยที่สุด (Least Significant Different: LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑ มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน ๒๒๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐

๕.๑.๒ รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ความคิดเห็นความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านจักษุมา ประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านจักษุมา โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นขั้นตอนเป็นมิตรไมตรี มีความโอปอ้อมอารีต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 3.55$) และผู้บริหารมีการจัดคนเหมาะสมกับงานตามความรู้ความสามารถ ด้วยความปรารถนาดี ($\bar{X} = 3.80$) สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๒) ด้านวิธูโร ประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านวิธูโร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๓) ด้านนิสสยสัมปันโน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านนิสสยสัมปันโน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ผู้บริหารได้วางตนยึดถือความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่ในหลักธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 3.88$) และผู้บริหารเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาที่ด้าน รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ ประชาชนทุกเพศมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เหมือนกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือ ประชาชนทุกวัยมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มี การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือ ประชาชนทุกวัยมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึง

ยอมรับสมมติฐานนั้นคือ ประชาชนที่อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานนั้นคือ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๕.๑.๔ สรุปข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑. ด้านจักษุมา

ผู้บริหารมีความเมตตาและกรุณา ต่อประชาชนด้วยการใส่ใจในการดูแลประชาชนในองค์กรเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัวควรให้ประชาชนและบุคลากรมีความสุขกับการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถ และอยากให้ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบให้แก่บุคลากร และประชาชน

๒. ด้านวิริยโร

ผู้บริหารควรมีความกรุณาต่อประชาชนด้วยการไม่ทำให้ประชาชนต้องทุกข์ใจกับการที่ต้องทำงานกับ “ผู้บริหาร ” อยากให้ผู้บริหารสนับสนุนให้สมาชิกและประชาชนในองค์กรได้ศึกษาดูงานอบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นและอยากให้ผู้บริหารเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อมีเหตุประสบภัย

๓. ด้านนิยสสัมปันโน

เมื่อประชาชนประสบกับอุปสรรคในการทำงานใดๆ ผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ผู้บริหารไม่ควรซ้ำเติมด้วยการลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม ลงโทษโดยไร้เหตุผลหรือลงโทษเพราะมีอำนาจอยู่ในมือและอยากให้ผู้บริหารช่วยเหลือในเรื่องต่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัวและให้คำปรึกษาในทุกๆเรื่องที่ประชาชนต้องการให้ช่วยเหลือ

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Inter)ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านจักษุมา

การแสดงออกถึง ความรัก ความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต เป็นความคิดช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกันอันเป็นความคิดที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในภาวะปกติจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมีประชาชนตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ พอสรุปได้ดังนี้

๑) ให้ความรัก เมตตาผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไม่ลำเอียง

๒) ควบคุมดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานอย่างเต็มความสามารถ

๓) ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาอารีต่อประชาชนในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

๔) เสริมสร้างความรักความสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงาน

๕) ไม่ดุดมึนหรือก้าวร้าว

ด้านวิธวิธี พบว่า การแสดงออกถึง การคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งกายและใจในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์และต้องการความช่วยเหลือโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้องไม่เบียดเบียนรวมทั้งตนเองมีประชาชนตอบแบบสอบถามและข้อเสนอแนะพอสรุปได้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑) ควรบริหารงานโดยสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนในองค์กร

๒) ควรให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ด้านอารมณ์จิตใจและด้านสังคมต่อเพื่อนร่วมงานตามกำลังความสามารถ

๓) ควรให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งกายและใจในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์

ด้านนิสยสัมปັນโน พบว่า การแสดงออกถึง การวางใจเป็นกลาง โดยพิจารณาข้อเท็จจริง เมื่อตัดสินใจในเรื่องใดๆแล้ว ควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา มีเหตุผล ถูกต้องและเที่ยงธรรม อันเป็นการรักษาความถูกต้อง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เพื่อผดุงไว้ซึ่งความถูกต้อง มีประชาชนตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑) ช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยไม่มีอคติ

๒) ควรคำนึงถึงหมู่คณะก่อนตัดสินใจในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวมอย่างมีเหตุผล

๓) ควรให้ความช่วยเหลือการจัดสรรสวัสดิการ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ คือ

๕.๒.๑ ด้านจักขุมา

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการให้ความรัก ความปรารถนาดี มีเมตตาริจิต การจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนให้ประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกันเป็นการใช้หลักจักขุมาเข้ากับการศึกษาการบริหารงานประชาชนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา ศรีเครื่อง^๑ ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐศึกษาเชิงวิเคราะห์ปาลิกรรม ๓ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับภาวะผู้นำ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ มีความรอบรู้ในการทำงาน ควรศึกษาเพิ่มเติมให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการสื่อสารรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ คือ มีความยุติธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีเมตตา กรุณาสูง ซื่อสัตย์ จริงใจ นอกจากนี้ต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานดี มีจิตใจกว้างขวาง รักเพื่อนร่วมงานเหมือนญาติ รู้จักยอม ให้อภัยคนง่ายไม่หนีปัญหา ผู้บริหารควรยึดหลักอริยสัจ ๔

๕.๒.๒ ด้านวิริย

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล กุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิริย โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐประกอบด้วยผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้วางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าเพื่อให้งานสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน ช่วยเหลือเมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวน นิตยารัมภ์พงศ์^๒ ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า เนื่องจากผู้อำนวยการสตรีเป็นบุคคลที่สำคัญของสถานศึกษา มีภาระหน้าที่สำคัญต้องปฏิบัติและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นระเบียบอาศัยกฎเกณฑ์ ระเบียบอ้างอิงอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดได้ ดังนั้น ผู้อำนวยการสตรีจึงมักทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบเอาใจใส่ในการทำงานด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งผู้บริหารควรยึดหลักอริยสัจ ๔

๕.๒.๓ ด้านนิสยสัมปันโน

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบล กุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านนิสยสัมปันโนโดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ดี กับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์มีหลักการใหญ่อยู่ที่การครองใจคน การทำให้คนเป็นมิตร การเข้าถึงจิตใจคนนั้นไม่มีวิถีทางใดที่ทำได้ดีกว่าอาศัยหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา และหลักจิตวิทยา การมีมนุษยสัมพันธ์นั้นมีคำกล่าวที่ว่า “รู้อะไร ก็ไม่สู้ รู้จักกัน” ซึ่งตรงกับคุณลักษณะด้านนิสยสัมปันโน คือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกภาพดี การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสามารถครองใจคน ให้คำแนะนำช่วยเหลือประสานให้องค์กรเกิดความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตนเอง เมตตา กรุณา ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต

^๑อภิษฎา ศรีเครื่อง, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๕), หน้า ๗.

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัลยรัตน์ เมืองสง**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า ความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมปาปณิกธรรม ๓ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนั้นผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักปาปณิกธรรม ๓ ได้แก่ จักขมา วิธูโร นิสสยสัมปโน ไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ขณะที่ นิสสยสัมปโนนั้นถูกไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นส่วนน้อย

การศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลลูกตึก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา นั้นเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารต้องรู้จักส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้ได้ใช้ความคิดริเริ่มใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานในการกำหนดค่าตอบแทนและประโยชน์ที่เกื้อกูลแก่ประชาชนตามผลงานที่ได้ปฏิบัติการประยุกต์ใช้หลักปาปณิกธรรม ๓ ในการบริหารประชาชนอย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์การให้ความรักความเมตตาเป็นกันเอง คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ยกย่องชมเชยประชาชนที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การวางตนเป็นกลาง ส่งเสริมให้ประชาชนไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้าน ตลอดจนการสนับสนุนในการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เนตรชนก โพธารามิก**^๓ ได้วิจัยเรื่อง “วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ เพื่อการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหารธรรม คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นหลักขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เป็นคุณธรรมที่เกื้อหนุนกรรมดีทั้งหลายให้สมบูรณ์ และสร้างสันติสุขสู่สังคมทำให้มนุษย์รู้จักการพัฒนาตนเองให้สัมมาทิฐิ

เพศ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลลูกตึก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เกินไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลลูกตึก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **รภัสสา พานิกุล**^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางานของรัฐตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มาให้บริการจัดหางานที่มีเพศ อายุ และรายได้ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

^๒กัลยรัตน์ เมืองสง. “รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ปริญญาการศึกษาคุณุภบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐),

^๓เนตรชนก โพธารามิก “วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ เพื่อการพัฒนาสังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒). หน้า ๔๖.

^๔รภัสสา พานิกุล, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางานของรัฐตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒). หน้า ๓๐

อายุ ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการให้บริการประชาชนตามหลักรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักปาปนิกรรม ๓ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับปิลัญญภูมิพาคคม^๕ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการเปรียบเทียบพบว่า ระดับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมหาวิทยาลัยศิลปากรพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการมาติดต่อ ประสพการณ์ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน และช่วงเวลาที่มาใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ระดับการศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกันทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี ติมนิทร^๖ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการตามหลักธรรมาภิบาล ของการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน อาจมีลักษณะการรับการช่วยเหลือหรือรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ต่างกันนัก จึงทำให้ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็น ซึ่งมาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองอินทร์ มนตรี^๗ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาล” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการ

^๕ปิลัญญภูมิพาคคม. “รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”.วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).หน้า ๔.

^๖สุภาวดี ติมนิทร, “ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี”.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,(สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา : มหาวิทยาลัยนครปฐม,๒๕๕๒), หน้า ๙๗.

^๗ทองอินทร์ มนตรี. “ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาล”, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,๒๕๕๓).

บริการตามหลักธรรมาภิบาล ของคุณภาพการบริการของประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

รายได้ต่อเดือน ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ของของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา กัลยาณพันธ์^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบสภาพความพึงพอใจด้านบุคลิกภาพ การให้บริการของพนักงานพบว่า ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านประเภทที่ให้บริการ ผู้ใช้บริการจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประเภทของบริการที่ใช้ พบว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัย “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยข้อเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้บริหารให้ความใส่ใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความปรารถดีไม่มีตรี
- ๒) ผู้บริหารสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน
- ๓) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่
- ๔) ผู้บริหารยึดกฎระเบียบขององค์กรในการปฏิบัติงานสำคัญ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. การจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ แก่ประชาชนอย่างเพียงพอ
๒. ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้นำ และสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้บริหาร
๓. ผู้นำควรจัดกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้อย่างมีรูปธรรม และสอดคล้องกันมีการอบรมด้านการบริหารแก่ชุมชน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ในประเด็นดังต่อไปนี้

^๕จินตนา กัลยาณพันธ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๕๙), หน้า ๕.

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

๓) ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักพุทธธรรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กิตติทัศน์ ผกาทอง. ภาวะผู้นำตามแนวพุทธ. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

กวี วงศพัฒน์. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาวิสัยทัศน์นักบริหาร, ๒๕๕๐.

โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๘.

โกศล วงศ์สวรรค์ สุชีลา ตุลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์. ปัญหาสังคม, กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๐.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. จริยศึกษา, ๒๕๔๔.

งามพิศ สัตย์สวณ. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

จักรรัช ชีระกุล. สังคมวิทยาเบื้องต้น. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๒.

จำนงค์ อติวัฒน์ นสิทธิ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

ชัยเสฏฐ พรหมศรี. ภาวะผู้นำรวมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน, ๒๕๕๗.

ชุตี ระบอบ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตร, ๒๕๔๑.

จิตยา สุวรรณะชญ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.

ณรงค์ เส็งประชา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

ตุลา มหาพสุธานนท์. หลักการจัดการ หลักการทำเรือแหลมฉบัง LAEM CHABANG PORT. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๔๖.

ธงชัย สันติวงษ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : บิสดิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.

เนตรพัฒนา ยาวีราช. ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัททริปเฟลิกซ์ จำกัด, ๒๕๕๖.

บัญญัติ พุ่มพันธ์. อนาคตของเรา : ท้องถิ่นของเรา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บพิตรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคณะ. **สังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๕๐.

_____. **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมานุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

ยงยุทธ เกษสาคร. **ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม**. กรุงเทพมหานคร: เอสแอนด์ เจ กราฟฟิค, ๒๕๕๔.

รัตติกรณ จงวิศาล. **ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมี บุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร. **มนุษย์กับสังคม**. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๒.

วิเชียร วิทย์อุดม. **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๓.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน, ๒๕๔๙.

_____. **จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน, ๒๕๔๕.

สงวนศรี วิรัชชัย. **จิตวิทยาเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพร, ๒๕๔๗.

สถาพร ปนเจริญ. **ภาวะผู้นำกับการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

สนธิ จรอนันต์. **ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด, ๒๕๔๘.

สนธิ สมัครการ. **มานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาดไทยกรมราชทัณฑ์, ๒๕๔๐.

สำนักงานเลขาธิการ อบต.อุบลราชธานี. **คู่มือการบริหารงานบุคคล อบต. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย**. อุบลราชธานี : ม.ป.พ., ๒๕๔๒.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพัลลิกซ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุเกสิณี สุภธีระ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมศาสตร์เบื้องต้น**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.
- สุขุม ศรีบุรินทร์. **สังคมวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕.
- สุชา จันทรเฒ. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย, ๒๕๔๕.
- เสน่ห์ จามริก และคณะ. **คลังสมองคนจน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลาคม, ๒๕๔๓.
- สุพัตรา สุภาพ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- _____. **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖.
- สุพิศวง ธรรมทา. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา, ๒๕๔๒.
- สุรพล สุษะพรหม. **การเมืองกับการปกครองของไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- อรุณ รักธรรม. **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒.
- อุดม เขยกิจวงศ์. **หนังสือยุคปฏิรูปการศึกษา อบต.ประชาธิปไตยของชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- อุดม บัวศรี. **ผญาก้อมปรัชญาอีสาน**. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.
- อุทัย หิรัญโต. **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๖.
- อุบล เสถียรปภิรณกรณ์. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๑.

(๒) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย :

- กัญแก้วพารณ กลิ่นนิมมวล, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลัก
อิทธิบาท ๔, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- กรรณิกา ขวัญอารีย์. “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับ
การพัฒนาต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์
ศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- จินตนา กัลป์ยานพันธ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน
ตำบล: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม
วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๔๙.
- จันทรา สวัสดิผล. “บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของทหารในการพัฒนา : กรณีศึกษา
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.
- ดุลยรัตน์ ศรีพรหม. “การแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน : กรณีศึกษาโครงการฝึกฝนอาชีพในเขต
ที่ ๒ จังหวัดนครราชสีมา”. **การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธิดารัตน์ ศิละวรรณโณ. “ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังกัดหมวด ๔ : กรณีศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- ธิดาช จันทราเดช. “บทบาทของธุรกิจชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทในภาคเหนือของประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.
- นัฐภูมิ พงษ์เกษ. “บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘.
- นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัย. “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ศึกษาจากหลักพุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ประสาธชัย สุขเจริญ. “ศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ปัญหาความยากจน”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระคณพศ กิตติสารโร. “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระदेวิดสน สุขถาวร. “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระมหาชัยณรงค์ ญาณกิตติ. “ภาวะผู้นำด้านสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังกัดหมวด ๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระสุรเดช คมภิรตปญ. “ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำตามหลักผละ ๔ ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์. “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารงานศาสนศึกษา จังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูโพธิธรรมานุกุล (บรรเทา สีสเตโช). “ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระพาบ ชตมาโร. “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระครูภัทรธรรมคุณ. “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูรัตนาสุตตารักษ์ (สมชาย รตนสีโล). “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระทรงภุชงค์ ยโสธโร. “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารงานด้านสาธารณูปการของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระภาณุวัฒน์ ฐิตวินโย. “การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาลของอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมนูญ จารุวณโณ. “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาภัทรภูวไนย ภาทภูรี. “ศึกษาบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของพระราชปัญญาเวที (ริด ริดเวที)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทโธ. “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปัตติ (วีระ ภาทจारी)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาสุทัต สุตสโน. “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระมหาวุฒิมา ปญญวุฒโธ. “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนฺตจาโร)”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฒนโน. “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกู่สง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาเอกอมร ฐิตปญโญ. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระยยุทธภูมิ ธรรมธโร. “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- นฤมล โยคานุกูล. “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พงษ์สันต์ คุ่มสะอาด. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้นำองค์กรการเงินชุมชน. **วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.
- พัชรพร พิพัฒน์พงศกร. “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พินัญบุหงา แสงศรีธรรมะกุล. “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- ภูษณิศา กันทิยะ. “อุปสงค์ต่อการออมทรัพย์เพื่อการผลิต : กรณีศึกษาบ้านเกาะไม้แหลม หมู่ที่ ๖ ตำบลมาบไฟ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๕.
- ภาณุพล ภูเขา. “ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- ณภัทร ปณทรรัตน์. “คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ ๔ ในธุรกิจประกันภัย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มาลินี สมงาม. “แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนของชาวนากับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”. **วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- เริงชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่. “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- ระเปียบ คำเขียน. “การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำโรงพยาบาลพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.
- วาสนา ปินตา, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่, **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๙.
- ศิริทิพย์ รักษาชนม์. “การบริหารงานในการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการของจังหวัดชัยภูมิ”. **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- ศิวาพร ฟองทอง. “รูปแบบการดำเนินงานเชิงบูรณาการภาครัฐในการแก้ไขปัญหาคความยากจน : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.
- สุพจน์ เจริญขำ. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- สุภางคพิมพ คลายธานี. “การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- สุภา สกุลเงิน. “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านหลัง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.
- อนุวงศ์ มหานิติพงษ์. “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในอำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๒.
- อุดม ทุมโฆสิต. ลักษณะและสาเหตุของปัญหาคความยากจนของครอบครัวชนบท. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อนุชาติ ยศปิ่น. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเครือข่าย เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”. **การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๕๐.

อรนุช โชติพิมพ์. “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

เทวี สวรรยาธิบัติ และคณะ. “การศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับภาคีที่เกี่ยวข้องในตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”. **รายงานการวิจัย**. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง, ๒๕๔๗.

สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง. “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

ทศพล สมพงษ์ และคณะ. “โครงการวิจัยการพัฒนาระบบบริหารจัดการความยากจน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาม่อง อำเภอกุตุบัก จังหวัดสกลนคร”. **เอกสารการวิจัยและพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๔๗.

(๓) บทสัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ นายภัทรพล บัญชาจารุรัตน์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสำราญ ปลั่งสูงเนิน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางลดาวลัย ดอกสันเทียะ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายประวิทย์ เล็กสูงษ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางสาวแดง คำแย้ม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายวิทยา เล็กสูงษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายอภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายอลงกรต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก, ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) เอกสารที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ :

สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๗๑/๒๕๕๔.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๔. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).
หนังสือด่วนที่สุด มท. ๐๘๙๑.๔/ว ๖๕๘. “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”, กรมการพัฒนาชุมชน ๒๕๕๘. (เอกสารอัดสำเนา).

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ธวัช บุญยมณี. **ภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www.probation.Leadership_pro.html. [๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐].
สุภัททา ปิณฑะแพทย์. **ภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษามีอาชีพ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
http://www.supatta.haysamy.com Leader_pro.html. [๑๗ มกราคม ๒๕๕๗]

๒. ภาษาอังกฤษ :

Amitai Etzioni, **Modern Organizations**, Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1999, p.8.
Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration : Theory Research and Practice : 4 thed**. New York : Harper Collins, 1991, p. 375.
Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration : Theory Research and Practice : 6 thed**. New York : Harper Collins, 2001, p. 290.
Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration : Theory Research and Practice : 4 thed**, p. 377.
Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration : Theory Research and Practice : 6 thed**, p. 293.
Mary L. Good, **Integrating the Individual and the Organizatoion**, New York: Wiley, 2006, p.414.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตร พหุ.ม.ภจ.พ.นศ. โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๕ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๑๙๐..... วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง...ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์.....

นมัสการ พระมหาปัญญาวรรณ สิริภทโท, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รัทสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอนิมนต์ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(พระมหาปัญญาวรรณ สิริภทโท)
อ. ปราชญ์บัณฑิต
25 ส.ค. 60.

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรติดตอ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตร, พหุ.ม.กจพ.รปศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๑๕.๒/๑๙๐ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ รักขันโท

เนื่องด้วย พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนุโท รัชสประจำตวันนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนุโท

โทรศัพท์ ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตร, พธ.ม.กจพ.รปศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๑๕๐ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.วินัย ภูมิสุข

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รัหสประจักษ์นิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ได้ตรวจลอม/แก้ไขแล้ว
ดร.สุรพล สุธะพรหม
0๖/๐๘/๖๑ (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

0๖/๐๘/๖๑
(ดร.วินัย ภูมิสุข) ผู้อำนวยการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

25 ส.ค. 60

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตร พหุ.ม.กจพ.รปศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๑๕๐.....วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์.....

เรียน อาจารย์ ดร.พิชิต ปุริมาต

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนุโท รัชสประจำวันสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อ.อ.อ.
๒๕.๘.๖๐.

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนุโท

โทรติดตอ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตร, พรม.ภจพ.รปศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๕ ภายใน (๒๑๑๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๑๙๐ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติโครงการประกวดแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประพันธ์ นิกระไทย

เนื่องด้วย พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ได้รับทราบและอนุมัติ

(ดร. ประพนธ์ นิกะไทย)

๒๔ ๗.๕.๖๐

ภาคผนวก ข.

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ข้อที่	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕	ค่า IOC	แปลผล	หมายเหตุ
ข้อที่ ๑	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๒	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๓	๑	๐	๑	๐	๑	๐.๖	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๔	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๕	๑	๐	๑	๐	๑	๐.๖	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๗	๐	๑	๑	๐	๑	๐.๖	ใช้ได้	
ข้อที่ ๘	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๐	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๒	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๓	๑	๐	๑	๐	๑	๐.๖	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๘	๑	๑	๐	๑	๐	๐.๖	ใช้ได้	
ข้อที่ ๑๙	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๑	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๒	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๒๓	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๔	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๖	๑	๐	๐	๑	๑	๐.๖	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๒๗	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
ข้อที่ ๒๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๒๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้	
ข้อที่ ๓๐	๑	๐	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้	แก้แล้ว
สรุปค่า IOC						๐.๘๓	ใช้ได้	

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินท อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

ตรวจแล้ว
ดร.พิชิต ภูมิบุตร

ที่	รายการ	กรรมการ					ผล IOC		
	๑.ด้านจักษุม่า : เป็นผู้มิวลิยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออกจะเตรียมรับ เตรียมรุกได้อย่างไร	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปร ผล
๑.	ผู้บริหารและประชาชน มีความคิดทันยุค ทันสมัยทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒.	ผู้บริหารมีการใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่นเทคโนโลยีต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓.	ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารงาน อย่างเป็นขั้นตอน เป็นมิตรไมตรี มีความ โอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	ผู้บริหารมีส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบมี ส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง รับฟังความ คิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	ผู้บริหารมีการจัดคนเหมาะสมกับงานตาม ความรู้ความสามารถ ด้วยความ ปรารถนาดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖.	ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและวิธีการทำงานที่ถูกต้อง	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	ผู้บริหารมีความเปลี่ยนแปลงขององค์กร และสังคมได้ มีความยุติธรรมให้แก่ บุคคลากร และเจ้าหน้าที่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๘.	ผู้บริหารมีความชัดเจนในการทำงานเป็น ระบบและตรวจสอบได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๙.	ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาที่เกิดจากงาน/ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๐.	ผู้บริหารปกครองดูแลคนในชุมชนด้วย ความยุติธรรมมีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินาค อำเภอสว่างวีระ จังหวัดนครราชสีมา

	๒.ด้านวิธียุทธศาสตร์เป็นผู้นำในงานรู้จัก วิธีการในหน้าที่ที่ได้รับ จัดการธุระได้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปร ผล
๑๑.	ผู้บริหารมีการฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ และความรู้ในการบริหารงานอยู่เสมอ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๒.	ผู้บริหารมีการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๓.	ผู้บริหารมีความสามารถในการรับรู้ แนวโน้มวิทยาการที่ทันสมัยเกี่ยวกับงาน ของตนอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๔.	ผู้บริหารมีความสามารถในการนำความรู้ เชิงบูรณาการของตนไปใช้ปฏิบัติงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๕.	ผู้บริหารมีความสามารถในการถ่ายทอด ความรู้ให้กับผู้อื่นใช้หลักกลไกตามมิติใน การบริหารงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๖.	ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้สมาชิกศึกษา งาน อบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มา ปรับปรุงท้องถิ่นให้ดีขึ้น	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๗.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ แสดงผลงานและแสดงความสามารถเท่า เทียมกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๘.	ผู้บริหารร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มี การจัดอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจให้กับชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๙.	ผู้บริหารมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้า ฝึกอบรมอาชีพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒๐.	ผู้บริหารมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้า ฝึกอบรมอาชีพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๑

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฉินท อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

๓.ด้าน: นิสสยสัมปโน : พึ่งพาอาศัยผู้อื่น ได้ เนื่องจากเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ได้รับ ความเชื่อถือจากผู้อื่น	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปร ผล
๒๑. ผู้บริหารได้วางตนยึดถือความถูกต้อง มี ความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่ในหลักธรรม มี คุณธรรมและจริยธรรม	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๒. ผู้บริหารเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับ กิจกรรมส่งเสริมความเสียสละ ความ สามัคคี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๒๓. ผู้บริหารมีการแสดงความยินดีทุกครั้งเมื่อ ผู้อื่นได้เลื่อนตำแหน่งมีการเพิ่มขวัญและ กำลังใจให้แก่ผู้ทำงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๔. ผู้บริหารมีความยินดีในการรับฟังบุคคล อื่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๕. ผู้บริหารใช้อำนาจอย่างเหมาะสมและ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๖. ผู้บริหารมีความยินดีต่อการให้บริการ ประชาชนที่มาติดต่อประสานงานต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๗. ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนเท่า เทียมกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๒๘. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีการ ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๙. ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือ คำติชมจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๐. ผู้บริหารยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนา ชุมชนทุกหมู่บ้าน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๐.๘	ใช้ได้

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รัสประจำตวันสิติ ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในการปกครองของท่าน เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ด้วยความยินดี

นาย สุรพล สุขะพรหม (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

20/11/60

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ภาคผนวก ง.
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร
เทศบาลตำบลกุฉินทรี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Scale	Scale	Corrected	
	Mean	Variance	Item-	Alpha
	if Item	if Item	Total	if Item
	Deleted	Deleted	Correlation	Deleted
a1	63.1000	154.8517	.8662	.9251
a2	62.9000	156.1621	.7257	.9269
a3	63.1667	153.0402	.7041	.9268
a4	63.1667	153.6609	.7993	.9254
a5	63.1333	151.9126	.8414	.9244
a6	63.0333	155.6885	.6988	.9272
a7	63.0333	156.5161	.6935	.9274
a8	63.3333	153.2644	.7474	.9261
a9	63.1667	153.3851	.6899	.9271
a10	62.9333	154.2023	.6842	.9272
b1	63.3333	152.8506	.7982	.9252
b2	63.3667	156.3092	.6806	.9275
b3	63.6000	152.7310	.7471	.9260
b4	63.7333	156.0644	.7403	.9267
b5	63.2000	161.6138	.4555	.9313
b6	63.2667	149.5126	.8353	.9240
b7	63.4667	147.2920	.7952	.9246
b8	63.0000	163.1034	.1196	.9499
b9	63.4333	166.1161	.2733	.9339
b10	63.4000	170.8000	.0570	.9361
c1	63.1000	154.8517	.8662	.9251
c2	62.9000	156.1621	.7257	.9269
c3	63.1667	153.0402	.7041	.9268
c4	63.1667	153.6609	.7993	.9254
c5	63.1333	151.9126	.8414	.9244
c6	63.0333	155.6885	.6988	.9272
c7	63.0333	156.5161	.6935	.9274
c8	63.3333	153.2644	.7474	.9261
c9	63.1667	153.3851	.6899	.9271
c10	62.9333	154.2023	.6842	.9272

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .9819

ภาคผนวก จ.
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ฉ.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้าภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเห็นของท่าน เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังกล่าว ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นความลับและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบภาพเท่านั้น แบบสอบถามมี ๓ ส่วนดังนี้

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลกุตุจิก
 ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
 ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุตุจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
 ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระประดิษฐ์ อภินนโท
 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๑๕-๒๐ ปี

☐ ๒๑-๒๕ ปี

☐ ๒๖-๓๐ ปี

☐ ๓๑-๓๕ ปี

☐ ๓๖-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๔๕ ปี

☐ ๔๖-๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ รับราชการ

☐ เกษตรกร

☐ ธุรกิจส่วนตัว

๕. รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

☐ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

☐ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๑ หมายถึงมีรูปแบบภาวะภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรม ๓ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลทุก จิก อำเภอสูงเนิน ตามหลักพุทธธรรม	ระดับรูปแบบภาวะผู้นำ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.ด้านจักษุมา : เป็นผู้วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองสภาพ เหตุการณ์ออก จะวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร						
๑.๑	ผู้บริหารมีความคิดทันยุคทันสมัย ทันกับสถานการณ์ ในปัจจุบัน					
๑.๒	ผู้บริหารมีการใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่น เทคโนโลยีต่างๆ					
๑.๓	ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็น ขั้นตอน เป็นมิตรไมตรี มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น					
๑.๔	ผู้บริหารมีส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับ ผู้เกี่ยวข้อง รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา					
๑.๕	ผู้บริหารมีการจัดคนเหมาะสมกับงานตามความรู้ ความสามารถ ด้วยความปรารถนาดี					
๑.๖	ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและวิธีการ ทำงานที่ถูกต้อง					
๑.๗	ผู้บริหารยอมรับความเปลี่ยนแปลงขององค์กรและ สังคมได้ มีความยุติธรรมแก่บุคลากร และเจ้าหน้าที่					
๑.๘	ผู้บริหารมีความชัดเจนในการทำงานเป็นระบบและ ตรวจสอบได้					
๑.๙	ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิด เช่น ปัญหาที่เกิดจากงาน/สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					
๑๐.	ผู้บริหารปกครองดูแลคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม					

๒. ด้านวิธวิธี : เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีการไม่บกพร่อง ในหน้าที่ที่ตนได้รับ จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน		ระดับรูปแบบภาวะผู้นำ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๑.	ผู้บริหารมีการฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ และความรู้ใน การบริหารงานอยู่เสมอ					
๑๒.	ผู้บริหารมีการติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง					
๑๓.	ผู้บริหารมีความสามารถในการรับรู้แนวโน้มวิทยาการที่ ทันสมัยเกี่ยวกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง					
๑๓.	ผู้บริหารมีความสามารถในการรับรู้แนวโน้มวิทยาการที่ ทันสมัยเกี่ยวกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง					
๑๔.	ผู้บริหารมีความสามารถในการนำความรู้เชิงบูรณา การของตนไปใช้ในการปฏิบัติงาน					
๑๕.	ผู้บริหารมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับ ผู้อื่นใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารงาน					
๑๖.	ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้สมาชิกได้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดี ยิ่งขึ้น					
๑๗.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงผลงานและ แสดงความสามารถเท่าเทียมกัน					
๑๘.	ผู้บริหารร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มีการจัดอบรม เพื่อพัฒนาจิตใจให้กับชุมชน					
๑๙.	ผู้บริหารมีการส่งเสริมบุคคลผู้ด้อยโอกาส เช่น คน พิการ คนสูงอายุ คนว่างงาน เข้าฝึกอบรมอาชีพ					
๒๐.	ผู้บริหารมีการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านการจัด ทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา					

ข้อที่	รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน ตามหลักปาปนิกรธรรม ๓	ระดับรูปแบบภาวะผู้นำ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๓. ด้านนิสัยสัมปັນโน : พึงพาอาศัยผู้อื่นได้ เนื่องด้วยเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น						
๒๑.	ผู้บริหารได้วางตนยึดถือความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่ในหลักธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม					
๒๒.	ผู้บริหารเข้าร่วมและแสดงความยินดีกับกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละ ความสามัคคี					
๒๓.	ผู้บริหารมีการแสดงความยินดีทุกครั้งเมื่อผู้อื่นได้เลื่อนตำแหน่งมีการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ทำงาน					
๒๔.	ผู้บริหารมีความยินดีในการรับฟังบุคคลอื่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น					
๒๕.	ผู้บริหารใช้อำนาจอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน					
๒๖.	ผู้บริหารมีความยินดีต่อการให้บริการประชาชนที่มาติดต่อประสานงานต่างๆ					
๒๗.	ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนเท่าเทียมกัน					
๒๘.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน					
๒๙.	ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
๓๐.	ผู้บริหารยึดมั่นเป็นกลางต่อการพัฒนาชุมชนทุกๆ หมู่บ้าน					

ตอนที่๓_ : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร
เทศบาลตำบลกุตฉิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาตามหลักพุทธธรรม

๓.๑ รูปแบบภาวะผู้ด้านการมีวิสัยทัศน์ (จักขูมา)

ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๓.๒ รูปแบบภาวะผู้ด้านความชำนาญในงาน (วิรูโร)

ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๓.๓ รูปแบบภาวะผู้ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสัมปันโน)

ปัญหา / อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

ขอเจริญพร / อนุโมทนาที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ประจำ : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในการปกครองของท่าน เพื่อการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ด้วยความยินดี

นาย สุรพล สุขะพรหม (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๒๐/๑๑/๖๐

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรติดต่อน. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางลดาวัลย์ ดอกกลิ่นทิยะ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๕๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ด้วยความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

นางลดาวัลย์ ดอกกลิ่นทิยะ
๒๐/๙/๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรติดตอ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ชยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๐๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายประวิทย์ เล็กสุวรรณ เลขานุการนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

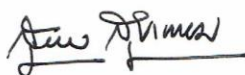
เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รักษะจำวันนิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอรังน้อย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นาย ประวิทย์ เล็กสุวรรณ
20/11/60

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรติดตอ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๐๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายวิทยา เล็กสูงงษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

นายวิทยา เล็กสูงงษ์

๒๐/๑๑/๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประดิษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๗-๐๙๗๑๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายพิศณุ ชุ่มสูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำวันนิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสว่างเมือง จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม
๒๐/๑๑/๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาวิทยาศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดต่อ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายอลงกรต สุวรรณดวง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลฤๅษี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลฤๅษี อำเภอรังน้อย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ทั้งทาง
พ.อ. อ.อ.อ.อ. อ.อ.อ.อ.อ.
๒๐/๑๑/๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายอภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกุดจิก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ทราชม ๖๖ ล้ว

นาย อภิวัฒน์ รัตน์สูงเนิน

๒๐/๑๑/๖๐

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ ฉายา อภินนโท

โทรติดต่อก. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๕ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวแดง คำแยม ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลฤๅษี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท รหฺสประจำตวันนิต ๕๗๐๑๔๐๔๒๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลฤๅษี อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

รับทราบ

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวแดง คำแยม

๒๐/๑๑/๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระประติษฐ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๗-๐๙๗๔-๕๖๖

ภาคผนวก ซ.
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง : รูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลกุฎจิก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

คำแนะนำ : แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ/นามสกุล

ตำแหน่ง/หน้าที่ที่รับผิดชอบปัจจุบัน

ตอนที่ ๒ สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกับรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร
เทศบาลตำบลกุฎจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๑. เทศบาลตำบลมีนโยบาย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน ๓ ด้าน
ได้แก่

๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบาย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีการมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างไร

๑.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบาย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน
ร่วมในการปฏิบัติการ อย่างไร

๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบาย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีการมี
ส่วนร่วมในการแบ่งผลประโยชน์ อย่างไร

๑.๔ องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบาย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีการมี
ส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างไร

๒. ท่านคิดว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมนั้น จะเป็นผลดี หรือผลเสียต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อย่างไร

๓. ท่านคิดว่าทุกแผนงาน หรือทุกโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไป
แล้วนั้น ได้ตอบสนองความต้องการพี่น้องประชาชนมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

๔. นโยบายดังกล่าว มีปัญหา อุปสรรค หรือ ข้อบกพร่องในการบริหารอย่างไร

๕. จากประเด็นปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมี
แนวทางการแก้ไข หรือ พัฒนาอย่างไร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลในการต่อไป

.....

.....

.....

ลงชื่อ (ผู้ให้สัมภาษณ์)

(.....)

ลงชื่อ (ผู้สัมภาษณ์)

(.....)

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง คำแนะนำ : แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ชื่อ- นามสกุล

ตำแหน่ง / หน้าที่รับผิดชอบปัจจุบัน

สถานที่สัมภาษณ์

วันที่.....เดือนพ.ศ.

เวลาน

๑.ผู้บริหารมีแนวทางอย่างไร ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาล อยู่กันอย่างมีความสุข

.....

.....

.....

.....

.....

๒.ผู้บริหารมีแนวทางอย่างไร ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความทุกข์ยากขอประชาชน?

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ผู้บริหารมีแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานในเทศบาล?

.....

.....

.....

.....

๔. ถ้าพนักงาน ในเทศบาล เกิดความขัดแย้งต่อกันและกันผู้บริหารจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหายังไร ?

.....

.....

.....

.....

๕. ถ้าเทศบาลส่วนตำบลเกิดปัญหาผู้บริหารมีแนวทางและนโยบายในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาในอนาคตอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... (ผู้สัมภาษณ์)

ขอเจริญพร / อนุโมทนาที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ผู้วิจัย

- ชื่อ : พระประดิษฐ์ อภินนโท /นรินนอก (Phra Pradit Apinanto (Nrinnok)
- วันเดือนปีเกิด : วันที่ ๐๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๔
- ภูมิลำเนา : ๑๖๑ หมู่ ๔ ต.โนนนินแดง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์
- อุปสมบท : วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ วัดสันติสีลาราม ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ ๓๐๓๘๐
- ประวัติการศึกษา :
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านโนนดินแดง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ พ.ศ.๒๕๓๗
 - ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ม. ๓ โรงเรียนร่มเกล้า ต.โนนดินแดง อ.โนนดินแดง พ.ศ. ๒๕๔๑ จ. บุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๖๐
 - ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.๖ โรงเรียนร่มเกล้า ต.โนนดินแดง อ.โนนดินแดง พ.ศ. ๒๕๔๔ จ. บุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๖๐
 - พ.ศ. ๒๕๕๕ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดสันติสีลาราม
 - พ.ศ. ๒๕๕๘ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิชาเอกการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย